

Biblioteca
ASTRA, Sibiu

'92P.C.N.

105¹²

SIN 2088²⁴

J. Bennitus, fomes Provincia
Saxarica Fluminis.

Q. 47

C

RECIDIVUS

Medicè quidem, non tamen mi-
serè, sed feliciter vivens.

SEU

PRAXES THEOLOGICÆ,
PRO CONFSSIONALI APPLI-
CANDÆ, DE CONSUETUDINE, ET
OCCASIONE PROXIMA PECCANDI:

Unàcum Parergis speculativis de
Sacramentis in genere, & in specie,
Sacrificio Missæ; nec non de Censuris
Ecclesiasticis:

Un Examini litterario publico sub-
iecta

In Conventu, ac Studio Theo-
logico Frisingensi FF. Minorum
S. P. FRANCISCI Reform.

PRÆSIDE

P. F. STANISLAO KARG,
dicti Ord. Conventûs & Studij SS.

Theologiae Lectore Ordinario.

DEFENDENTIBUS

P. F. ROLANDO JAUD, P. F. MATERNO HOF-
SINGLDINGER, ET F. GENESIO PFLEGER,
Ejusdem Ordinis ac Studij.

Die Mensis Augusti, Anno 1717.

Cum Facultate Superiorum.

MONACHII, Typis Joannis Lucae Straubij.



CONFESSARIIS

Non tantùm in Sacro Pœ-
nitentiæ Tribunali, sine acce-
ptatione Personarum,
Judicibus æquissimis:

Nec non

In instruendis à via veritatis erran-
tibus, sine proprio interesse
Doctoribus indefessis:

Verùm etiam

Animarum, pretiò magnò redem-
ptarum, per peccatum tamen lethaler sa-
ciatarum

Medicis Spiritualibus,
Propter necessitatem, unde salus
æterna dependet, summè honorandis:

Veris Samaritanis,
Justitiæ vinum, ac misericordiæ
oleum in Pœnitentium vulnera salubriter, atque
juxta prudentiæ leges infundentibus; sim-
plices hæc Pagellas

*Hyssillima reverentia, & sinceritate
non ficta*

Dedicant

P R Æ S E S,
E T
D E F E N D E N T E S,



SECTIO I.

De Recidivo, consuetudine peccandi infecto.

I.

UT in Medico, invaletudinem cognovisse, propè curâsse, ita ignorâsse, ægrum fermè peremisse est. Prima itaque periti Medici cura exigit, ut morbum, radices, causas, incrementa, & totum ejusdem statum penetret; quibûs cognitîs non adeo difficile videtur, noxia amovere, remedia præscribere, ac ipsam demum infirmitatem totaliter depellere. Idem quoque usuvenire solet in Animarum morbis; siquidem ignarus Medicus spiritualis infirmitatem non tollit, sed potiùs mortis æternæ periculum causabit, dum aut nulla adhibere poterit remedia, aut non idonea, aut etiam contraria, atque nociva. Quare omnino necessarium videtur, antequam spirituali duplicis nostri Recidivi curationi manum apponamus, priùs indagare, quisnam veniat nomine Recidivi, ac Consuetudinarij; & quænam consuetudo peccandi graviter sit peccaminosa, atque à Consuetudinario omni possibili modo emendanda. Hinc

2. *Quæritur I. Quid hîc intelligatur propriè per*

A

Reci-

Recidivum ? Respondetur I. Recidivus ad istud propositum dicitur ille, qui post plures confessiones, post repetita emendationis proposita, in eadem gravia peccata iterum, iterumque relabitur. Ita Lessius, Lugo, Filliucius cum communi DD. Dicitur I. *Post plures confessiones, &c.* quia hîc relapsus in peccata consideratur in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ, ritè ac legitimè à Confessario administrandum, & à pœnitente suscipiendum. Dicitur II. *in peccata gravia, &c.* qui enim solummodò in venialia relabitur, propriè non venit nomine Recidivi ad nostrum propositum; cum consuetudo ex peccatis venialibus generata non adeo pœnitentibus periculosa sit, ac Medicis spiritualibus ad curandum difficilis; quamvis in illis, qui modica spernunt, successivè ad graviora disponat. Dicitur III. *in eadem peccata;* nam relapsus in peccata ejusdem speciei, v. g. blasphemias, propriè aliquem constituit Recidivum, non autem multiplicatio peccatorum diversæ speciei: quamvis à potiori multa alia peccata talem relapsum concomitari soleant.

3. Respondetur II. Recidivus ita breviter descriptus, alius est consuetudine peccandi infectus, qui propriè consuetudinarius nuncupatur; alius in occasione peccandi constitutus. Primus dicitur, qui in eadem peccata gravia iterum, iterumque relabitur ob aliquam sibi intrinsicam occasionem & circumstantiam, inclinantem, facilitantem, impellentem ad peccandum; uti est naturæ

corruptæ fragilitas, pronitas in malum, consuetudo inveterata, ac ipsa natura jamjam vitiis habituatata: talis consuetudinarius v. g. habetur in blasphemando, peierando, &c. Secundus dicitur, qui in eadem peccata gravia iterum, iterumque relabitur ob extrinsecam aliquam occasionem, & circumstantiam, in qua versatur; qualis est Concubiniarius v. g. qui domi retinet Concubinam, cum qua iterum, iterumque peccat. De isto secundo Recidivo ager Sectio tertia & quarta. De primo autem, seu de Consuetudinario propriè tali prima & secunda Sectio tractabit. Quia verò consuetudinarius à consuetudine suam desumit denominationem atque essentiam, priùs investiganda erit ipsa natura consuetudinis, ut medianta hac perveniri possit in notitiam ipsius consuetudinarij. Ideoque

4. *Quaritur II. Quid propriè ac essentialiter importet Consuetudo peccandi formaliter talis? Ante responsionem notandum, quòd in consuetudine ad nostrum propositum tria intervenire ac considerari possint. Primò: ipsa pluralitas ac frequentia actuum graviter peccaminosorum ejusdem speciei, quos consuetudinarius ex sua in malo inveterata natura, ac inclinatione perversa iterum, iterumque producit atque coacervat: & hæc dicitur Consuetudo formalis. Secundò: pravus aliquis animi habitus, qui generatur per frequentatos illos actus peccaminosos, inclinans postmodum voluntatem ad similes actus ponendos: hinc consue-*

A. 2

tudo

tudo taliter accepta altera quasi natura nuncupari solet: & est Consuetudo causalis. Tertiò: mala voluntas, seu potius volitio retinendi, & non deponendi, vel emendandi contractam consuetudinem, & dictum habitum: & ista vocatur Consuetudo continuativa, seu conservativa. Talis autem voluntas, seu volitio est duplex; vel Formalis: quando quis actu positivo dictam Consuetudinem vult retinere, & non dimittere aut emendare; vel Virtualis ac Interpretativa: in quantum aliquis agnoscens, se esse in conscientia obligatum ad suam pravam consuetudinem deponendam, emendandam, &c. nullum tamen, aut saltem non sufficientem & efficacem adhibet conatum ad eandem deponendam vel emendandam: quæ differentia inter consuetudinem formalem, causalem, ac continuativam seu conservativam pro clara subsequentium Responsionũ intelligentia bene notanda est. Modò ad quæsitum.

5. Resp. I. Neque ille habitus pravus, neque dicta voluntas seu volitio mala constituit formaliter consuetudinem propriè dictam. Ita Bosco de Sacramentis, & Cardenas in sua Crisi Theologica, cum pluribus alijs. Ratio primi est: quia talis habitus non est ipsa consuetudo formaliter talis, sed potius effectus ex ista consuetudine peccandi in homine relictus, inclinans postmodum ac facilitans voluntatem consuetudinarij ad similes actus peccaminosos producendos, ex quibus prius fuerat genitus. Ex quo patet primò, quòd iste habitus pravus possit dupliciter considerari; vel in or-

dine ad actus præcedentes frequentatos, ex quibus erat generatus, ac qui (ut statim dicetur) sunt consuetudo peccandi formaliter talis, & tunc habet rationem effectûs, sicut alij habitus respectu suorum actuum, ex quibus fiunt: vel in ordine ad actus subsequentes, ad quos producendos voluntatem inclinât ac faciliât; & tunc habet rationem causæ saltem partialis, unâ cum voluntate ad eisdem concurrens. Ideoque iste habitus juxta dicta vocari potest consuetudo causaliter talis. Patet II. posse contingere, quòd in aliquo jam cessaverit per emendationem, vel aliunde consuetudo peccandi, v. g. detrahendi, blasphemandi, &c. & tamen in illo adhuc remaneat pronitas quædam naturæ ad peccandum inclinans, nisi refrænetur. Ratio secundi est: quia talis volitio prava jam supponit consuetudinem peccandi formaliter talem, quatenus consuetudinarius per istum actum vult, atque intendit illam non deponere, sed retinere: ideoque talis volitio est potius causa conservativa & continuativa consuetudinis peccandi, quàm ipsa consuetudo.

6. Resp. II. Consuetudo propriè & formaliter talis essentialiter consistit in ipsa pluralitate, cumulatione, ac frequentia actuum lethaliter peccaminosorum ejusdem speciei. Ita præcitati. Ratio est: ideo enim aliquis denominatur recidivus consuetudinarius, quia iterum, iterumque relabitur in antiqua peccata. Nec dicas, quòd isti actus sint potius causa consuetudinis, quàm ipsa consuetudo;

cùm ex frequentatis actibus, v. g. blasphemijs acquirat blasphemans demum consuetudinem blasphemandi: siquidem hoc tantùm verum est de consuetudine causaliter, non autem formaliter tali: ut primùm dictum est. Patet modò ex dictis, quòd recidivus, qui dicitur consuetudinarius, sit ille, qui peccat absque occasione proxima, ex malo habitu, inveterato affectu ad peccatum, & sic in illud idem sapiùs relabitur; quales sunt usuris dediti, assueti blasphemare, jurare, proximo mala imprecari, se polluere absque occasione extrinseca, in mensuris ac ponderibus ecentes defraudare, & alij hujusmodi.

7. Quæritur III. An, & qualis sit differentia inter consuetudinem & occasionem, præsertim proximam, peccandi? Ante responsionem notandum, quòd aliqui Theologi ac Summistæ confundant consuetudinem cum occasione peccandi; cùm tamen sint prorsus diversæ, ut ex sequentibus patebit; nec non una sine altera esse possit. Licet enim omnis occasio, saltem proxima peccandi plerumque afferat simul consuetudinem peccandi; consuetudo tamen peccandi proprie sumpta sapissimè, imò fermè semper datur sine dicta occasione proxima; quemadmodùm patet in eo, qui v. g. se frequenter polluit ex sola fragilitate propria, qui frequenter peierat, vel execrationibus utitur in quocunque motu iræ. Quare

8. Resp. Consuetudo & Occasio peccandi in hoc differunt, quòd occasio importet aliquod ob-
jectum

jectum motivum seu inductivum extrinsecum, sive proximum, sive remotum, ad peccandum; quod clarè patet in concubinario v. g. cui concubina, cum qua commoratur, est occasio, seu objectum motivum ac inductivum extrinsecum ad peccandum carnaliter. Consuetudo peccandi econtra non importat tale objectum motivum ac inductivum extrinsecum, sed potiùs intrinsecam pronitatem voluntatis humanæ, in malo jam habituata, ac naturæ ad frequentanda eadem peccata pronæ. Manifestum est hoc in quibusdam iracundis v. g. qui in omni fermè iræ motu blasphemant, maledicunt, &c. Et quamvis talibus objectum extrinsecum aliquando ansam præbere videatur ad tales actus peccaminosos; hoc tamen non est motivum proximum ac imediatè inductivum, sed potiùs per accidens se habet; cum iracundus proximè & imediatè moveatur, seu inclinetur ad tales blasphemias, maledicta, &c. à sua propria prava, ac jam jam habituata natura. Ex quo patet, quòd occasio præsertim proxima duo importet, ut infra adhuc magis declarabitur, nempe aliquod objectum ac motivum extrinsecum, & inductivum ad peccandum, nec non intrinsecam fragilitatem, & pronitatem naturæ in peccata, sive deinde adsit simul habitus facilitans ad peccandum, ut dicitur de consuetudine, sive non. Econtra consuetudo de se dicit solam pronitatem ad peccandum naturæ jam habituata.

9. *Quæritur IV. An, & qualis cōsuetudo sit peccatum?*

tum? Notandum, statum quaestionis esse, utrum pœnitens, quando habuit consuetudinem peccandi, & jam rite confessus fuit omnia peccata, in quibus fuerat consuetudinarius, teneatur quoque de ista consuetudine se accusare in confessionali, tanquam de aliquo peccato speciali distincto, etiam Confessario non interrogante. Ad quidnam enim obligetur, quando Confessarius de consuetudine illum expressè interrogat, in sequentibus dicetur. Hinc

10. Resp. I. Consuetudo continuativa, seu voluntas positiva & formalis non deserendi consuetudinem pravam procul dubio, & secundum omnes, est novum ac distinctum peccatum in confessione explicandum: siquidem qui vult, & quasi approbat causam, vult quoque ipsum effectum, certò certius cum tali causa connexum: cum ergo consuetudo causaliter talis sit causa facilitans, atque inclinans ad producendos actus peccaminosos; consequenter consuetudinarius, si positivè vult illam retinere, vult quoque peccata ex consuetudine secutura: quod utique semper malum & peccaminosum est. Quidnam sentiendum sit de volitione virtuali, seu interpretativa consuetudinis peccandi, dicetur inferiùs.

11. Resp. II. Consuetudo formaliter & propriè talis non est novum ac distinctum peccatum, per se loquendo, in confessionali explicandum. Ita Suarez de Pœnitent. Lugo, Perez, Bassæus, cum plurimis alijs. Ratio est: quia circumstantia rela-
psûs

psûs non mutat speciem, neque auget numerum, eò ipso, quòd consuetudo formaliter talis nihil aliud sit, quàm actus ipsi frequentati. Neque afferri potest ratio, cur pœnitens obligetur ad hujusmodi circumstantiam explicandam; modò cum debito dolore ac alijs essentialiter requisitis de commissis peccatis quoad numerum & speciem se accusaverit, ac in posterum vitæ emendationem firmiter proponat: aliàs enim, si pœnitens consuetudinem peccandi exponere obligaretur, idem esset, ac obligare illum, peccata jam legitimè confessà iterum repetere; quod sanè nullus dicet.

12. Resp. III. Consuetudo causaliter talis, seu ille pravus habitus ac pronitas ad peccandum ex frequentatis actibus peccaminosis generata, atque in consuetudinario remanens, de se loquendo, non est peccatum, consequenter neq; clavibus Ecclesiæ subijci debet. Ita Bosco, Cardenas, Tañerus cum pluribus alijs Theologis. Ratio est: quia omne peccatum universaliter ac semper importat vel actum aliquem prohibitum, vel omissionem actûs præcepti: talis autem habitus neque actus prohibitus est, neque ommissio actûs præcepti, sed potiùs aliquid facilitans & inclinans ad actus peccaminosos eliciendos.

13. Resp. IV. Ille, qui advertit, se habere consuetudinem peccandi causalem, simulque agnoscit obligationem suam talem deponendi ac emendandi, & tamen nullum conatum illam deponendi ac emendandi adhibet, mortaliter peccat.

Ita Bonacina, Sanchez, Palaus, Mastrius in sua Theologia Morali, & alij. Ratio est: quia ille peccat mortaliter peccato omissionis, qui omittit aliquid, ad quod tamen faciendum graviter obligatur in conscientia: sed consuetudinarius graviter in conscientia obligatur ad hoc, ut conatum ac diligentiam adhibeat ad deponendam ac emendandam consuetudinem suam pravam: ergo peccat peccato mortali omissionis, si omittat talem conatum ac diligentiam: nam potens deponere consuetudinem, & tamen hoc negligens, censetur eam velle & approbare, & sic saltem indirectè velle omnia peccata ex tali consuetudine oritura; consequenter peccat formaliter, & manet in statu continui peccati mortalis omissionis. Deinde voluntariè persistens in morali periculo & occasione proxima extrinseca graviter peccandi, secundùm omnes censetur peccare mortaliter: ergo etiam voluntariè persistens in morali periculo & occasione proxima intrinseca peccandi (uti est consuetudo) quam advertere supponimus, nec eam delere satagit, censetur peccare mortaliter, & esse in statu continui peccati mortalis. Dicitur fuit notanter, & tamen nullum conatum talem deponendi, & emendandi adhibet; nam talis consuetudo peccandi inculpabiliter retenta, videlicet jam revocata per pœnitentiam, & efficax propositum emendationis, ac conatûs adhibendi ad eam extirpandam, non ampliùs constituit hominem in statu peccati mortalis, quia non est ampliùs verè voluntaria.

14. Nec dicas I. cum P. Stoz in suo Tribunali Pœnitentiæ: cùm consuetudo peccandi ex se non tam peccatum, quàm effectus peccati præteriti sit, non esse obligationem extirpandi talem habitum, & sic illum extirpare negligentem neutiquam peccare mortaliter. Contra est, & conceditur quidem, quòd juxta dicta consuetudo peccandi casualiter talis ex se non sit peccatum, sed tantùm effectus peccatorum præteritorum; imò neque ex se est peccatum, si consideretur in ordine ad actus subsequentes, ad quos inclinatur & faciliat consuetudinarius: nihilominus tamen respectu horum est vera causa, ad quam tollendam consuetudinarius in conscientia obligatur; cùm ex illa non sequantur effectus peccaminosi per accidens, sed per se, eò ipso quòd habitus ex se inclinatur ad effectus similes illis, ex quibus fuerat generatus.

Nec dicas II. cum eodem Authore, & Sporer: Licet sit obligatio extirpandi talem habitum, hæc tamen est jam inclusa in ipsa obligatione de novo non peccandi, & sic cum illa moraliter confunditur; non enim in moralibus tam subtiliter, aut etiam amarè agendum est, ut una ex his obligationibus censeatur esse diversa ab altera: sicuti tamen e contra judicatur, illam externam & voluntariè assumptam ac retentam occasionem peccandi extrinsecam inducere talem obligationem. Contra est, & negatur, quòd obligatio deponendi consuetudinem peccandi sit inclusa in obligatione de novo non peccandi: quia istæ duæ obligatio-

gationes habent diversos terminos, quos respiciunt, quatenus obligatio deponendi consuetudinem respicit ipsam causam, mediante qua à consuetudinario actus peccaminosi producuntur; obligatio verò non peccandi impostertum respicit ipsos actus evitandos, ad quos inclinatur dicta consuetudo. Nec quoad hoc est disparitas inter consuetudinem & occasionem peccandi: sicut enim ille, qui in occasione proxima peccandi est constitutus, tenetur hanc causam adæquatè sumptam remove, ex qua solent oriri peccata; sic ille, qui habet consuetudinem peccandi, obligatur quoque tollere causam, nempe consuetudinem, quæ inclinatur ad actus peccaminosos. Nec dicas III. eò ipso, quòd Pœnitens devitet peccata aliàs ex consuetudine provenientia, emendat & ipsam consuetudinem, & sic in obligatione non peccandi impostertum includitur quoque obligatio deponendi consuetudinem. Contra est: ex hoc enim, quòd consuetudinarius evitet impostertum peccata, non statim tollitur consuetudo peccandi; cum habitus probabiliùs non destruantur, nisi per contrarios actus: consequenter tenetur specialem conatum adhibere, ut & ipsam consuetudinem extirpet mediùs suo loco specificandis, aliàs semper fovebit ignem, imò serpentem in sinu suo.

15. Inferitur primò. Quando aliquis indeliberatè ac inadvertenter contraxit consuetudinè peccandi, v. g. blasphemandi per frequentissimas blasphemias, non peccavit quidem contrahendo
istam

istam consuetudinem, consequenter neque tenetur se de illa accusare in confessionali: si tamen postmodum advertat, se tali consuetudine esse implicatum, & non adhibeat debitam diligentiam tollendi eam, peccat mortaliter, & tenetur hanc circumstantiam confiteri. Ratio est eadem, quæ prius: cum talis voluntariè retineat illud, quod de se est causa peccati; consequenter eò ipso, quòd illam tollere negligat, vult saltem indirectè peccatum, quod inde sequitur: quod tamen peccaminosum est. Interim tamen sapissimè excusantur saltem à peccato mortali consuetudinarij maximè in blasphemando, quia revera communiter non advertunt ad obligationem, quam habent, illam extirpandi consuetudinem, ne sit causa proxima peccatorum inde sequentium; consequenter cum excusentur à peccato, etiam excusabuntur à confitenda ista transgressione suæ obligationis.

16. Infertur II. Scienter & voluntariè frequentatis actibus consuetudinem peccandi contrahens, v. g. qui deliberatè frequentat blasphemias, & simul advertit, sensim consuetudinem blasphemandi sibi ingenerari, graviter, & quidem dupliciter peccat; 1. mò ipsa actuali blasphemia, vel alio peccato: 2. dò ponendo ac contrahendo advertenter consuetudinem tanquam causam proximam ad alia subsequencia peccata inclinantem. Hinc ille, qui ita voluntariè contraxit consuetudinem peccandi, v. g. blasphemandi, peierandi, &c. non satisfacit in confessione, si dicat, se toties,

v. g. trigies , centies &c. deliberatè blasphemâsse, peierâsse &c. sed insuper dicere debet, se ita continuò frequentâsse blasphemias, vel perjuriam deliberatè , ut jam consuetudinem sibi quasi naturalem induxerit; ut bene advertit Sporer in sua Theol. Morali cum Layman, & Valentia.

17. Infertur III. Confessarius tenetur Pœnitentem admonere de gravi sua obligatione deponendi ac emendandi suam consuetudinem, dum advertit, eum istam obligationem ignorare: quia Confessarij, ut Doctoris, munus est, instruere Pœnitentem de illis, quæ requiruntur non tantùm ad promovendam Pœnitentis salutem spiritualem, sed etiam ad rite, validè, ac fructuosè recipiendum Sacramentum pœnitentiæ. Hinc sapissimè admonendi sunt plebei de gravi obligatione deponendi, ac emendandi consuetudinem blasphemandi, Mercatores, Opifices &c. de gravi obligatione tollendi consuetudinem peierandi; molliciei dediti de gravissima obligatione extirpandi fœdissimam consuetudinem se polluendi; & sic de alijs. Nec placet illa sententia quorundam DD. dicentium, quòd Confessarius non obligetur admonere pœnitentem, imò neutiquam admonere debeat, si laboret ignorantia invincibili, ac nulla spes emendationis affulgeat ob talem admonitionem, cùm potius fiat ex peccatore materialiter tali formaliter talis: exemplificant autem potissimùm de consuetudinario molliciei dedito. Non placet, inquam, ista sententia sic absolutè prolata: licet enim

enim Confessarius ad evitanda majora mala, atque consequentias damnosas aliquando Pœnitentem relinquere possit in sua ignorantia invincibili; quando res non amplius est integra; ut dum Confessarius advertit pœnitentem v. g. invincibiliter ignorare invaliditatem sui matrimonij jam contracti, interim prævidens plurima mala ac gravissima damna oritura, si admoneat. Hoc tamen nequit tunc semper verificari, quando res adhuc est integra, uti fit in talibus consuetudinarijs ratione deponendæ ac emendandæ consuetudinis prævæ, maximè in blasphemando, peierando, & præ omnibus in materia mollitiei, in qua vix dari potest ignorantia invincibilis (ut bene docet La Croix lib. 6. Theol. Moral. de Minist. Pœnitent.) & quamvis hoc esset, prudenter tamen judicari poterit, maturam admonitionem profuturam; ubi econtra ignari ita in malo inveterascunt, ut demum, postquam forsan sentiunt remorsum conscientiæ, dubitant, vel omnino resciant suam obligationem, fiant omnino incorrigibiles. Cæterum, ut Medici spirituales primùm practicanter, seu Neo-Confessarij aequaliter intelligant pro meliori judicio in Confessionali formando, quinam potissimi sint morbi, seu consuetudines prævæ, quæ efficaci curatione indigent;

18. Quæritur V. Quænam sint potissimæ consuetudines peccandi, tam pœnitenti ad deponendum, quàm Confessario ad curandum difficiles, atque periculosæ?

19. Resp.

19. Resp. I. Inter alias tales consuetudines primum quasi locum tenet consuetudo mollitiei, seu turpiter se polluendi. Sanè hoc dicere non auderem, nisi in rebus conscientiam tangentibus versatissimus Gobat in suo Alphabeto Confessoriorum diceret: *Totus mundus, & infernus, ut sancta Christina Virgini ostendit Christus Dominus, hoc scelere est inquinatus.* Et non minùs doctrinâ, quàm pietate purpuratus Toletus lib. 5. cap. 13. ait: *Hoc peccatum est difficillimæ curationis, quia occasio semper cum homine est; estq; præterea adeo universale peccatum, ut crediderim, maximam partem damnandorum infici hoc peccato:* Nempe propter contractam consuetudinem, quæ successivè fit altera natura: ad quam itaque vincendam, ac totaliter eradicandam consuetudinarios istos cunctas vires impendere, ac remedia à Confessarijs præscripta omni possibili modo adhibere necesse erit, si suam conscientiam è periculosissimo statu continui peccati mortalis eripere, ac æternam damnationem evitare velint.

20. Infertur. Ad hanc consuetudinem reduci potest consuetudo illa, à multis quidem practicata, à paucis verò ut summè nociva minimè evitata; consequenter sub gravi obligatione deponenda: quatenus non pauci sunt ita assueti, ut data quacunque liberiore occasione quascunque personas alterius sexûs sive ligatas, sive solutas impudicè tangant, osculentur, quibuscunque discursibus

bus obscæna immisceant &c. nihil quidem mali (uti dicunt) intendentes, interim tamen docente experientia prævidentes tam in se, quàm in alijs inorasas delectationes, turpia desideria, obscænos motus, ac alios effectus castitati repugnantes, vel saltem scandala. Attendant tales, & contremiscant ad illud æternæ Veritatis fulmen: *Væ illi, per quem scandalum venit.*

21. Resp. II. Inter alias consuetudines magnam hominum partem inficientes est consuetudo blasphemandi; quæ potissimum notatur in rusticis, operarijs, artificibus, militibus, &c. quatenus ex qualibet causâ, ut quando boves, vel equi aratrum, aut currium non bene trahunt, labores & artificia ad placitum non succedunt, aliquid bilem movens, aut aliud contrarium occurrit &c. continuo ac ferme semper in horrendas blasphemias sive in Deum, sive in Sacramenta, sive in Sanctos, sive in elementa ac creaturas, ut sunt aliquid Dei, erumpunt. Hi profectò sunt constituti in continuo statu peccati mortalis, si talem consuetudinem emendare, & successivè extirpare non conentur: ut suprâ jam dictum, & probatum est.

22. Infertur, & simul quæritur, quidnam dicendum sit de illo casu, quem ponit ex Laymano, Sporer Tr. 2. in 1. mum præcept. Decal. c. 10. Sect. 3. e. g. Dux vel Officialis bellicus dicit in Confessione, se milites suos ita malè assuetos ad officium cogere non posse, nisi velut vehementer iratus verba sacra effundat, v. g. *Dei Sacramenta, Dei*
 B *Chrisma*

Chrisma & Baptismus, quæ verba tamen (ut testatur) non alia mente profert, nisi ut militibus metum tandem iratus incutiat. Sic quoque dicendum esset de alijs, v. g. Patribusfamilias, Dominis, Officialibus, &c. similia verba proferentibus, quibûs emphasin quasi suis, & energiam mandatis dare volunt ad procurandam obedientiam, vel executionem alicujus rei. Resp. ergo: Licet ista consuetudo in homine Christiano nequam laudanda sit (ut optimè insinuat Sporer citatus) sed potiùs à quolibet Confessario istis consuetudinarijs dissuadenda, ac interdicens propter rationes in sequentibus limitationibus ponendas: interim tamen talis consuetudinarius peccati mortalis non videtur esse damnandus, etiam si eam deponere non voluerit: quia ad veram blasphemiam mortaliter peccaminosam requiritur, ut sit contumeliosa in Deum locutio; cùm autem talia verba, quæ aliquis ad incutiendum timorem profert, v. g. *Dei Sacramenta, Dei Chrisma &c.* non sint contumeliosa in Deum; consequenter peccatum grave non involvunt: siquidem ad locutionem blasphemam juxta D. Thomam 2. 2. Q. 53. art. 1. requiritur, ut fiat ex pravo cordis affectu de excellentia Dei, & sic illi contumeliam inferat vel negando aliquid, quod ipsi proprium est, vel aliquid imponendo, quod ei minimè convenit. Hoc autem in posito casu minimè contingit; cùm talis similia verba mente Deum inhonorandi non proferat, sed potiùs honestum finem habeat: nec

ipsa verba contumeliam, ac specialem in Deum irreverentiam contineant, sed potius ipsam veritatem; cum utique verum sit, quod dentur Sacramenta, Chrisma, & Baptismus Dei, seu à Deo instituta. Hoc tamen limitandum est I. Nisi detur scandalum audientibus, & rem non intelligentibus, sed potius non tam similia verba, quam veras blasphemias proferendo imitantibus. Limitandum II. Nisi talia proferantur ex intentione & voluntate Deum inhonorandi. Limitandum III. Nisi talibus terminis addatur aliquid, quod addi nequit sine contumelia ac inhonoratione Divina; ut v. g. dicendo: *Tonitruum* Sacramenta, fulguris, sanguinis, mille, centum Sacramenta: quia talis consuetudo, nisi deponatur, semper est graviter peccaminosa, utpote in verba Deo contumeliosa, atque falsa inclinans. Limitandum IV. Si per talia verba ex consuetudine prolata aliquis advertat, se paulatim assuefieri ad veras ac formales blasphemias; ut illi faciunt, qui ab initio ex consuetudine proferunt talia v. g. Dei centum millia sacrament, sacra, &c. successivè verò erumpunt in Sacramenta, & quidem ex pravo affectu, ac mala intentione: de tali enim consuetudine discurrendum est, sicut de alijs peccaminosis.

23. Resp. III. Inveterata similiter consuetudo jurandi & peierandi invenitur in multis, præcipuè verò in lanionibus, mercatoribus, aliisque eumentibus ac vendentibus, dum passim vel assertoriè, vel execratoriè jurant, imò peierant, rem

tanti, aut tanti valere, vel non valere; tanti, vel tanti debuisse emere; non posse tali pretio emere, vel vendere &c. De talibus tamen consuetudinibus non est æqualiter discurrendum: nam consuetudo jurandi sine necessitate vel utilitate, cum veritate tamen, & sufficiente advertentia, nec de se est peccatum grave, nec constituit hominem in statu peccati mortalis, sed venialis tantum, etiamsi voluntariè retineatur. Ita Filliucius, Sporer, & alij. Ratio est: cum enim habitus, qualis est ista consuetudo, totam suam malitiam desumat ex actibus, ex quibus generatur, & ad quos inclinatur, nequit habere majorem malitiam, quam ipsi actus habent: cum ergo ipsi actus jurandi etiam sine causa rationabili, cum veritate tamen, sint solum peccata venialia, utpote gravem injuriam Deo non inferentia, eò ipso, quòd in illis non absit veritas, nec fiant cum morali periculo perjurij; quia in singulis actibus supponitur intercedere moralis diligentia in consuetudinario ad evitandum perjurium sufficiens: consequenter etiam habitus & consuetudo ita jurandi, ex illis actibus generata, atque ad tales inclinans, constituet consuetudinarium tantum in statu peccati venialis, & non mortalis. Si tamen consuetudinarius rationabile periculum paulatim peierandi prævideret, & tamen pergeret sic jurando, peccaret graviter non emendando talem consuetudinem; sic enim velle præsumeretur illa perjuria subsequutura saltem in sua causa; nempe in consuetudine, quam tollere & extirpare non conatur. Hinc ulterius

24. Resp. IV. Consuetudo voluntariè ac culpabiliter retenta indiscriminatim jurandi sive verum, sive falsum, constituit consuetudinarium in perpetuo statu peccati mortalis omissionis, si dictam consuetudinem non deponat, aut saltem ad eam deponendam, ac emendandam conatum non adhibeat. Ita Sanchez, & Layman cum communi DD. Ratio est: quia omnis ille, qui se voluntariè constituit, aut manet in periculo proximo peccati mortalis, peccat mortaliter: sed talis voluntariè, ac culpabiliter retinens, aut extirpare omittens dictam consuetudinem, ac vi illius ita indiscriminatim verum vel falsum jurans, voluntariè se constituit, & remanet in proximo periculo peccati mortalis, nempe perjuriorum ac juramentorum falsorum; ut per se manifestum est: consequenter est in perpetuo statu peccati mortalis, usque dum talem consuetudinem deponat, aut saltem emendare satagat. Multò magis, & à fortiori hoc dicendum erit de consuetudine semper peierandi, & falsum jurandi. Dictum fuit notanter, *si talem consuetudinem saltem emendare non satagat*; nam consuetudo inculpabiliter retenta quomocunque jurandi vel peierandi, videlicet jam revocata per pœnitentiam, efficax emendationis propositum, quando insuper consuetudinarius pœnitens seriam ac constantem adhibet diligentiam, talem consuetudinem radicitùs evellendi, interim tamen, quia est penitus inveterata, & quasi naturata, eam longo tempore extirpare nequit, sed

potiùs in novos, ac novos indiscriminatim verum vel falsum jurandi, vel omnino peierandi actus producendos inclinat, non ampliùs consuetudinarium pœnitentem in statu peccati mortalis constituit; cùm non ampliùs sit verè voluntaria.

25. Resp. V. Non minùs infecti sunt, & quidem non pauci inveterata illa consuetudine convitiandi, imprecandi, & maledicendi, tam sibi, quàm alijs. Tales consuetudinarij à potiori sunt Parentes, Patres & Matresfamilias, Officiales, maximè militares &c. hi sanè non rarò crebris convitijs, maledictis, & imprecationibus in se, liberos, servitiales, subditos, milites &c. fulminatùs tam pertinacem, ac difficulter mobilem habitum, atque pessimam contrahunt consuetudinem, quæ Deo summè exosa, alijs onerosa, præjudiciosa, ac offensiva, & sibimet ipsis omnino est nociva. Ideoque, si præcedentes consuetudinarij, stante sua consuetudine voluntaria atque culpabili, manent in continuo statu peccati mortalis, si dicto modo eam expellere non laborent; hoc quoque pariformiter ob easdem prorsus rationes applicari debet hisce in convitiando, maledicendo, atque imprecando consuetudinarijs. Ex quibus breviter enumeratis consuetudinibus pravis crebrioribus cæteræ quoque ponderari, ac mensurari faciliter poterunt.

26. Quæritur VI. Quinam actus ex inveterata consuetudine producti sint graviter peccaminosi? Anteresponsum Notandum est primò, & supponi-

ponitur ex dictis, quòd consuetudo in homine consuetudinario remanens alia sit culpabilis; quatenus consuetudinarius nullum, vel saltem non sufficientem, atque efficacem ad eam expellendam adhibet conatum, & sic retinet. Alia inculpabilis; quatenus consuetudinarius adhibita debita diligentia consuetudinem extirpare quidem conatur; sed hìc & nunc saltem totaliter vincere nequit. Notandũ II. quòd actus ex consuetudine positus dividatur in illum, qui vi habitũs pravi omnino indeliberatè, & naturali quasi impetu ponitur; sic dantur non pauci, qui exorto quolibet iracundiæ motu præoccupati continuò in horrendas erumpunt blasphemias ex contracta & inveterata consuetudine blasphemandi, antequam advertant, aut considerent malitiam actũs. Et in illum, qui vi habitũs pravi naturali quasi impetu non tamen omnino indeliberatè, sed cum aliquali saltem advertentia, & deliberatione imperfecta fit. Modò ad propositam quæstionem ratione actũ, qui mediante consuetudine inculpabili producentur:

27. Resp. I. Omnes illi actus ex consuetudine inculpabili provenientes, qui tamen voluntariè & cum advertentia ad peccatum mortale sufficiente efficiuntur, semper sunt graviter peccaminosi. Ita communiter DD. Ratio de se patet: quia tales actus habent omnia ad peccatum mortale requisita; nempe ex parte intellectũs sufficientem advertentiam, ex parte voluntatis perfectum consen-

sum, & ex parte objecti materia gravitatem. Quòd autem mediante consuetudine eliciantur, per hoc non tollitur ratio plenæ advertentiæ, & ratio voluntarij, uti hîc supponitur; imò voluntas magis facilitatur & inclinatur per talem consuetudinem, ut in istos actus peccaminosos promptiùs exeat; quemadmodum & alij habitus non dantur ad simpliciter, sed ad faciliùs operandum.

28. Infertur. Non rarò contingit, quòd consuetudinarij, præsertim in re lubrica, v. g. molli- tie, non tantùm sincerum dolorem, ac firmum emendationis propositum habuerint, verùm etiam sufficientem diligentiam, atque competentia me- dia se consuetudine sua exonerandi adhibuerint; postmodum tamen ista consuetudine antiqua, nondum totaliter extincta, inclinantem, partim cooperante ipsa natura, per frequentatos actus ad tales turpitudines sic assuefactâ, in priora pec- cata labantur (quod pariter de alijs consuetudina- rijs, ac consuetudinibus pravis verificari potest) hos tamen nullus excusabit à reatu culpæ morta- lis; quia per hoc non tollitur ratio voluntarij, at- que consensûs ad peccatum mortale sufficientis. Nec juvat, quòd opere perpetrato immediatè do- leant, ac detestentur peccatum: siquidem subse- quens horror, ac erubescencia quasi naturalis, præsertim dictæ turpitudinis, ampliùs tollere ne- quit prius voluntarium, ac consensum in pecca- tum.

29. Resp. II. Omnes illi actus ex consuetudi-

ne inculpabili provenientes, qui naturali quasi impetu absque advertentia vera, ac deliberatione eliciuntur, graviter peccaminosi non sunt, quamvis alias de se tales essent. Ita rursus communiter DD. Ratio est: quia non sunt sufficienter, ac verè voluntarij neque in se, & directè, ut supponitur; neque indirectè, ac in sua causa, seu in consuetudine, utpote jam revocata, ac involuntaria facti. Hinc non placet quoad hoc doctrina La Croix lib. 6. part. 2. de Confess. dicentis, quòd talia peccata ex consuetudine producta rarè fiant sine ulla advertentia malitiæ; aderit enim communiter advertentia saltem virtualis, sive tenuis, & quasi imperceptibilis; quæ, sicuti sufficit ad actu bene operandum, ita etiam sufficiet ad actu malè operandum, seu ad peccandum. Non placet, inquam, hæc doctrina, si intelligat de actibus graviter peccaminosis, quemadmodum intelligere videtur. Siquidem ad constituendum peccatum mortale juxta omnes non sufficit talis advertentia tenuis, & quasi imperceptibilis, & ad summum constituens peccatum veniale; sed requiritur plena advertentia. Nec etiam sufficit plena advertentia tantùm de causa talium peccatorum, scilicet de consuetudine; quia, ut dictum est, ista non ampliùs est voluntaria. Dicitur tamen notanter, *non sunt graviter peccaminosi &c.* siquidem possunt esse saltem peccata venialia, ob aliqualem advertentiam, & rationem voluntarij.

30. Resp. III. Omnes illi actus ex consuetudine culpabili provenientes, sive fiant cum advertentia, sive non, semper sunt graviter peccaminosi. Ita Cajetanus, Sotus, Suarez, & alij. Ratio primi de se patet; quia tali modo omnia iterum adsunt, quæ ad constituendum peccatum mortale requiruntur. Ratio secundi (ubi multi Authores numerantur contrarij) prima est: quia omnis effectus peccaminosus indirectè, ac in sua causa voluntarius imputatur ad culpam: cum ergo illi actus, v. g. blasphemiæ, perjuria &c. ex consuetudine culpabili provenientes sint voluntarij in sua causa, utpote quam consuetudinarius voluntariè ponit, vel saltem retinet, scilicet consuetudinem, ut supponitur; unde rationabiliter prævidere potest ac debet, moraliter certò secuturos fore tales effectus; consequenter imputantur eidem ad culpam. Ratio 2. da est. Si tales actus, v. g. blasphemiæ, inadvertenter facti, non essent peccaminosi, ideo foret, quia non essent in se, sed tantum in sua causa, seu in consuetudine voluntarij (ut discurret Mastrius in sua Theol. Moral. cum multis alijs) hæc ratio verò non convincit: quamvis enim sint solummodo voluntarij in sua causa, seu non habeant rationem voluntarij in se, participant tamen illam à sua causa, ex qua sequuntur; quæ ratio voluntarij indirecti sufficit ad hoc, quòd tales actus in se sint verè peccaminosi. Magna enim inter ista duo notatur differentia, nempe aliquem actum esse in se voluntarium, & aliquem actum esse in se

peccatum. Primum quidem dicti actus non habent; bene verò secundum. Quòd istud autem non gratis, ac sine fundamento fingatur, evidenter & ad oculum probatur à pari in blasphemijs, fornicationibus &c. in ebrietate factis, & ante ebrietatem prævisis: siquidem isti actus sunt quidem tantùm voluntarij in sua causa, nempe in ebrietate, quam aliquis voluntariè ponit, prævidens talia peccata secutura ad illam; non tamen sunt voluntarij in se, cùm ponens tales actus pro tunc, quando actualiter fiunt, non sit sibi præsens, utpote plenè ebrius, & sic modo humano operari nequeat: hoc tamen non obstante sunt actus de se peccaminosi, propriam ac distinctam malitiam ab ebrietate tanquam sua causa habentes; sub qua etiam in Confessionali explicari debent. Ita quoque pariter in nostro proposito est discurrendum de actibus, v. g. blasphemijs, ex consuetudine inadvertenter productis, interim tamen indirectè ac in sua causa voluntarijs.

31. Infertur I. Et ex dictis patet, quòd doctrina Mastrij, pro se etiam Sanchez in Decalog. & alios citantis, acceptari nequeat, dum in Theol. Moral. disp. 11. Q. 3. ita loquitur: Ut aliquis actus in se denominetur peccaminosus, debet esse in se voluntarius; non enim est peccatum, nisi voluntarium, & sicut est voluntarium, ita est peccatum: sed blasphemia v. g. absque advertentia prolata, non est in se voluntaria: ergo non est in se novum peccatum, sed tantùm in causa; ut patet à se.

à simili in peccatis ebriorum, ante ebrietatem prævisis, quæ, dum fiunt, novam malitiam in se non habent, sed tota malitia est in causa: unde talia peccata non sunt necessariò in Confessione explicanda: cum enim non sint in se voluntaria, sed tantùm in causa, opus non est, illa exprimere; sed sufficit, ut exprimatur causa, in qua sunt volita. Contra est: nam in duobus hæc doctrina peccare videtur; in primis verum non est, quòd omnis actus, ut dicatur peccaminosus, debeat esse in se voluntarius; cum sufficiat, quòd sit voluntarius in sua causa, saltem efficaciter non retractata; ut dictum est: sicut enim actus externus verè propriam ac distinctam habet malitiam (præsertim juxta Scholam Scotisticam) quamvis non habeat propriam libertatem, ac rationem voluntarij, sed eam solummodo participet ab actu interno: ita peccata in sua causa voluntaria, uti etiam illa sunt, quæ ex consuetudine culpabili proveniunt, adhuc erunt peccata distincta, seu malitiam habentia à malitia suæ causæ distinctam; quamvis non habeant propriam rationem voluntarij, sed solummodo participatam à ratione voluntarij suæ causæ. Secundò negatur, quòd necesse non sit, peccata in sua causa tantùm voluntaria explicare in Confessione secundùm se; sed quòd sufficiat exprimere causam, in qua sunt volita: siquidem communis est doctrina Theologorum, quòd pœnitens non tantùm confiteri teneatur ebrietatem v. g. in se voluntariam, sed insuper omnia alia peccata in sua

pro-

propria specie, quæ ante ebrietatem ut secutura prævidebantur, vel saltem prævideri poterant, & postmodum in actuali ebrietate commissa sunt; hinc non sufficit ita se accusare, studio me inebriavi, cum tamen præviderim plurima peccata ex illa esse secutura; sed debet ita se accusare: studio me inebriavi, & in ebrietate commisi tot vel tot fornicationes, blasphemias &c. quas prævidi ex ebrietate secuturas: cum ergo juxta dicta sit eadem ratio & paritas de actibus ex consuetudine culpabili positis ac prævisis, consequenter & isti in se sunt peccaminosi, ac in sua propria specie clavibus Ecclesiæ subijciendi, licet non habeant propriam rationem voluntarij.

3 2. Infertur II. Multò minùs audiendus est Dicastillo de Jurament. & La Croix asserentes, tales actus v. g. blasphemias, inadvertenter elicitos non esse peccaminosos; quamvis consuetudo, unde proveniunt, omnino non sit retractata, quia non sunt voluntarij neque in se, ut supponitur, neque in sua causa: ista enim consuetudo non est quid voluntarium, quòd pœnitens debeat, aut possit statim à se depellere; sed est habitus naturalis, necessariò relictus ab actibus, qui abijci nequit etiam ab homine volente & retractante. Contra est, & negatur, quòd tales actus in se indeliberati, v. g. blasphemix, non sint voluntarij in sua causa; quia illud dicitur voluntarium in sua causa, seu virtuale juxta Reiffenstuel in sua Theol. Moral. dist. 1. Q. 1. & commun. DD. quod non in se, sed
solum

solum in alio, tanquam in sua causa cuiuspiam est
 voluntarium, in quantum voluntas, etsi non in-
 tendat effectum, vult tamen causam illius; unde
 & hęc saltem virtualiter, seu in sua causa volunta-
 rius esse censetur: cum ergo prædicti actus ita se
 habeant, ut evidens est; quamvis enim consue-
 tudinarius non intendat v. g. blasphemias, vult ta-
 men causam illarum, nempe consuetudinem blas-
 phemandi; ex qua moraliter certò, quacunque
 data occasione, sequuntur blasphemix, ac insuper
 istam consuetudinem retinet, & emendare non
 fatagit: consequenter isti actus ex consuetudine
 provenientes, etiam inadvertenter positi, saltem
 virtualiter, seu in sua causa voluntarij esse censentur.
 Negatur quoque, quòd talis consuetudo
 non sit quid voluntarium, quod pœnitens statim
 possit ac debeat deponere, vel saltem conatum
 adhibere, ut emendet; superius enim contrariũ jam
 probatum fuerat. Nec dicat Dicastillo 1. mò, quòd
 ista consuetudo sit habitus naturalis, necessariò re-
 lictus ab actibus, qui nequit abijci ab homine vo-
 lente & retractante: nam, dummodo consuetudi-
 narius vellet seriam ac efficacem admove-
 re manum, competentem diligentiam atque conatum
 adhibere, se ipsum vincere &c. procul dubio, ad-
 iuvante præsertim divina gratia, emendare ac de-
 ponere posset. At verò, quia piger vult, & non
 vult, ideo mirum non est, quòd non possit, seu
 potiùs non velit, pravam suam tollere consuetu-
 dinem. Et quamvis non statim totaliter ac radi-
 citus

citùs eam extirpare valeat : hoc tamen neutiquam obest ; dummodo efficaciter ac sincerè eandem depellere conetur. Imò, si post talem conatum adhibitum adhuc inadvertenter sequantur tales actus, v. g. blasphemiæ, tunc libenter conceditur, quemadmodum & superiùs jam concessum fuerat, quòd neutiquam sint formaliter peccaminosi, neque in se, neque in sua causa ; quæ non ampliùs ut voluntaria ac culpabilis adest. Nec dicat Dicastillo 2. dò, consuetudinem non videri semper esse causam, vel occasionem proximam peccandi (intellige) intrinsecam ; nam quandoque etiam fortiùs inclinatur ipsamet complexio naturalis, ac concupiscentia ex peccato originali orta ; non tamen istæ necessariò debent positivè expelli, aut retractari, sed satis est, habere propositum, se continendi à peccatis, ad quæ inclinant. Sic pariformiter discurrendum erit de consuetudine. Ista instantia sanè non impugnat positam doctrinam, sed potiùs est extra, & contra suppositum : quia quæstio movetur de tali consuetudine, quæ est causa proxima, non autem remota peccandi. Et licet etiam complexio naturalis, ac concupiscentia ex peccato originali orta multoties aliquid contribuat ad ponendos actus peccaminosos ; hoc tamen nil obstat, quin dicta consuetudo sit adhuc vera causa proxima. Ideòque magna differentia intercedit inter complexionem naturalem, nec non concupiscentiam ex peccato originali ortam, ac inter consuetudinem peccandi ;
quia

quia illæ refrænari quidem, non tamen expelli possunt, atque debent; cùm hoc omnino impossibile sit: hæc verò non tantùm refrænari, sed omnino emendari, atque totaliter, quamvis non semper continuò ob maximas difficultates, & fragilitatem humanam, saltem successivè tolli potest, ac debet.

33. Infertur III. Neque satùs tuta pro Confessionali videtur esse doctrina Joannis Euphratis in sua Cynosura Neo-Confessariorum part. 2. punct. 15. de consuetudinarijs absolvendis, dum ait, quòd perjuria (eadem quoque est ratio de alijs similibus actibus ex consuetudine provenientibus) inadvertenter elicitæ ex pravo peierandi habitu ab eo etiam pœnitente, qui cognita obligatione prædicta consuetudinem deponendi ac emendandi, licèt efficaciter proposuerit, negligens tamen fuit in extirpanda illa, & aptandis medijs, non imputentur ad culpam mortalem, si pro tunc actualiter, aut virtualiter, dum perjuria protulit, ad consuetudinem ac obligationem extirpandi illam non advertit; sed solummodo ad culpam imputabitur prior negligentia ad illam propellendam. Rationem dat: quia in prædictis circumstantijs consuetudo non moralis, sed quasi naturalis in actus ex se prava influit per influxum non liberum, sed quasi necessarium; cùm non sit ob defectum actualis vel virtualis advertentiæ volita, & moraliter conjuncta cum illis actibus. Contra enim est, & negatur, quòd ista non sint formalia, sed tantùm

tum materialia perjuria, cum adhuc procedant à consuetudine voluntaria & culpabili, eò ipso, quòd consuetudinarius negligens fuerit, ac nullum conatum adhibuerit ad illam propellendam, aut emendandam; cum tamen suam obligationem agnoverit. Nec sufficit, quòd efficaciter proposuerit illam extirpare, quia propositum efficax esse nequit, sed potius inefficax reputari debet, ubi negliguntur media, ad illud assequendum necessaria, de quo acquirendo propositum factum fuerat. Ideòque, cum ista consuetudo non sit merè naturalis, sed moralis, seu verè adhuc volita, moraliter erit conjuncta cum illis actibus, v. g. perjurijs, ut vera causa illorum; consequenter ista perjuria erunt voluntaria in sua causa, & sic peccaminosa.

34. Infertur IV. Et pro praxi advertendum, quando pœnitentes, præsertim plebei, in rebus catecheticis ad conscientiam & Confessionale spectantibus non adeo bene instructi, se accusant, quòd v. g. sæpiùs blasphemaverint, Confessarius non statim acquiescat, sed 1. mò quærat, quomodo, vel quibûs verbis blasphemaverint: nam tales homines plebei à potiori, docente experientia, confundere solent blasphemias, imprecationes, maledicta, convitia, imò & agnomina turpia; si ergo non fuerint blasphemix, instruat saltem secundùm capacitatem illorum, quomodo imposterum meliùs explicent, ne Confessarius in suo judicio decipiatur. 2. dò, si deprehendit, quòd

fuerint veræ blasphemiæ, interroget, utrùm ex subito motu iræ, an verò deliberatè, ac voluntariè protulerint, & ex qua intentione, utrùm nimirum ex maligno affectu in Deum, vel in creaturas, aut intervenerit alia gravis circumstantia explicanda, v. g. desperationis, scandali, maximè apud parentes, à quibus liberi non rarò citiùs & faciliùs blasphemare, quàm orare addiscunt? 3. tiò, An non tantùm ex ira, sed etiam ex mala consuetudine jam contracta in blasphemias eruperint? 4. tiò, Utrùm studuerint talem consuetudinem emendare, atque extirpare? & sic partim secundùm dicta, partim juxta qualitates blasphemiarum, de quibus in materia supra Decalogum tractatur, judicare poterit, an, vel qualiter peccaverint; an habeant consuetudinem culpabilem, vel inculpabilem; an de consuetudine ista voluntariè contracta, aut saltem seriò non emendata in Confessione se accusaverint, nec ne; an denique actuales istæ blasphemiæ provenerint ex consuetudine culpabili, vel inculpabili, deliberatè, vel indeliberatè. Et sic proportionaliter erga alios quoque consuetudinarios Confessarius se gerere debet, si opus fuerit examinare, præcipuè tales, qui se quoad debitam ac necessariam peccatorum explicationem adjuvare vel nequeunt, vel nolunt.

35. Quæritur VII. An, & quando consuetudinarius Confessario interroganti suam consuetudinem peccandi in Confessione explicare teneatur? Resp. Aperienda est peccandi consuetudo, si

Con-

Confessarius de eationabiliter interrogat. Ita defacto comūniter Theologi. Constat hoc partim ex Decreto Innocentij XI. in quo Propositio ordine 58. damnatur, sic sonans: *Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem.* Partim ex ratione: quia Confessarius respectu pœnitentis non tantum agit personam Judicis, sed etiam Medici spiritualis: ut Judex ergo habet jus cognoscendi de statu pœnitentis, consequenter etiam jus interrogandi, quando rationabiliter dubitat, utrum pœnitens peccata sua seriò emendare proponat, nec ne; item, an non fortè gerat adhuc voluntatem formalem, vel saltem virtualem retinendi consuetudinem, præsertim se polluendi, detrahendi, blasphemandi, &c. qualia peccata confitetur: quæ utique, & similia redderent Sacramentum Pœnitentiæ invalidum, & Confessarius tribuendo absolutionem magnam eidem inferret injuriam, atque sacrilegium committeret. Ideòque, stante tali prudente ac rationabili dubio, Confessarius potest, imò debet interrogare de consuetudine, consequenter & pœnitens fateri. Ut Medicus verò spiritualis, eò ipso, quòd teneatur pœnitenti consulere, atque præscribere ea remedia, ac media, quæ conducunt ad emendationem vitæ in futurum, præsertim pro tollenda consuetudine inveterata, habet jus cognoscendi, & interrogandi de periculoso animæ consuetudinarij morbo, seu de consuetudine peccandi. Nam & hoc expressè præcipit Innocentius III. in Con-

cil. Gen. Lateran. ubi habetur cap. *Omnis utriusque sexus. de Pœnit. & remiss.* hisce verbis: *Sacerdos autem sit discretus, & cautus, ut more periti Medici superfundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumstantiis, & peccati: quibûs prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium, & cuiusmodi remedia adhibere, diversis experimentis utendo ad salvandum agrotum.* Ex quo

36. Infertur I. Dicitur fuit notanter, *si Confessarius rationabiliter interroget &c.* quia peccat Confessarius (ut rectè notat La Croix lib. 6. part. 2. dub. 3. de Confess.) quando sine ulla necessitate, ac rationabili causa, vel ex mera curiositate indaget: neque pœnitens tali modo respondere tenebitur; quamvis hoc non facilè sine evidente quasi ratione pœnitens de Confessario iudicet, præsumat, & sic consuetudinem suam reticeat. Multò minùs Confessarius debet ad singula peccata inquirere, *fecistine hoc sæpius?* meritò enim tunc iudicaretur ex curiositate inquirere. Imò si pœnitens tunc teneretur semper respõdere, posset Confessarius quandoque totam ejus vitam explorare: quod nimis durum esset, ac Confessionem redderet odiosam. Discreta ergo Confessarij prudentia, & prudens discretio ponderabit, quando nam talis investigatio consuetudinis peccandi necessaria sit, vel utilis.

37. Infertur II. In praxi neutiquam admittenda est illorum sententia, qui ratione consuetudinis fatendæ

fatendæ faciunt aliquod discrimen inter virum doctum, & non doctum. Ideoque concedunt, hominibus plebeis & indoctis inesse obligationem fatendi consuetudinem peccandi, si à Confessario interrogentur; hominibus verò doctis, si certò cognoscant, se non indigere directione Confessarij, non inesse talem obligationem. Nam contra est: ut Confessarius exploret, quale pœnitentis sit propositum, nec non ejusdem firmitatem sibi prudenter persuadeat, nil prodest, quòd pœnitens ut vir doctus, sciat, se esse bene dispositum, & non indigere directione Confessarij: sed omnino quoque requiritur, quòd ipsemet Confessarius id cognoscat per propriam notitiam, quam per suas interrogationes haurire debet; siquidem ipse solus est iudex, cui discernere ac dijudicare incumbit de causis ad iudicium Sacramentale pertinentibus, ut sic legitimam sententiam absolutoriam ferre valeat. Quare (ut bene discurrit Cardenas in sua Crisi Theologica) pœnitens à potiori, quamvis aliàs vir doctus sit, quando habet consuetudinem peccandi, v.g. se polluendi, blasphemandi, &c. absque dubio laborabit conscientiam laxam, ac facile sibi persuadebit, habere evidentiam de recta sua dispositione; cum fortasse interim in sua persuasione, ac iudicio, per pravas inclinationes, infranatas passiones, atque conniventem philautiam nimium obnubilato, decipiatur. Imò constat ex pluribus sententijs à sacra Sede damnatis, fuisse, & esse aliquos viros valde doctos, qui tamen admiserunt,

& adhuc admittunt opiniones improbables, conscientiam neutiquam securam reddentes. Non est ergo universaliter, ac indistinctè concedendum viro docto, quòd negare valeat responsionem Confessario de sua consuetudine rationabiliter interroganti. Hoc tamen illi concedi poterit, quòd, ubi viderit Confessarium inutiliter interrogare, nec non, quòd ipsemet urgentem habeat causam consuetudinem suam non manifestandi, cum debita reverentia, ac humilitate, utpote reus coram divino tribunali, Confessario ostendat, quare non sit necesse, in hoc peculiari casu interrogare de consuetudine, simulque ei satisfaciat de firmitate sui propositi. Et sic vel efficaciter ac sufficienter ostendit Confessario, non esse necessarium exponere consuetudinem; vel non ostendit? Si primum: ergo Confessarius acquiescet, si aliàs vult prudenter procedere. Si secundum; ergo manifestare tenebitur consuetudinem; secùs Confessarius requisitam notitiam propriam non habebit, de necessaria dispositione pœnitentis. Et hoc non sine ratione dicitur; cum filij hujus sæculi sæpissimè prudentiores esse cupiant filiis lucis: quasi verò Sophisticis suis effugiis illum fallere possint, coram quo omnia sunt manifesta; ac sapientia hujus mundi stultitia reputatur.

38. Infertur III. Fundamenta huic doctrinæ contraria neutiquam convincunt; nam Primò: licet nemo teneatur directè, & per se bis confiteri idem peccatum; per accidens tamen, & ratione specia-

specialis circumstantiæ obligatio oriri poterit, peccatum aliquod denuo confitendi, quod jam semel, aut sæpiùs in Confessione fuerat expositum, quatenus nempe alia sine hoc legitimè explicari nequeunt. Secundò: quamvis ubi pœnitens est rectè dispositus cum vero dolore de peccatis, ac proposito non peccandi de cætero (qualiter dispositus esse poterit, etiamsi consuetudinem non fateatur) Confessarius absolvere teneatur: nihilominus tamen non sufficit, pœnitentem esse rectè dispositum coram Deo, nisi etiam ipsi Confessarius absolutionem daturus sufficientem notitiam propriam habeat de tali legitima pœnitentis dispositione; quam tamen habere non potest, nisi sciat statum & consuetudinem peccandi illius. 3. tiò. Debet quidem Confessarius fidè adhibere pœnitenti, se habere contritionem, ac propositum non peccandi asserenti, quando adsunt tales circumstantiæ, signa ac motiva, ut illud prudenter credere valeat: solent tamen aliquoties tales concurrere circumstantiæ, in quibus Confessarius de legitima dispositione pœnitentis prudentissimè ac rationaliter dubitat, vel dubitare potest. Et hæc de ipso statu, causis, radicibus, ac circumstantijs morbi, seu consuetudinis peccandi, quo consuetudinarius infectus periculosè decumbit, ac efficaci indiget curâ. Modò ulteriùs
ponitur

SECTIO II.

De Remedijs, quæ Medicus spiritualis, Confessarius, Recidivo consuetudine peccandi infecto, applicare potest, ac debet.

39.

Theoria, ac notitia Medici circa morbi statum, causas, & qualitates parùm, imò profusus nil proderit, nisi in ipsa praxi congrua præscribere sciat medicamenta, sive dein præservativa, sive conservativa, sive curativa. Bona, laudabilis, ac necessaria est scientia Confessarij, quâ ut iudex reum secundùm ipsius dispositiones examinare, de criminum gravitate judicare, atque imposita satisfactione sententiam absolutoriam ferre possit. Bona, laudabilis, ac necessaria est prudentia Confessarij, qua ut Doctor ignaros instruat, errantes doceat, & repugnantes convincat. Attamen Confessarius non tantùm Iudex, & Doctor, sed insuper Medicus est, qui non pertranseat ægrotum recidivum, ut *Levita*, Lucæ 10. quatenus solummodo videt à longè, *secus viam*, non tamen accedere audet ad curanda vulnera, aut imprudente infectionis metu, aut culpabili practicæ peritiæ defectu impeditus. Non prætereat ut *Sacerdos*, qui pravam quidem recidivi viam cognoscit, eumque per Confessionem Sacramentalem clamantem audit, nec non periculosa animæ vulnera suspicit; interim tamen summè periclitantem

tem negligit : sed appropians alliget vulnera ejus ut verus Samaritanus, infundens oleum, & vinum, seu applicans media atque remedia, quibûs recidivus integræ restituatur sanitati. Priusquam autem ista remedia recidivo applicanda dentur ad manum, tam Medico spirituali, quàm patienti ægroto quædam regulæ necessariò præscribendæ erunt, ut ille quidem feliciter sanare, & hic fructuosè curari queat. Igitur

40. *Quæritur I.* Quidnam tam ex parte recidivi, quàm Medici spiritualis, seu Confessarij, requiratur, ut periculosus iste Recidivitatis morbus radicitus curari possit? *Resp. I.* Ut Medicus spiritualis, Confessarius, recidivum ad meliorem frugem reducere valeat, proficuum, imò necessarium erit, sequentes observare regulas.

41. *Regula I.* Ante omnia Confessarius præfigat sibi finem supernaturalem, eripiendi nempe, auxiliante divina gratiâ, animam pretiosissimo sanguine Christi redemptam, ab extremo salutis æternæ periculo, seposito omni humano respectu, ac motivo, personarum acceptatione, atque proprio interesse.

42. *Regula II.* Allaboret Confessarius, ut in pœnitente recidivo filialem in se confidentiam vel causet, vel jam causatam confirmet; sic enim fiet, ut sibi morbi gravitatem, atque animæ periculum sincera mente indicanti non tantùm fidem adhibeat, consilijs, & adhortationibus acquiescat, verùm etiam medicamenta ac remedia, licèt quan-

doque naturæ corruptæ ingrata, & aliqualiter amara, lubenti ac hilari acceptet animo, maximè cum talia ex paterna sollicitudine erga suam salutem præcisè oriri videat. Difficilis sanè, imò nulla erit curatio, ubi fides & confidentia in Medicum deficit.

43. Regula III. Ut discretè, mansuetè, charitativè, atque animo verè compassivo recidivum tractet, sicut monet Doctor Gentium ad Galat. 6. *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.* Hinc S. Isidorus lib. 5. de Summo Bono, ait: *Qui delinquentem superbo, aut odioso animo corrigit, non emendat, sed pervertit: quidquid enim protervus, vel indignans animus proulerit, objurgantis furor est, non dilectio corrigentis.* Ex quo patet, quòd pessimè errent illi Confessarij, qui aut indiscretò Zelò inflammati, aut immortificata passione, præcipuè impatientiæ & iræ præoccupati, aut infundatis suspicionibus, & imprudentibus credulitatibus seducti, tales pœnitentes aliàs in malo jamjam inveteratos, & de sua salute vix non desperantes, duris, inurbanis, impatientibus, vel probrosis verbis invadunt, imò non rarò desolatos, scandalizatos, & totaliter desperabundos repellunt, certò certius suo tempore strictissimam rationem reddituri Illi, qui *mitis & humilis corde non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur, & vivat, qui in hunc mundum non venerat propter justos, sed peccatores;*

si in causa sunt, quòd tales aut omnino suam conversionem & confessionem negligent, in sua malitia desperabundè pergentes; aut in posterum sacrilegè confiteantur.

44. Regula IV. Ut non sit nimiùm benignus, & indiscretè misericors, omnia dissimulando, de eradicanda, & emendanda consuetudine peccandi, de evitanda occasione proxima, de fugiendo formali periculo peccati, vel ex humano respectu, vel ex timiditate, vel ex negligentia non instruendo, adhortando, mandando, ubi hoc necesse fuerit; & sic præcisè crucè formando sine omni fructu spirituali, imò potiùs cum maxima Sacramenti Pœnitentiæ irreverentia, & utinam! non cum pœnitentis, ac Confessarij æternæ salutis interitu, vel saltem periculo, passim pœnitentes dimittendo. Hoc non est sanare, sed occidere. Audiant hi nocivi Medici, vel magis animarum interfectores D. Thomam de Villanova Conc. Fer. 6. post Dom. 4. Quadrag. summum hoc malum ita deplorantem: *Quid Ecclesiam Dei hodie perdit, nisi Confessariorum & Pastorum blandiens adulatio? leniens, demulcensque assentatio? qui, ne confitentem aliquantisper contristent, illum in sua nequitia manere permittunt. At, quantò meliùs esset, ad modicum contristare, quàm æternùm damnare.* Studeant hi piè impij, & impiè pij Confessarij (uti vocat primùm laudatus D. Thomas) alienò exemplò maturè sapere, & quidem illo, quod doctrina & pietate insignis Paulus Segneri in suo homine

mine Christiano refert de aliquo consuetudinario, ac recidivo, non diu post mortem conjugii viduæ se præsentem sustente: qui flammis undique circumdatus, & alterius humeris sustentatus sic loqui incipiebat: scias, nos ambos supplicijs damnatos æternis; me quidem, quòd sæpius confessus sim absque serio vitæ emendandæ proposito; Confessarium autem hunc, cujus humeris sustentor, quòd me, etsi probè adverterit, de vita corrigenda non cogitare, tamen à noxis liberum pronuntiare continuò sit ausus: atque his dictis videri desijt. Concludit præfatus Author: idcirco si quisquam hoc è numero studuerit invenire Confessarium ejusmodi nimiùm in omnibus coniventem, certus esse poterit, quòd in itinere ad orcum non multùm sit defatigandus, cum talis eò non suis pedibus iturus, sed alterius, scilicet Confessarij humeris sit deportandus. Ideòque Medicus spiritualis, Confessarius bene notet monitum Gregorij Magni in Proleg. Pastor. part. 3. dicentis: *Miscenda est lenitas cum severitate: faciendum quoddam temperamentum ex utraque, ut neque ex nulla asperitate exulcerentur agri; neque nimia benignitate solvantur. Sit amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non exasperans; sit Zelus, sed non immoderatè sevens; sit pietas, sed non plus, quàm expediat parcens.*

45. Regula V. Non cuilibet recidivo idem remedium, & medicina spiritualis præscribenda, aut applicanda erit: nam variæ morborum atque personarum

sonarum qualitates, & circumstantiæ varia quoque curationum genera postulant. Aliter in malo pertinaces, ac inobedientes, aliter obedientes ac tractabiles; aliter ex mera malitia peccantes; aliter fragilitate humana errantes; aliter docti, aliter simplices, atque rudes sunt curandi: erga omnes autem appareat prudens discretio, & discreta prudentia Confessarij. Imò, si viderit, primis remedijs morbum non esse depressum, alia atque alia rursus excogitet.

46. Regula VI. Non animo concidat Confessarius, si forsan speratus non continuò sequatur effectus, ac emendationem totalem in recidivo multo tempore non perspexerit. Ideòque nec magnitudine & gravitate morbi, nec inconstantia ac relapsu ægri terreatur; dummodo media ac remedia ab ipso præscripta applicet, ac emendationis conatum adhibeat. Ea namque est vitiorum natura, ut statim orientur, diutius verò evelantur, & non nisi membratim. Hinc firma in Deum fiducia atque spe fretus nunquam de recidivi salute desperet: frustra enim medicinam cogitat, qui illam à desperatione inchoat. Multò minus signis externis hoc, advertente ægroto, manifestet; aliàs non tantum emendationem neutiquam promovebit, sed totaliter impediet. Denique hæc advertat Confessarius, ne statim ab initio, unò vel alterò peccatò auditò, increpet peccitentem, sed potiùs dissimulet ad Confessionis finem usque, & tunc, si increpandum, discretè increpet.

erepet; si corrigendum, corrigat; si admonendum, admoneat, atque gravitatem peccati, summumque animæ periculum aperiat.

47. Resp. II. Non minùs recidivo pœnitenti, u sibi curatio spiritualis Medici ad salutem conducatur, aliquot utiles, atque necessariò observandæ sunt regulæ. Ideòque

Regula I. Recidivus seriam gerat voluntatem se emendandi, consuetudinem pravam deponendi, vel occasionem proximam evitandi: ubi enim ista deficit, frustraneus erit Medici spiritualis labor, frustranea media ac remedia, frustranea curatio; desperata sanitas, atque salus.

48. Regula II. Recidivus specialem, ac verè filialem foveat confidentiam immutabilem erga Confessarium, séque ejusdem paternæ curæ totaliter committat, firmiter credens, illum nil aliud optare, intendere, & quærere, quàm æternam ipsius salutem. Non continuò terreatur qualibet difficultate, aliquo modo procedendi modo Confessarij, ejusque vultu multoties non adeo sereno, cum non semper rideat Apollo. Non parùm curationis speratum effectum faciliat confidentia vera in Medicum.

49. Regula III. Recidivus sincerè sua vulnera, & animi morbum Confessario manifestet. Et sanè ut nihil difficilius est, etiã peritissimo Medico, quàm ignoratas ægitudines, & ad quarum refectionem sive noxia verecundia, sive simulandi studio, sive pertinaci silentii obfirmatione obmutescit æger,

appli-

applicare media: ita tali nil facilius, quàm cognitas infirmitates, earumque causas ac radices depellere. Idem evenit in animarum Medico, Confessario.

§ 0. Regula IV. Recidivus humiliter obediat Confessario, eundem non respiciens ut hominem, sed ut substitutum, ac locum tenentem ipsius DEI. Pœnitentem in Confessionali nimium sapere, est in rebus æternam salutem concernentibus desipere. Exiguum, imò nullum veræ emendationis signum est, si pœnitens per arrogantiam admoneri non velit, aut monitus perficaciter obmurmuret; si media suggesta & præscripta aut omnino respuat, aut contemnat; si sanis Confessarij consilijs & doctrinæ se se non accommodet, &c. In confessionali omnes profectò paræ sunt conditionis: ibi nullus nobilis, nullus Doctor, nullus dives, sed quilibet subditus, atque reus coram divino tribunali, in quo sedet Confessarius locò Dei.

§ 1. Regula V. Recidivus remedia à Confessario præscripta efficaciter, ac omni possibili modo applicare studeat. Pharmaca à Medico præparata certè ægroto nil proderunt, si non adhibeantur, aut omnino abijciantur. Multi durante Confessione nescio, qualia faciunt proposita; & sic parturiunt montes: attamen diu durare nequeunt, dum nullus serius se emendandi conatus adhibetur, media præscripta non observantur, causæ peccati non remouentur, occasiones peccandi non evitantur, aut tales Confessarij studio inquiruntur,

runtur, qui vel morbi statum ignorant, vel nimia ac nociva benignitate omnia dissimulant, & sic recidivo fræna in antiqua ac continuata scelera, consuetudines, & peccandi occasiones juxta ipsius prurimum relinquunt. Qui plura de similibus cupit, legat Authores de talibus materijs tractantes. Nos autem ad ipsa remedia, à Confessario recidivo præscribenda, pergamus. Et quia non pauci Doctores inter efficacissima curandi recidivi, præsertim consuetudine peccandi infecti, remedia numerant negationem, vel saltem dilationem absolutionis Sacramentalis. Hinc

§ 2. *Quæritur II.* An consultum, utile, atque proficuum sit, recidivo consuetudine peccandi infecto, de cætero tamen ritè disposito negare, vel saltem ad tempus differre absolutionem Sacramentalem? Ante responsionem supponitur tanquam indubitatum primò, negandam esse absolutionem consuetudinario, quando ex circumstantijs cognoscitur, illum non habere firmum propositum emendandi consuetudinem, atque à peccatis consuetis abstinendi: siquidem Confessarius illi pœnitenti absolutionem impendere nequit, quem cognoscit, non esse rite dispositum; cùm tali modo Sacramentum pœnitentiæ evidenti nullitati exponeret ob defectum dispositionis, ex parte suscipientis essentialiter ad hoc requisitæ. Idem ob eandem rationem dicendum, si Confessarius prudenter ac rationabiliter dubitet de dispositione pœnitentis; ut quando non tantùm nullum prorsus se-

rium

rium adhibet conatum, sed potiùs post plures repetitas Confessiones semper eandem peccati speciem, & quidem in eodem, imò majori affert numero. Porro non tantùm ex hoc, sed etiam ex alijs signis talis indispositio facilè colligi potest; ut dum pœnitens sua peccata, quasi aliquam historiam, aut novellas enarrat, nullo apparente indicio de tristitia ac dolore supernaturali: dũ modestè ac discretè à Confessario admonetur, atque peccati gravitas, animæ periculum, & similia exponuntur, malè sentit, obmurmurat, verbis contumeliosis, vel saltem irreverentialibus, superbis, impœnitentibus, contemptivis, &c. Confessarium aggreditur. Talia utique vehementem suspicionem, justam præsumptionem, imò moralem quasi certitudinem causare poterunt, nullam, aut saltem non sufficientem adesse dispositionem, nullum dolorem, nullum emendationis propositum, & congrua remedia applicandi intentionem: consequenter absolutionem denegandam, vel tamdiu differendam, usque dum redeat magis dispositus, mentèque humiliori. Hinc meritò à Sede Apostolica inter alias Propositiones sequens, ordine 60. est damnata: *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesie, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio; dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem.*

53. Supponitur II. Pœnitenti consuetudinario
D posse

posse differri absolutionem Sacramentalem de consensu ejusdem; dum scilicet Confessarius, propositis rationibus & gravibus motivis, suaviter ac prudenter illi suadet, utilius esse, ut differatur absolutio ad aliquod tempus pro majori & fortiori futuro emendationis motivo; nec non huic suasioni postmodum acquiescit pœnitens, utpote qui ex animo veram ac firmam vitæ emendationem imposterum desiderat. Supponitur 3.tiò, quòd inter negationem & dilationem absolutionis Sacramentalis hoc intercedat discrimen, quatenus dilatio tempus à voluntate Confessarij determinatum ac dependens respicit, non quasi absolvendus esset verè indispositus, sed ob alias justas causas, puta ob illius bonum, ac utilitatem spiritua-lem hîc & nunc in futurum: negatio verò respicit tempus indeterminatum à Confessario, & determinabile à pœnitente per positionem medij, aut ablationem impedimenti, v.g. ablationis consuetudinis, vel alterius indispositionis: ad quod obstringitur; & sic talis negatio fit hîc & nunc verè indisposito. Modò quæstio, ac difficultas remanet de absolutione Sacramentali ipsi pœnitenti etiam rite disposito, quamvis invito & neutiquam consentienti, differenda. Quare

§ 4. Respondetur. Si Confessarius prudenter ac rationabiliter judicet, pœnitentem consuetudinarium esse rite dispositum, nunquam eidem invito & non consentienti absolutionem Sacramentalem differre debet. Ita Suarez, Azorius, Reginaldus,

naldus, Stoz in suo Tribunale Pœnit. Sporer, & plures alij. Ratio est: quotiescunque enim pœnitens est capax absolutionis Sacramentalis, eidem invito sine injuria talis denegari nequit: sed pœnitens consuetudinarius rite dispositus, est ita capax; ergo Confessarius illi invito sine injuria absolutionem denegare nequit. Patet inprimis Major quia Confessarius & pœnitens sunt duo quasi correlativa; sicut enim iste se subijcit clavibus Ecclesiæ, confitendo sua peccata cum vero dolore, nec non emendationis ac satisfactionis proposito; ita ille eò ipso, quòd talem subjectionem ac Confessionem acceptet, obligatur ad tribuendam sententiam absolutoriam (ad quam recipiendam jus acquisivit) si reum capace[m] inveniat. Patet quoque minor. nam supponitur, quòd talis consuetudinarius omnia ad Sacramentum Pœnitentiæ essentialiter ac necessariò requisita ponat, nempe sufficientem dolorem, cum firmo emendationis proposito, integram confessionem, & debitam satisfactionem. Insuper Confessarius potest, imò debet absolvere pœnitentem toties, quoties labitur in nova, & nova peccata diversæ speciei mortalia, de quibus dolet cum vero emendationis proposito; ergo tenetur quoque absolvere pœnitentem toties, quoties redit cum peccatis ejusdem speciei, supposito quoque vero dolore ac efficaci proposito. Ratio hujus paritatis patet: nam ideo in priori casu pœnitens toties, quoties potest ac debet absolvi, quia respectu cujuslibet peccati supponitur

esse verè dispositus ad recipiendam absolutio-
nem: cùm ergo etiam in secundo casu pœnitens est
ita dispositus; consequenter eidem quoque to-
ties, quoties absolutio danda erit. Nec dicas, quòd
ex diuturna consuetudine vehemens remaneat
proclivitas ac propensio ad peccatum; quod non
fit in primo casu: nam talis proclivitas neque pec-
catum est, neque tollitur per dilationem absolu-
tionis. Deinde, mi Confessarie! poterisne pœ-
nitentis vitæ crastinum promittere diem? Si non,
uti certum est, cur ergo vis ipsum exponere pe-
riculo æternæ damnationis, si ad interim moriatur
in tali statu peccati mortalis, de quo ipsum non li-
beras, neque hic habet contritionem, sed solum-
modo attritionem; cùm tamen posses salvare sine
injuria, ac periculo nullitatis Sacramenti? Melius
ergo est, certum ambabûs manibûs apprehende-
re; quàm cum Æsopi cane incertum unà cum cer-
to simul amittere.

§ 5. Nec obstat I. quòd Confessarius non tan-
tùm sit Judex, sed etiam Medicus spiritualis; con-
sequenter adhibere debeat remedia ad vitandam
recidivam: quale remedium inter alia est dilatio
absolutionis Sacramentalis, partim ad ineutien-
dum pœnitenti majorem, atque salutarem peccati
horrorem; partim ad magis probandam, firman-
dàmque ejusdem contra relapsum constantiam;
partim ad concipiendum interea meliorem dolo-
rem, ac solitò firmiter propositum; partim ad il-
lum disponendum, ut medijs sibi à Confessario
suggestis

suggestis diligentius utatur. Et sanè experientia docuit, non paucos consuetudinarios hoc remedio ab inveterata peccandi consuetudine esse revocatos. Contra est, & negatur, quòd dilatio absolutionis sit tale remedium utile, atque ad consequendos prædictos effectus conducens, præsertim in pœnitente, qui à suis delictis absolvi petit, & si negetur, desolatus, ac perturbatus ex Confessionali discedit. Inprimis enim Confessarius tali majorem, ac magis salubrem peccati horrorem incutiet, si ante datam absolutionem, modò tamen discretò, & energia spirituali, gravitatem, turpitudinem, atque ingentia damna peccati mortalis, sic continuò repetiti, efficaciter proponat. Deinde contra relapsum melior utique Medicina erit ipsa absolutio, per quam confertur gratia sanctificans non tantùm peccatorum remissiva, sed etiam speciales vires, atque auxilia ad evitanda imposte-rum peccata, maximè gravia, concomitanter habens. Sic quoque ob dilatam absolutionem pœnitens neque meliorem dolorem, ac firmitus eliciet propositum, neque diligentius præscripta applicabit remedia; sed potiùs perturbatus, ac malè contentus contrarium faciet. Imò & ipsa experientia quasi quotidiana nobis ante oculos ponit, quòd dilatio absolutionis magis obsit, quàm proficit.

56. Nec obest II. quòd Confessarius nunquam habeat certitudinem de veritate ac firmitate propositi in eo pœnitente, qui longo tempore persi-

stitit in consuetudine peccandi mortaliter. Imò semper adest suspicio de proposito defectu, cum non videatur adesse aliquod speciale indicium de consuetudine derelicta: consequenter non rectè inferitur, quòd gratia Sacramenti Pœnitentiæ majores ad non peccandum conferat vires; cum forsitan non sit validum Sacramentum: & sic salubrius erit, ut dispositio ad recipiendum hoc Sacramentum fiat securior, quàm ut cum suspicione nullitatis tribuatur absolutio. Contra est, & fingitur sanè timor, ubi non est timor: in tali enim casu Confessarius sufficientem certitudinem moralem habet de pœnitentis dispositione; aliàs absolutionem non tantùm differre posset, sed omnino negare deberet. Ideoque hæc duo longissimè inter se differunt, quæ tamen multi confundunt, scilicet Confessarium, imò & pœnitentem, sibi persuadere, quòd emendatio non sit secutura; & sibi persuadere, quòd pœnitens non habeat firmum emendationis propositum: Primum non requiritur, ut possit ac debeat dari absolutio Sacramentalis, bene verò secundum. Nec Confessarij est, ut sibi certò persuadeat, aut judicet, fore, ut pœnitens in futurum abstineat à peccato; cum tanta sit hominum inconstantia, ut frequenter sua, quantumvis aliàs firma, ac seria proposita iterum mutant; sed ex parte Confessarij satis est, ut rationabiliter existimet, pœnitentem habere hîc & nunc verum ac sufficiens emendationis propositum. Ex quibus

57. Infertur I. Frequens relapsus in eadem peccata mortalia regulariter non semper est signum, quòd in relabente deficiat verus dolor, ac emendationis propositum: alioquin quoties pœnitens relaberetur, toties obligaretur ad repetendas omnes priores confessiones, tanquam invalidas ob defectum propositi: quod tamen est contra praxin, & communem fidelium sensum. Ratio autem à priori est: quia relapsus est tantùm signum, quòd voluntas facta sit inconstans, ac jam immutata; quod facillimè fit, ut experimur: non tamen est signum deficientis propositi. Unde communiter dicunt DD. posse credulitatem relapsûs stare cum firmitate propositi. Dixi, *regulariter*; quia aliæ circumstantiæ concurrere possunt, ex quibus prudens Confessarius rationabiliter colligere, ac non inanem suspicionem, sed justam potiùs præsumptionem formare valet, quòd talis recidivus neque nunc, neque priùs habuerit verum emendationis propositum, sed solummodo simulatum, inefficax, atque ad Pœnitentiæ Sacramentum insufficientis: ut si pœnitens post tot, ac tales serias admonitiones, post tot confessiones non minuit, sed auget numerû in peccatis illis, in quibus committendis inveteratam habet consuetudinem; si nullum prorsus conatum, aut saltem non sufficientem in tollenda consuetudine adhibuit; si media à Confessario præscripta aut omnino non, aut luridè ac perfunctoriè applicavit: quæ utique urgentia indispositionis signa sunt. Limita tamen:

nisi pœnitens tam specialia in præfenti confessione exhibeat doloris ac emendationis signa, qualia antè nunquam dedit, quibus prior de mala ac insufficiente dispositione præsumptio meritò elidatur. An enim Vicarij ac Ministri severiùs agent, quàm ipse Summus Pontifex, ac univertalis omnium Judex, Christus Dominus; qui verè contritos, & ad se denuo revertentes peccatores non septies, sed septuagies septies, millies, imò toties, quoties miserantibus ac paternis recipit brachijs. Certè, si Dominus Deus nobiscum ageret, quemadmodum aliqui Confessarij cum pœnitentibus ac peccatoribus, jam pridem ut Sodoma & Gommorra facti fuissetus.

§ 8. Infertur II. Quamvis Confessarius ordinariè possit, ac debeat credere pœnitenti, se dolorem de peccatis ac propositum imposterum non peccandi habere asserenti; utpote qui in hoc judicio tam personam Rei, quàm Testis pro- & contra se testificantis agit: & nemo præsumitur salutis suæ ita esse immemor, ut, ubi quærit culpæ remissionem, novam culpam admittere velit; quam tamen admitteret, si exercitè percipiens, se non sincerè dolere, vel non firmiter proponere, hoc tamen assereret: nihilominus tamen, si prudens judicium, conjectura, ac fortior præsumptio in contrarium adsit, quantumvis dicat, se & dolorem, & propositum habere, non credendum est illi; ut satis indicant illa verba posteriora Propositionis damnatæ, & suprâ jam allegatæ: *Dummodo*

ore proferat, se dolere, ac proponere emendationem: cum verba menti correspondere debeant. Ideoque dictæ Propositionis damnatio se non extendit ad casum, in quo Confessarius sibi prudenter persuadet, quod pœnitens verum habeat dolorem de peccatis, cum firmo emendationis proposito, sed tantum intelligenda est, quando pœnitens verbò tenus tantum affirmat; quod tamen à parte rei non est.

59. Inferitur III. Signa, ex quibus Confessarius colligere valet, quod pœnitens non tantum ore proferat, se dolere, ac proponere, sed etiam sincerè, ac in mente sic sentiat, ista prudenter reputari possunt; si præscripta media ac remedia contra relapsum sunt adhibita; si peccatorum numerus imminuitur; si pœnitens sibi sæpiùs vim contra tentationes intulit; si occasiones relapsûs possibiliter devitavit; si novum dolorem etiam in signis externis manifestet, v. g. lacrymis, singultibus, suspirijs, &c. ita, ut Confessarius credere possit ac debeat, quod se verè ac seriò emendare velit (licet lacrymis, præsertim respectu scæminarum, non semper credendum) si ex professio Confessarium accedat pro novis ac novis remedijs; si se offerat ad omnia studiosè adhibenda, quæ Confessarius præscripserit, ac priora neglecta emendanda &c.

60. Quæritur III. Quænam sint remedia generalia, quæ à Confessario universaliter omnibus recidivis tam consuetudinarijs, quàm in proxima

occasione peccandi constitutis (de quibus in Se-
 ctione sequenti) præscribi, & applicari poterunt.
 Resp. 1. mum ac universale remedium est, humili-
 ter & frequenter mente fiduciali petere à Bonita-
 re Divina auxilium desuper, sine quo impossibile
 est, recidivum de suis peccatis ac consuetudinibus
 resurgere. 2. dò, Frequenter confiteri; & qui-
 dem, si fieri poterit, continuò post relapsum. 3. tiò,
 Eodem semper uti Confessario, ejusque consilia
 ad amissim sequi; unde transire ab uno ad alte-
 rum Confessarium, de consuetudine vel occasio-
 ne peccandi nondum informatum, forsàn in cu-
 randis talibus recidivis nondum practicatum, vel
 ex fine supernaturali nil corrigentem, omnia dissi-
 mulantem, nulla remedia præscribentem, de dis-
 positione, atque capacitate pœnitentis quoad va-
 lidè ac fructuosè recipiendum Pœnitentiæ Sacra-
 mentum minimè sollicitum &c. utique pœniten-
 tem suspectum reddit de vero dolore, de firmo
 proposito, de medijs, quæ prior Confessarius præ-
 scripsit, applicatis; cum ægrotus à potiori decli-
 nare cupiat Medicum, qui ulcus periculosum aper-
 rit, infectam gangranâ carnem abscindit, & sic
 radicitiùs ipsum curare intendit: illum econtra quæ-
 rat, qui mollientia ac placentia adhibet; quamvis
 postmodum necem inducant. Hinc à similibus
 periculosè ægrotantibus, & tamen necessariam cu-
 ram non admittentibus sæpiùs tales audiuntur can-
 tilenæ, quas tanquam Olores jam jam moribundi
 edunt: *iste scrupulosus Confessarius me non absol-*
vit;

vit; quid deinde? pergam ad alium quemcunque demum, jam inventam aliquem, qui me sine ulla difficultatione absolvet: quasi verò absolutiones Sacramentales ad beneplacitum petentis venales habeantur. 4.tò, Si legere nôrit, unum, alterúmve folium ex pio aliquo libello attentè legat, maximè qui tractat de æternitate, de quatuor novissimis, de gravitate & damnis peccati mortalis, de brevitate vitæ humanæ, &c. 5.tò, Fugere omnes occasiones, personas, consortia, familiaritates, & objecta quæcunque, ad illud peccatum inductiva, cujus habet consuetudinem, vel relapsum. 6.tò. Specialem erga Beatissimam Virginem, utpote universale refugium peccatorum, devotionem in se excitare; in ejusdem honorem quotidie aliquid orando; in illius Festivitatibus confitendo; per diem integrum maximè Sabbatinum, & alios ipsi specialiter sacros, à tali vitio inveterato abstinendo. 7.mò, Nonnunquam Confessarius adhibere poterit remedium illud, quo S. Bernardus peccatorem quemdam à sua consuetudine abduxit; dum huic suaserat, ut triduo in honorem Sanctissimæ Trinitatis à familiari sibi abstineat vitio: quod cum fecisset, consuluit, ut alterum triduum in honorem Christi pro se crucifixi adjiciat: quo iterum facto, aliud triduum in amorem B. V. aliud in venerationem S. Angeli Custodis, &c. persuasit; usque dum sine omni prorsus difficultate priùs tam frequentato vitio penitus abstinuit, ac consuetudinem penitus extirpavit. 8.vum, Denique univer-

salo

fale ac commune remedium est horror peccati mortalis, maximè per consuetudinem vel relapsum semper ac semper repetiti; quem peccator concipere debet partim ex consideratione gravissimæ offensæ divinæ; dum vilis & abjecta creatura pro tot beneficijs creationis, conservationis, redemptionis, ad veram fidem, vel certum statum suæ vocationis, ac innumeris alijs ingratißima summum illud Bonum ac Majestatem, coram qua & ipsi cœli Principes contremiscunt, gravissimè offendere, ac se rebellem exhibere non cessat. Partim ex consideratione ingentium bonorum, quæ quodlibet peccatum mortale aufert; dum nempe peccator privatur gratiâ divinâ, omnibus virtutibus, ac meritis præcedentibus, amicitia Dei, jure ad æternam beatitudinem, &c. Partim ex consideratione irreparabilium damnorum ex peccato mortali consurgentium; uti sunt, quòd nobilissimam illam Sanctissimæ Triadis imaginem, suam nempe animam, ita deturpet, ut fiat monstrum infernale, inimicus Dei, & mancipium diaboli; quòd conscientiam perpetuo remorsu, ac nunquam morituro inquietet; mortem æternam inferat; cælo excludat; ignem inextinguibilem, ac pœnas sine fine durantes inducat; etiam plurima mala temporalia, ut morbos, pestilentiam, penuriam, famem, bella, &c. gignat, ut sic peccator non raro in causa sit, cur iratum Numen totum aliquod Regnum, totam Provinciam, totam civitatem, communitatem, domum, &c. severissimè puniat.

Quis

Quis ergo hunc tot, imò omnium malorum originem, peccatum mortale, non horreat, fugiat, vel jam contractum omni possibili modo emendet, ac consuetudinem ejusdem funditus extirpet? Modò ad remedia particularia.

61. *Quæritur IV.* Quanam sint remedia particularia, à Confessario cuilibet recidivo consuetudinario in particulari considerato præscribenda, & applicanda? *Resp. I.* Remedia particularia consuetudinario mollitiei dedito conducunt sequentia: 1. mò Frequens confessio apud eundem Confessarium; ut num. præc. dictum est de Remedijs generalibus. Hoc tamen Confessarius insuper attendere habet, ne nimum strictè talem pœnitentem obliget, ac præcipiat, ut sibi soli & semper confiteatur; sed tantum consulat: multò minùs agrè ferat, suam displicentiam signis etiam externis manifestando, aut pœnitenti suum confessionale prohibeat &c. quando ipsum non amplius accedit, ne detur occasio sacrilegijs; dum pœnitentes infirmi, præsertim in materia lubrica, sæpe erubescunt, quòd denuo contra propositum, contra promissionem Deo & Confessario factam cum canibus redierint ad vomitum; & sic, ne severam reprehensionem, ac indiscretam Confessarij indignationem sustinere debeant, peccata reticent. 2. dò, Frequens sacratissimæ Eucharistiæ sumptio: hæc enim juxta Concilium Florentinum est habituum malorum debilitatio, ac vitiorum emendatio. Et licet Eucharistia sit quasi universale contra

tra vitia pharmacum; specialiter tamen libidinem cohibet & extinguit: siquidem teste Propheta Zacharia cap. 9. *Est frumentum electorum, & vinum germinans Virgines*: hinc, quò magis hostis infernalis cibi hujus spiritualis nauseam impudicis ingerit, eò ferventiùs ac frequentius spiritualis Medicus hujus usum suadeat, imò jubeat. 3.tò, Singularis devotio erga B.V. Immaculatam: quare Confessarius subinde ad proximam confessionem usque, pro pœnitentia injungere poterit unum vel alterum Ave Maria, singulis diebùs in honorem Immaculatæ Conceptionis recitandum: Probatum est. 4.tò, A Confessario permitti potest, ut talis consuetudinarius voveat ad tempus castitatem, v. g. ad septimanam. Dixi, *permitti potest*; quia hoc non semper consultum esse videtur; maximè respectu illorum, huic vitio nimium deditorum atque assuefactorum; ne aliàs peccata peccatis cumulentur. 5.tò, Quando urget tentatio, eliciatur seria cogitatio de præsentia non tantùm Angeli Custodis, quem peccando summoperè contristatur, & suo tempore, utpote omnium illius actionum arbitrum, coram divino tribunali non ut defensorem, sed accusatorem habebit; verùm etiam, & multò magis de præsentia ipsius divini severissimi Judicis, qui actualiter peccantem in eodem momento punire, & æternis cruciatibus tradere potest, quemadmodum non semel factum esse legitur, quòd tales peccatores divina vindicta in ipso flagrante deprehensos puniverit. 6.tò, Fugit

otij; quod est fons omnium malorum, præsertim hujus vitij, & sic meritò pulvinar diaboli: semper ergo honesta aliqua mentis vel corporis occupatione præmunitum esse convenit, ne hosti ex proprio armamentario arma & occasio se impugnandi, atque vincendi præbeantur. 7. mò, De manè, imploratâ Divinâ assistentiâ, firmum propositum fiat de tali vitio non perpetrando. 8. vò, Quia multi non intelligunt, vel saltem intelligere nolunt, quænam sint Spiritûs, quia caro sunt; & sic neutiquam ducuntur motivis spiritualibus ac supernaturalibus, ut motiva saltem naturalia tales moveant, & impellant ad eradicandum hoc vitium, recogitent, unanimum Medicorum esse sententiam, quòd ista spurcicia, ac lues etiam in corpus humanum sæviat; quatenus frequenter ac continuo repetita paulatim omnes totius corporis humani vires exhaurit, sensus tam internos, quàm externos, maximè memoriâ, visum &c. debilitat ac destruit; varios affectus ac infirmitates generat, uti est podagra, phthisis, vertigo capitis, apoplexia &c. & denique mortem ipsam, etiam non rarò in juventutis flore, maturat. Alia remedia prudentia Confessarij, usus, personæ ac temporis circumstantiæ, principaliter verò gratia Spiritûs sancti ad curandam hanc mollitiei consuetudinem suggeret. Quòd si tamen nulla prorsus remedia præscripta, & applicata (quod tamen vix est credibile) prodesse, suadeatur, si persona soluta sit, atque ætas & conditio concedat,

dat, matrimonium amplecti; melius est enim, juxta Apostolum, nubere quam uri; ne aliàs status calibatùs, Clericatùs, vel Religiosus tali onere, atque ove morbida gravetur.

62. Resp. II. Ad consuetudinem blasphemandi extirpandam sequentia media prodesse poterunt. 1. mò, Necessariò refranari debent animi passiones, maximè ira; quo igne voluntas inflammata, & aliàs jam per consuetudinem habituata, faciliè in tales erumpit blasphemias. 2. dò, Cohibitio linguæ: si consuetudinarius talis commotionem animi impedire nequit, linguam saltem contineat, usque dum iracundiæ fervor desinat: non statim erumpat in illud, quod judicium obnubilatum dicat; sed priùs se recolligat, an non magis expediat tacere, dissimulare, sermonem, & animum aliò vertere, &c. 3. tiò, Omni possibili modo declinari ac devitari debent illa objecta, personæ, negotia, occasiones, &c. quæ à potiori, imò ferme semper causam blasphemandi præbent; uti potissimum sunt lusus, altercationes, & similia. 4. tò, Si talia nequeunt devitari, saltem iste consuetudinarius se præmuniat confidentiâ in auxilium diuinum, item bona intentione, ac firmo proposito Deum blasphemandò non offendendi. Certum est: si agricolæ, opifices, operarij &c. de manè bona intentione sua negotia, atque labores Domino Deo offerentes, pro illo die peterent gratiam & assistentiam Divinam: cuncta meliùs succederent, copiosa benedictione superna fruerentur.

tur, ac peccata gravia, præsertim blasphemias, faciliùs, imò penitus devitarent: quemadmodum è contrario, sicut sua negotia, labores, occupationes, &c. non humano, sed ferme brutali modo incipiunt, sic parùm fortunatè, piè, & inculpate continuabunt, atque finient. 5. tò, Si talis consuetudinarius irâ præoccupatus actualiter in blasphemias jam erupit, dum advertit malitiam, continuò se recolligat, propositum suum in memoriam revocet, à Deo veniam petat, cùmque profusa blasphemia laudet, atque benedicat. 6. tò, Assuescant tales consuetudinarij, præsertim Officiales militum, Patresfamílias, aurigæ, &c. alijs verbis emphasin, energiam, ac virtutem movendi habentibus, quibus milites, vel subditos ad iusta explenda excitent, aut ab aliqua re deterreant, quibus jumenta ad labores impellant, aut errantia corrigant. 7. mò, Curent tales adscribi alicuï Confraternitati, in qua fit perpetua adoratio SS. Eucharistiæ Sacramenti, partim, ut successivè consuetudinem Deum blasphemandi commutent in aliam, nempe eundem laudandi, ac benedicendi; partim, ut vel sic aliquo saltem modo in laude divina recompensent, quod blasphemando demebant; usque dum consuetudo totaliter extirpetur.

63. Resp. III. Ad pravam consuetudinem jurandi, ac peierandi emendandam congrua remedia esse videntur: 1. mò, Si assuescat consuetudinarius veritatem rei asserere, vel confirmare per

simplicem affirmationem, vel negationem, juxta
mandatum Domini, Matth. 5. *Ego autem dico
vobis, non jurare omnino &c. sic sermo autem
vester, est, est; non, non: quod autem his abundan-
tius est, à malo est.* Neutiquam autem assuescat, ut
multi faciunt, cuncta passim etiam ex levissima
inò nulla profus causa confirmare per testimo-
nium divinum, v. g. *Deus scit: Deus mihi testis
esto: quàm verè Deus vivit: Deus non sit Deus:
si hoc verum non sit, quod dico: per meam ani-
mam: per meum juramentum, seu tam certum
est hoc dictum, ac si juratum sit, &c:* Quamvis
enim talia juramenta, ex consuetudine, cum ve-
ritate ita prolata, de se, ac regulariter loquendo,
non sint peccata gravia juxta suprà dicta, sed tan-
tùm venialia; possunt tamen quandoque esse
mortalia propter consuetudinam ex illis geni-
tam, ratione cujus taliter passim jurantes se expo-
nunt periculo falsum jurandi, eò ipso, quòd indi-
scriminatim sine omni necessitate, utilitate, ac ra-
tionabili causa jurent. 2. dō, Sapiùs, & attentè
recogitent tales consuetudinarij valde magnam fa-
cere irreverentiam non tantùm in perjurijs, verùm
etiam in juramentis passim prolatis pro qualibet
re, nullius etiam momenti, Deum pro teste invo-
care; si enim vir alicujus authoritatis resentiret, si
in minutijs ac rebus frivolis rogaretur pro teste:
quid dicendum de summa Majestate divina, in cu-
jus conspectu omnes homines sunt, quasi non es-
sent? 3. tō, Recogitent, & tanquam indubitatum
habeant

habeant, quòd sibi sic jurantibus minùs credatur, quàm si veritatem simpliciter ac nudè assererent, eò ipso, quia jam sunt noti, quòd juramenta sua venalia passim quasi habeant, non curantes, utrùm verum, vel falsum sit, quod jurant; & sic ipsorum dicta flocci aestimantur. Novi virum sanè honestum ac probum coram Deo & hominibus, qui laudabilem hanc, ac talibus in juramenta nimium effusis imitandam jurandi, vel potius sua dicta confirmandi consuetudinem habet, quatenus candidè dicit: *In nomine Domini, sic est: sic possum, vel non possum facere, emere, vel non emere, &c.* & tamen huic viro sincero plus fidei adhibetur, quàm millenis juramentis talium passim, ac indiscriminatim jurantium. 4.tò, Denique altè menti suæ imprimant illud Ecclesiastici 23. *Vir multum jurans replebitur iniquitate, & non discedet à domo ejus plaga.*

64. Resp. IV. Ad pravam consuetudinem imprecandi, convitiandi, & maledicendi curandam, sequentia applicanda sunt remedia. Inprimis talibus consuetudinarijs applicandum quoque erit 1. mum, 2. dum, ac 3. tium remedium pro consuetudinarijs in blasphemando suprà præscripta, nempe de refrænatione iræ, cohibitione linguæ, & possibili evitatione illorum objectorum ac circumstantiarum, quæ ad maledicta, imprecationes, atque convitia concitare solent. 2. dò, Tales meritò pertimescant vindicem Dei manum, quem aliàs propter sua delicta inimicum habeat, dum si-

bi, prolibus, uxori, domui, pratis, jumentis, &c. dæmonem, fulgura, grandines, vel alia gravia imprecando mala illum ad iram provocant, ne effectum ab istis imprecatum illico permittat, atque puniat. 3. tō, Non dubitent, quin hostis infernalis, humano generi aliàs infensissimus, quem sibi, suisque imprecantur, semper paratissimus nocere existat, atque talia imprecata continuò adimplere; si mansuetissimus Deus, *cui proprium est semper misereri, & parcere*, hoc permetteret, ac dæmonis vires non coarctaret. 4. tō, Moveantur tales vel per propria, vel per aliena infortunia, maleficia, infestationes diabolicas, aliàque innumera damna, circa proles, jumenta, agros, domum ac propriam personam contingentià; quæ forsàn Deus in aliqua domo, familia, aut loco permittit propter nefandas, ac passim grassantes consuetudines imprecandi & maledicendi. 5. tō, Attendant, & sciant, præsertim parentes, prolibus suis ex pessima consuetudine propter minimum defectum inadvertenter, vel ex inconsideratione puerili factum imprecantes ac maledicentes, quòd, sicut illorum benedictiones frustraneæ non evadunt, ita maledictiones quoque vix sine effectu vel statim, vel ex post facto futuro existant; ut plurima tam veteris, quàm novi Testamenti exempla comprobant. Hinc non mirentur postmodum tam in pecoribus, rebus domesticis, prolibus, quàm in seipsis crebra maleficia: non mirentur liberorum pertinacem indolem, pravos mo-

res, malam, etiam omni adhibita diligentia, educationem, luridam, ac sibi sumè contumeliosam vitam, nec non infelicia non rarò matrimonia, ac statùs, vocationis, imò aeternæ salutis neglectum. 6.tò, Recogitent, quòd homini rationali omnino dissonum, imò insanum videatur, ita imprecando ac maledicendo in res inanimatas, vel in bruta animalia usu rationis carentia insurgere, & debachari. 7.timò, Si tales consueverint maledictiones, imprecationes, vel convitia in proximum effundere, summopere studeant, majorem charitatem erga illum fovere.

65. Resp. V. Ad eradicandam diabolicam, perniciosissimam, atque moderno tempore in omni statu non rarò impunitè grassantem consuetudinem proximo graviter detrahendi ac infamandi, vix efficacia inveniuntur remedia; cùm iste morbus sit quasi incurabilis: nihilominus tamè aliqua præscribere congruit. Si postmodù defectu applicationis, vel ob consuetudinarij indispositionem consuetudinarij dispositionis effectus sanationis non sequatur, non ipse Medicus, sed ægrotus in causa esse censetur. 1.mò Itaque, ac præ omnibus in detrahendo ac infamando consuetudinarius ponat circumstantiam (ut loquitur Psalmista) efficacis cautelæ ori suo, ac forte iniiciat linguæ indomitæ frænum, ne suo tempore tortores infernales igneum eidem imponant capistrum. 2.dò, Talis consuetudinarius totis viribus fugiat, atq; devitet illas personas, conventicula, loca, &c. cum,

& in quibus assuetus est famam alienam indiscriminatim tam Sæcularium, quàm Clericorum, ac Religiosorum denigrare, putans aliquoties, per hoc se quasi præstare servitium Deo, atque tempus bene infumere. 3. tiò, Quando debet cum talibus personis, aut in simili consortio vel loco commorari, & ab alijs denuo more solito detractio- nes, infamationes, &c. inchoantur, discretè corrigat detrahentes, aut saltem admoneat, vel interrumpat discursum, si potest: si verò non audeat, vel admonendo, corrigendo, &c. nihil proficiat, sed potiùs deterius efficiat, saltem ipsemet se vincat, taceat, ac neutiquam complaceat: sicut enim juxta illud Proverb. 25. *Ventus aquilo dissipat pluvias, ita facies tristis detrahentem.* 4. tiò, Talis consuetudinarius recogitet, quàm facilè, & lingua humana prona sit famam alienam auferre; difficillimum verò restituere. Auditum terribile est, quod pijsissimus simul ac doctissimus Drexelius de lingua Detrahente profert: *Detraكتورum non milia, sed milliones reperies: sed qui famam iniquè subtractam paret restituere, vix ullus est.* Imò hoc vitium defacto tam commune est, ut non ampliùs reputari videatur pro scelere, & vix aliquis in confessionali de illo se accuset, cum tamen indubitatum sit, juxta D. Augustinum: *Quòd non dimittatur peccatum, nisi restituatur ablatum.* Si quotidie confitearis, & communices; si per totum diem in Ecclesijs sedeas; cunctis devotionibus intersis; si plurima opera bona quoque exer-
ceas;

ceas; interim tamen pessimam tuam consuetudinem, quacunq; data occasione (quam non rarò ipsemet quæris, imò alijs præbes) non deposueris, vel saltem emendandi efficacem conatum adhibueris, famamque ablatam omni meliori, ac possibili modo restitueris, nihil tibi prodest. Plura de his breviter ac fundamentaliter enucleata invenies in doctissimis Thesisibus alicujus Scotistæ, *Fama*, intitulatis. 5. tò, Talis consuetudinaris bene perpendat, turpissimam ac infamem hujus sceleris ac consuetudinis notam, siquidem detractores Deo, ac hominibus odibiles existunt, utpote honestis conversationibus invisæ, ac conscientiosis intolerabiles. 6. tò, Ponderet, qualia ac quanta innumera quasi, ac irreparabilia mala sibi, & alijs causet detractio; qualia ac quanta bona impediat; quàm gravissimè tam bono publico, quàm privato noceat, dum unica passionata ac detractoria lingua efficere sufficiat, ut qualificata ingenia negligentur, innocentes tanquam peripsema abijciantur: imò, nisi specialis gratia divina, ac propria patientia confortet, in summam desolationem, omnium rerum, laborum, ac negotiorum tædium, & non rarò desperationem præcipitentur. 7. timò, Talis consuetudinaris recogitet, quòd multis quoque detractioes à se effusas audientibus, adjuvantibus, &c. scandalum, atque occasionem graviter peccandi præbeat; dum hoc exemplum pessimum imitantes auditas detractioes ulterius in alios diffundunt, aut saltem com-

placendo alieno peccato communicant. Denique cum hinc quoque venire possint illi, qui consueverunt, passim de alijs temeraria iudicia, cunctaque in malam interpretari partem; pro suo universali capiant remedio, ut sapius recogitent, se per hoc magnam Deo irrogare injuriam, cujus solius est iudicare vivos & mortuos. Insuper quemlibet se ipso justiore, ac magis pium existimet, atque omnia proximi facta in meliorem vertere partem assuescat: Deo enim, atque hominibus grata virtus est, de omnibus bene sentire, & bene loqui. Et hæc breviter de Remedijs, Recidivo præsertim consuetudine peccandi infecto à Medico spirituali, Confessario applicandis, dicta sufficiant. Qui plura de his, & alijs consuetudinibus remedendis desiderat, consulere velit Arfdekin Tom. 3. part. 5. cap. 1. Stoz lib. 1. part. 4. & lib. 2. Bassaum, Sporer, La Croix, Lohner in sua Instructione practica V. de Confess. ac alios Auctores.

SECTIO III.

De Recidivo, in occasione peccandi constituto.

Non immeritò peritissimi, ac tam in Theoria, quàm praxi nominatissimi Medici sui patientis, atque agroti reconvalescentiam desperant, quando iterum, iterumque fit recidivus; cum affectui novæ, ac novæ continuò accrescant vires, usque dum ex corpore humano ani-

ma expellatur. Si juxta Sacram Scripturam Medicus honorandus sit propter necessitatem, profectò ille Recidivus præsertim in proxima occasione peccandi constitutus, omni honore, confidentiali amore, ac reverentia prosequatur Medicum spirituales, Confessarium, propter periculosissimam suam infirmitatem, atque imminens æternæ damnationis periculum, in quo versatur. Habet adagium, quòd podagra Medicorum sit ludibrium: neutiquam à veritate aberraret, qui diceret, Recidivos in proxima occasione peccandi constitutos esse Medicorum spiritualium ludibrium; utpote quorum non pauci salutarem animæ curationem respuunt, nociva devitare negligunt, salubria remedia fugiunt, & sic indefessam diligentiam, multiplices labores, atque cuncta Confessariorum eludunt conamina. Attendat ergo Confessarius, attendat & ipse Recidivus, ne dum cæcus cæcum ducit, ambo in foveã cadant. Quò periculosior est ægritudo, eò cautiùs ac circumspectiùs Medicum procedere convenit; eò majorem ac magis sollicitam suæ salutis curam ægrotus adhibere debet. Ideoque, antequam remedia curationi spirituali conducentia proponantur (quemadmodum in prima Sectione de consuetudinarijs factum est) priùs statum hujus omnino periculosi morbi, nec non alias recidivæ circumstantias examinare oportet: quapropter

66. Quæritur I. Quid, & quotuplex sit occasio peccandi? Ante responsionem pro necessaria sub-

sequentium intelligentia bene notandum est. I. quòd Occasio & Periculum peccandi neutiquam confundi debeant: siquidem Occasio est causa periculi, & aliquid jam præsuppositum: Periculum verò habet rationem effectûs ex occasione orti, atque ad illam consequentis: sic conversatio v. g. cum personis alterius sexûs est, vel saltem esse potest occasio peccandi; in se tamen spectata non est periculum peccandi; cùm multi conversentur cum talibus personis, qui tamen non sunt in periculo peccandi constituti, ut nemo dubitat: quamvis ista conversatio possit esse causa, ex qua postmodum periculum peccandi oriatur.

67. Notandum II. Quòd periculũ peccandi ad nostrum propositum nil aliud importet, quàm ipsam futuritionem, seu peccati iminentiam (ut ita dicam) posita aliqua occasione vel extrinseca, vel intrinseca, vel utraque simul exortam. Dicitur notanter: *futuritio seu iminentia peccati*, quia ad constituendum periculum peccati non requiritur, ut peccatum actualiter & revera sequatur (ut aliqui putant) sed sufficit, quòd possit sequi, & habeat aliquam connexionem cum dictis occasionibus, nempe vel extrinseca, vel intrinseca, vel utraque simul. Sic juvenis v. g. non bene moratus retinens domi inhonestam mulierem, quam posset, ac deberet dimittere, est revera in actuali periculo peccati constitutus, etiamsi nunquam cum illa peccaverit. Ideoque

68. Notandum III. Hoc periculum sic genericè

descriptum dividitur in materiale & formale. Primum est illa futuritio ac imminencia peccati, solummodo posita aliqua occasione extrinseca (de qua inferius) orta. Secundum est illa futuritio ac imminencia peccati, quæ non tantum posita aliqua occasione extrinseca, sed simul intrinseca, & alijs circumstantijs se tenentibus ex parte illius, qui dicitur versari in tali periculo, concurrentibus, provenit. Ex quo patet, ut aliquis dicatur esse, vel se exponere periculo formali peccati, non sufficere, quod tale objectum, ex quo oritur periculum, sit aliquo modo inductivum ad peccandum, & quod alij tali periculo se exponentes frequenter peccent; sed insuper requiritur, ut ex parte illius, qui versatur in tali occasione, detur quoque aliquid, quod causet futuritionem ac imminenciam peccati: nam contingere potest, quod duo in eadem domo habitent, & cum eadem persona conversentur, quorum tamen unus, quia ad peccatum est pronus atque proclivis, exponat se formali periculo peccati; alter verò non, qui vix ad tale movetur, aut qui novit se contra tentationes munire.

69. Notandum IV. Periculũ formale peccandi aliud est certum, aliud probabile, & aliud leve. Illud dicitur periculum formale certum, stante quo rationabiliter ac prudenter judicatur, constitutum, seu expositum tali periculo moraliter certò peccaturum, partim propter occasionem extrinsecam valde allicientem ac inductivam, partim ob ipsam ejusdem proclivitatem ad peccandum: v. g. Titius

scit à propria experientia, atque sua ad peccandum pronitate, quòd si frequentaverit hanc, vel illam personam, semoraliter certò graviter peccaturum, & tamen frequentat; tunc Titius dicitur se exponere, seu constituere in formali periculo certo peccati. Illud dicitur periculum formale probabile, stante quo prudenter ac rationaliter creditur, atque timetur, ne tali periculo expositus graviter peccet: v. g. Titius accedit aliquam domum, vel personam, cum qua conversatus aliquoties peccavit, aliquoties tamen abstinuit, credit tamen ac timet, ne, si denuo accedat, peccet; tunc Titius dicitur se exponere, seu constituere in periculo formali probabili peccati. Illud denique dicitur periculum tantùm leve, stante quo oritur quædam timiditas ex fundamento atque ratione nò adeo firma, quòd constitutus in aliqua occasione sit peccaturus: v. g. Titius aliquo modo scrupulosus, ac in omnibus rebus nimiùm timidus, quando conversatur cum fæminis etiam honestis, suspicatur ac timet, ne forsan peccet. His ergo notatis

70. Resp. I. Occasio genericè sumpta dicitur omne illud, unde quomodocunque oritur aliquod periculũ peccati: sic omnes illæ res, personæ, negotia, officia; operationes, atque objecta, quæ alicui circa talia versanti præbent, vel præbere possunt ansam, aut causare aliquod periculum peccandi, dicuntur occasiones ad peccandum: & quò magis, vel minus sunt inductiva, allicientia, aut trahentia ad peccatum, eò proximiores, vel remotiores censentur

sentur esse occasiones; si cætera quoque concomitantur, de quibus statim dicetur.

71. Resp. II. *Occasio* sic genericè considerata dividitur in *materialem*, & *formalem*. *Occasio peccandi materialis* est omne illud, unde quomodocunque oritur aliquod periculum peccati, non quidem tam ratione ipsius objecti, unde oritur, quàm potiùs ratione illius, qui tendit, utitur, aut versatur circa simile objectum: sic militia causat, vel saltem multis causare potest periculum peccati; hoc tamen non provenit ex ipso objecto, seu militia, utpote quæ de se indifferens bene vel malè applicari potest; sed potiùs ac principaliter hoc provenit ex mala applicatione, usu, vel magis abusu militiae. Sic quoque est discurrendum de Mercatura, ac universaliter de omnibus officijs, artificijs, artibus, negotijs, &c. quæ de se non sunt mala, aut inductiva, vel allicientia ad peccatum; sed potiùs fiunt mala ob malam applicationem; quamvis ab utenti possint esse ansa, atque occasio ad malum seu peccatum. *Occasio peccandi formalis* est omne illud complexum ex objecto & circumstantia, seu occasione extrinseca de se aliquò modo ad peccandum inductiva, atque ex fragilitate, conditione, ac proclivitate ad peccandum, vel omnino malitiosa natura illius, qui dicitur esse constitutus in occasione formali peccati, ac proin occasio intrinseca vocata; unde postmodum quomodocunque oritur aliquod periculum peccati. Ex quo patet, quòd ad constituendam occasionem

nem

nom formalem peccandi duo necessariò requirantur, ita quidem, ut uno deficiente non amplius maheat occasio formalis propriè talis, nempe obiectum, aut circumstantia, seu occasio extrinseca ad peccatum inducens, alliciens, aut saltem ansam præbens, & aliqua circumstantia, seu occasio intrinseca, id est fragilitas, ad peccandum proclivitas &c. illius, qui versatur circa dictum obiectum extrinsecum. Sic potest adesse occasio extrinseca de se quidem inducens periculum peccati, quæ tamen nequit vocari occasio formalis; ut quando viri sanctissimi sine arbitris sunt conversati cum meretricibus, quatenus illas Christo lucrifacerent, adfuit quidem talis occasio extrinseca, non tamen formalis; dum in istis Sanctis non inveniebatur occasio intrinseca, & sic non oriebatur periculum formale peccati neque certum, neque probabile. Econtra potest adesse occasio intrinseca de se inducens periculum peccati, quæ tamen sola non vocatur occasio formalis, ut quando aliquis frequenter absque occasione extrinseca ex se solo pollutiones v. g. admitteret, non diceretur esse constitutus in formali occasione peccandi propriè loquendo, de qua hic agitur.

72. Resp. III. Occasio peccandi formalis subdividitur in remotam, & proximam. Prima est, unde oritur aliquod periculum leve peccati. Secunda est, unde oritur periculum certum, aut saltem probabile peccati. Hinc non placet illa Theologorum doctrina, requirentium certum numerum actuum

peccaminosorum, seu relapsuum ipsius, in occasione formali constituti, ad hoc, ut dici possit occasio formalis remota vel proxima: quatenus aliqui exigunt ad occasionem formalem proximam constituendam frequentem relapsum, qui comparari debet, cum æquè vel minùs frequente evasione à peccato; ut si quis in tali occasione vigesies positus, decem, vel undecim vicibus peccavit, & decem, vel novem vicibus evasit à peccato immunis. Alij verò exigunt frequentissimam recidivam, ita ut occasio formalis proxima dici nequeat, in qua æquè frequenter peccatur, & æquè frequenter non peccatur; sed illa solùm, in qua semper, vel ferme semper, seu frequentissimè, aut saltem longè frequentius peccatur, quàm non: non placet, inquam, hæc doctrina (salvo tamen semper meliori iudicio) ex hac ratione & motivo; quia juxta superius dicta ad constituendum periculum formale peccati non requiritur, ut peccatum actualiter ac revera sequatur; sed sufficit, ut possit sequi, & habeat aliquam connexionem cum occasione extrinseca vel intrinseca, consequenter non debemus attendere, quoties in occasione peccandi constitutus actualiter peccaverit, sed utrùm ista occasio sit talis, ut inducat remotè vel proximè periculum certum vel probabile peccati; cum sapiùs fiat, quòd constitutus in occasione peccandi, respectu sui proxima, multoties in illa actualiter non peccet: Ex quo tamen non sequitur, quòd non sit occasio proxima; quod enim

hic & nunc actualiter non peccet, per accidens contingit; cum occasio peccandi non constituitur per peccata, utpote effectus ad illam consequentes; sed potius per rationes ac circumstantias ad peccata inductivas; uti est aliquod objectum extrinsecum, ac intrinseca proclivitas ad peccandum. Interim tamen ultrò concedimus, quòd ex tali majori, vel minori numero actuum peccaminosorum veluti à posteriori, & ab effectu colligiqueat, utrùm adsit occasio formalis proxima peccandi, an verò remota. Sed hoc solummodo negatur ob dictas rationes, quòd talis major, vel minor numerus actuum peccaminosorum sit ratio formalis constitutiva occasionis formalis proxima, vel remota.

73. Infertur. Quamvis secundùm dicta occasionem formalem peccandi, verum periculum importante, constituat tam aliquid extrinsecum, quàm intrinsecum ad peccandum inducens: non tamen requiritur, ut utrumque æqualiter concurrat, sed potest unum magis & alterum minùs causare tale periculum; siquidem dari potest aliquod objectum extrinsecum, quod respectu Titij v. g. unà cum illius intrinseca nimia proclivitate ad peccandum constituit occasionem formalem proximam peccandi; cum tamen respectu Caij, non ita in aliquod vitium proclivis, constituat tantùm occasionem remotam. Et e contra potest in uno inveniri non tam vehemens ad peccandum pro pensio; interim tamen objectum extrinsecum tam
vehem.

vehementer alliciens, ac trahens ad peccatum, ut exinde constituatur occasio formalis proxima peccandi. Ideoque

74. Resp. IV. Occasio formalis proxima peccandi denuo subdividitur in absolute, & respectivè proximam. Prima est, unde oritur periculum peccati certum, vel saltem probabile, & quidem regulariter respectu cujuscunque, qui in tali occasione constituitur; sic tactus v. g. deliberati partium obscænarum alterius sexûs cum aliqua mora, & sine necessitate exerciti reputantur esse occasio formalis proxima absolute talis omni homini non conjugato, & usurationis prædito: in primis enim adest objectum extrinsecum de se inducens, alliciens, imò trahens ad peccatum, nempe ad cogitationes ac desideria lasciva, turpes motus, & similia; ut de se patet. Deinde adest quoque occasio ac circumstantia intrinseca, seu propria fragilitas tangentis, ac naturæ Laicalis propensio ad vitium luxuriæ; quæ in omnibus quasi hominibus, magis tamen vel minùs, remanet ex illo fomite peccati originalis: si enim Vas electionis, & Doctor Gentium, ad tertium cælum usque jam raptus, ab isto fomite, ac naturæ propensione immunis non fuit, sed ter Dominum rogavit, ut discederet ab ipso stimulus carnis, quis dubitabit de hominibus infirmis, imperfectis, peccatoribus?

Secunda, seu Occasio formalis peccandi proxima respectivè talis est, unde oritur periculum certum, vel saltem probabile peccati, non quidè regulari-

ter respectu cujuscunque, sed solummodo respectu illius, cujus natura est omnimodè propensa, atque proclivis ad illud vitium, ad quod per occasionem extrinsecam inducitur: sic choreæ v. g. vel nimium familiares ac frequentes conversationes cum personis alterius sexûs, præsertim juvenum cum puellis, de se, & absolutè loquendo, respectu nimirum cujuscunque non sunt occasio formalis proxima peccandi; cum plurimi choreas ducant, familiariter ac frequenter cum personis alterius sexûs conversentur sine omni periculo, saltem certo, vel probabili peccati. At verò respectu illius, qui habet naturam vel de se, vel propter prava habitus vehementer inclinatum, ac omnino proclivem in vitium v. g. luxuriæ; præsertim si ab experientia nôrit, quòd à potiori graviter peccet, quomodocunque demum sive morosis delectationibus, sive obscœnis tactibus, sive scandalosis amplexibus, & osculis, sive pollutionibus, &c. quando frequentat choreas, vel dictas conversationes, & tamen hoc facit; dicitur esse constitutus in occasione formali proxima, respectivè tali. Nec proinde sibi hujusmodi farinae homines falsò persuadeant, quòd neutiquam sint constituti in occasione formali proxima; dummodo actualiter non fornicentur, adulterentur, &c. Multò magis errant illi, qui pro occasione formali proxima non reputant, quando eidem personæ, cum qua graviter peccare solent, in eadem domo, loco, pago, &c. non cohabitant; quamvis aliunde accedentes

dentes frequentissimè cum illa peccent. Sic quoque discurrendum est etiam in alijs materijs.

75. Resp. V. Occasio formalis proxima peccandi tam absolutè, quàm respectivè talis, alia est indeterminata, alia determinata. Prima nuncupatur, unde oritur certum, vel saltem probabile periculum peccandi peccatò aliquò indeterminatò: talis occasio esset, quæ aliquem in illa constitutum semper induceret ad aliquod peccatum patrandum sive hujus, sive alterius speciei: v.g. vel ad se inebriandum, vel fornicandum, vel detrahendum, vel blasphemandum, &c. hinc, quamvis non verificetur, talem constitutum certò, vel probabiliter fornicaturum, blasphematurum, &c. verificatur tamen, illum certò vel probabiliter graviter peccaturum. Secunda dicitur, unde oritur certum, vel saltem probabile periculum peccandi peccatò aliquò determinatò, v.g. detractionis, ebrietatis, fornicationis, &c. ita quidem, ut pro hic & nunc ad unam solummodo determinatam speciem peccati inducat.

76. Resp. VI. Alia denique occasio formalis proxima peccandi tam absolutè, quàm respectivè talis est involuntaria, seu necessaria; alia voluntaria & libera. Per hanc intelligitur illa, quam aliquis liberè ac voluntariè quærit, illi se committit, exponit, aut eandem retinet, non dimittit, non fugit, &c. cum tamen hoc facere posset, ac deberet. Per illam verò (involuntariam, seu necessariam) intelligitur, cui se aliquis vel non liberè

ac voluntariè, sed quasi necessariò committit; aut si priùs quidem liberè ac voluntariè in illa se posuit, defacto tamen deserere nequit, sed necessariò retinet, atque in illa manet. Et hoc dupliciter, vel ex necessitate physica, vel morali. Tunc constituitur aliquis in aliqua occasione proxima peccandi ex necessitate physica, quando vel ab aliqua causa extrinseca vi in illa, renitente voluntate, ponitur; vel quando adest aliquod impedimentum physicum, ratione cuius nequit talem occasionem relinquere; ut si esset inclusus in aliquo cubiculo, ubi pariter persona adest, cum qua semper peccat, vel saltem ad peccandum continuò inducitur. Tunc constituitur aliquis in occasione formali proxima peccandi ex necessitate morali, quando se illi committit, vel deserere nequit ob ingens damnum corporale, vel spirituale, v. g. in vita, honore, fama, divitijs, & similibus. Addunt aliqui necessitatem Theologicam, quæ provenit ex aliquo præcepto obligante: qualem necessitatem haberet v. g. Chirurgus, qui ex charitate vel justitia obligatur mederi alicui personæ alterius sexûs (quæ sibi est occasio peccandi) extremam tamen necessitatem patienti; cum non adsit alius, qui mederetur. Modò explicata occasionum peccandi varietate:

77. Quæritur II. An detur obligatio evitandi occasionem formalem remotam peccandi? Resp. Nullus obligatur vitare occasionem formalem peccandi remotam propriè talem. Ita communi-

ter DD. Ratio est: quia in humano consortio esset difficillimum ac moraliter impossibile, à tali occasione recedere, vel eam evitare: alioquin, ut dicit Apostolus 1. ad Cor. 5. *de hoc mundo exire deberemus*: cum hujusmodi occasiones peccandi in toto hoc universo, in omnibus statibus, officijs, atque negotijs, licet inæqualiter, passim inveniuntur: nihil enim tam bonum & sanctum est, quod non sit, aut esse possit aliquibus occasio quædam peccandi ob fragilitatem atque conditionem humanam, quæ semper magis in malum, quàm bonum inclinat. Interim tamen indubiè consultum erit, ut quilibet tales occasiones, quantum commodè fieri poterit, vitare studeat, periculiosioribus statibus, officiis, negotiis, conversationibus, cæterisque omnibus illis amputatis, quæ vitare solet, qui seriam salutis suæ curam gerit. Dicitur notanter, *proprie talem*; siquidem illud, quod uni est occasio formalis peccandi remota, poterit alteri esse proxima; consequenter de tali ista responsio non erit intelligenda, quia tunc non manet amplius occasio formalis peccandi remota; uti partim ex dictis, partim ex dicendis patebit.

78. Quæritur III. An, & quando detur obligatio evitandi occasionem formalem peccandi proximam absolute talem? Resp. I. Quilibet sub peccato mortali evitare, ac derelinquere tenetur occasionem formalem peccandi proximam absolute talem, quæ certum periculum peccati inducit. Ita communiter DD. Ratio patet primò ex illo Ec-

clesiasti 3. *Qui amat periculum, peribit in illo:* quis autem magis amat periculum peccati, quam ille, qui moraliter certò scit, aut saltem scire potest, atque debet, quòd in tali vel tali occasione constitutus partim ob aliquod objectum extrinsecum, partim ob suam malam naturæ proclivitatem, sit graviter peccaturus, & tamen non evitat, vel derelinquit; consequenter perit in tali periculo, seu peccat mortaliter? Ratio patet secundò ex hoc, quòd ille, qui vult talè occasionem, censeatur quoque velle ipsum peccatum, quod cum ista occasione, tanquam sua causa, moraliter saltem loquendo necessariò est conjunctum; consequenter contrahit illius peccati malitiam. Deinde, quia præceptum prohibens peccatum etiam prohibet hoc, quod proximè ac moraliter est conjunctum cum peccato: sicuti præceptum prohibens finem, prohibet quoque media ad talem finem ducentia: adeòque, qui se constituit in occasione formali peccandi proxima, & quidem absolutè tali, peccat contra præceptum prohibens illud peccatum, ad quod occasio inducit; & sic admittit malitiam talem, qualis est in ipso peccato.

79. Resp. II. Quilibet sub peccato mortali evitare ac derelinquere tenetur occasionem formalem peccandi proximam absolutè talem, quæ probabile periculum peccati inducit. Ita Lessius, Navarrus, Thomas Sanchez, Cardenas in Crisi Theolog. La Croix in Theol. Moral. lib. 5. de Peccat. cum pluribus alijs, Ratio est: nam juxta dicta

num. præced. ille graviter peccat, qui non fugit, nec deserit occasionem formalem peccati proximam absolutè talem, certum periculum peccati inducentem: ergo etiam ille, qui non fugit, vel non deserit talem occasionem, periculum peccati probabile inducentem. Prob consequentia. Ideo primus graviter peccat, quia vult præsens periculum animæ, quale generat dicta occasio formalis peccandi proxima; sed tale malum vult quoque secundus: quia periculum probabile, quod occasio inducit, tam bene est præsens animæ malum, quàm periculum certum; siquidem solummodo differunt secundum magis & minus ob certitudinem, ac probabilitatem, seu ob magis vel minus certum; consequenter est omnino periculosum ac temerarium, se tali committere, vel in eo manere: sicut non minus temerarium ac periculosum foret, committere se periculo vitæ corporalis probabili, quale esset desilire ex alta turri, aut velle cum armis feroci occurrere leoni, quàm se committere certo mortis periculo. Unde in ordine ad praxin periculosa videtur esse quorundam opinio atque sententia, qui defendunt, occasionem formalem proximam peccandi non esse fugiendam, quando inducit solummodo periculum probabile peccati; siquidem concubinariis v. g. facilè sibi persuadebit, aut persuadere conabitur, suum periculum peccati non esse certum, sed probabile duntaxat; consequenter neque sibi inesse obligationem vitandi occasionem formalem proximam,

in qua versatur, & quæ inducit tale periculum: ideoque manebit in perpetuo æternæ damnationis periculo.

80. Infertur. Rationes Adversariorum omnino non convincunt, dum dicunt: Ubi periculum est tantum probabile, ibi probabile quoque est, non esse periculum, consequenter sicut in alijs materijs licitum est, sequi unam sententiam probabilem relicta altera probabili, ita & hîc. Contra enim est, & negatur hoc suppositum; in quo ista duo confunduntur, nempe esse periculum probabile peccati, seu probabiliter committendum esse peccatum; & esse probabile, quod adsit periculum peccati; quæ tamen sunt diversissima. Ideoque verum quidem est, quod, quando probabile tantum est, adesse periculum peccati, probabile quoque esse possit, non adesse, & sic licere sequi quamcunque sententiam ex his duabus. At verò, quando dicitur, adesse periculum probabile peccati, tunc certum, & non tantum probabile est, quod adsit; hinc vocatur periculum probabile solummodo ratione effectûs, & in causando, quia non est certum, sed tantum probabile, quod illud periculum sit conjungendum cum peccato: non verò vocatur probabile in se, & in existendo; cum tali modo certum sit, eò ipso, quia certum est, ac supponitur, adesse tale periculum peccati. Ex quo patet, quod, si alicui esset probabile, hîc & nunc non esse periculum probabile lapsus, posset utique deponere dubium, ac sibi formare

formare conscientiam practicam, se posse illi committere, vel in tali occasione, ex qua oritur, permanere: nam formando conscientiam practicam per iudicium prudens & reflexum, tollitur omne periculum atque occasio proxima peccandi; & tantum se exponit occasioni materiali, vel saltem formali remotæ, quam juxta dicta evitare non tenetur. Econtra, ubi supponitur, adesse probabile periculum peccati gravis, qualecunque mihi formarem iudicium, illud periculum tamen manebit; & sic mihi non amplius probabile erit, quod non peccem, me illi periculo exponendo, sed potius certum.

81. Resp. III. Nemo sub gravi culpa evitare, ac relinquere tenetur occasionem formalem peccandi proximam absolutè talem, leve tantum periculum peccati inducentem. Ita communiter DD. Ratio de se patet: quia tale periculum oritur solummodo ex aliqua suspitione ac iudicio levi; non autem ex iudicio gravi certo, aut saltem probabili, quod peccatum sit secuturum, quando aliquis constituatur in tali vel tali occasione. Unde committens se simili occasione, vel in ea remanens, stante etiam tali suspitione atque iudicio, non peccat, saltem graviter: licet melius sit, ut suspicio atque iudicium illud totaliter deponatur, ac fiat resolutio practica, nullum verum periculum peccati subesse.

82. Infertur. Non debet aliquis continuo, atque passim, ac ferme ubique absque rationabi-

li causa periculum formale peccati timere : sanè imprudens foret, nolle loqui cum hominibus, ne quid mali audias, nolle salutare fœminas, ne te seducant, &c. imò per hoc temerè judicas, vel suspicaris de proximo tuo, quasi malus esset, qui tamen forsan melior est te ipso : quod est contra charitatem, & justitiam ; cùm quisque tamdiu debeat præsumi bonus, donec probetur est malus. Certum est, quòd multoties per nimias, atque anxias scrupulosasque timiditates pericula peccandi non evitentur, sed potiùs incurrantur ; dum natura aliàs in malum prona per tales imaginationes, apprehensiones, & impressiones eò ipso ad illud excitetur, quod sibi obijcitur, cooperante non rarò versipelli hoste infernali, qui ex similibus timiditatibus suarum tentationum laqueos componere non ignorat : quò magis enim vertigine aliàs laborans, & in quodam præcipitio existens lapsum timet, eò citiùs labitur, ac in profundū præcipitatur ; quod periculum alij non adeo apprehensivi facilè devitant. Unde expedit, ut sine timore aliquis ita agat, quemadmodum videt, sine timore alios agere, qui communiter habentur prudentes atque probi. Teneræ conscientiae timent quidem malum, ubi etiam malum & culpa non est ; at tamen prudenter ac rationabiliter.

83. Quæritur IV. Quinam sub peccato mortali evitare teneantur occasionem formalem peccandi proximam respectivè talem, quæ inducit periculum peccati vel certum, vel saltem probabile ?

Resp.

Resp. I. Quilibet sub peccato mortali evitare tenetur omnem illam occasionem formalem peccandi, quæ respectu sui est proximè inducens periculum certum aut probabile peccati; licèt respectu aliorum sit solummodo occasio remota. Ita suprà citt. Ratio est: quia juxta dicta occasio formalis peccandi non tantùm importat circumstantiam aliquam & objectum extrinsecum; verùm etiam circumstantiam quandam intrinsecam, ex parte illius se tenentem, qui est in tali occasione constitutus; uti est, vehemens v. g. proclivitas in certum aliquod vitium, ad quod inducitur: cùm ergo in uno possit dari talis circumstantia intrinseca, in alio verò non, vel saltem non ita vehemens, quamvis respectu utriusque adsit idem objectum atque circumstantia extrinseca; consequenter respectu primi erit occasio formalis peccandi proxima completa, & adæquata, ad quam vitandam sub peccato mortali tenetur, sicut quicumque alius, qui est in occasione formali proxima constitutus. Respectu secundi verò est solummodo occasio peccandi incompleta, inadæquata, & materialis, vel ad summum formalis remota; ad quam juxta dicta nemo de se loquendo vitandam tenetur, saltem sub peccato gravi. Ex dictis

84. Infertur I. Inter occasiones formales proximas peccandi numerandæ sunt choreæ non tantùm impudicæ, præsertim nocturnæ, ac privatæ, quas puellæ cum adolescentibus concurrentes agitant, & in quibus interveniunt oscula, ample-

xus, gesticulationes turpes, petulantes tactus, sermones impudici, &c. à quibus moraliter loquendo, impossibile videtur, abesse pravas commotiones, imaginationes, delectationes, desideria; & hinc meritò à SS. Patribus vocantur *iter*, *pompa*, ac *tripudia diaboli*: verùm etiam illæ choreæ, quæ aliàs honestæ, de die, & in publico fiunt, sunt occasio formalis proxima peccandi respectivè talis omnibus illis, qui ab experientia, inspecta sua depravata natura, atque in luxuriæ vitium valde proclives sciunt, quòd ferme semper labantur in grave peccatum.

85. Infertur II. Frequentatio p̄topinarum, ac lusuum, respectu plurium est aliquid indifferens, ac neutiquam peccaminosum: illi tamen, qui à potiori in talibus occasionibus ad usûs rationis privationem usque sese ingurgitant, blasphemant, uxores, filios, atque alios gravissimè tractant, vulnerant, cum alijs rixantur, fornicantur, est occasio formalis peccandi proxima respectivè talis, sub gravi obligatione vitanda.

86. Infertur III. Societates (uti vocantur) in quibus multi diversi sexûs conveniunt, ludendo, confabulando, moderatè potitando, &c. tempus insumentes, de se honestæ ac licitæ videntur, dummodo omne scandalum absit: nihilominus tamen respectu illius, qui in talibus conversationibus frequentissimè graviter peccat quomodocunque (ut suprâ, Responsione IV. ad Quæsitum I. hujus Sectionis insinuatum fuerat) non est
licita

licita talis Societas, sed peccaminosa; utpote occasio formalis proxima peccandi respectivè talis.

87. Infertur IV. Scit aliquis ab experientia propria; quoties legit libros de anatomia, rebus Medicis, de amoribus, &c. quoties est curiosus in aspiciendis objectis, considerandis picturis non adeo honestis, &c. semper se gravi peccato inquinari: item quoties frequentat certam aliquam domum, conventicula; personas, &c. alijs semper graviter detrahere, ad gravem iracundiam excitari, ad rixas, ad blasphemias, &c. commoveri: item, quoties plus solitò bibit, ob naturæ indispositionem, vel cerebri debilitatem totaliter inebriari: quoties laborat, familiariter conversatur, &c. cum aliqua puella, quam amore lascivo prosequitur, & ideo ipsemet occasionem talem quarit cum illa commorandi, se à potiori peccare; & tamen dicta facit, loca, personas, conventicula illa, ac similia frequentat, constituit se in occasione formali proxima peccandi; consequenter peccat.

88. Infertur V. Multi falsò, ac æternæ salutis periculosò laborant suppositò, dum existimant, non esse occasionem formalem proximam peccandi, consequenter non devitandam, quando juvenes, vel etiam mariti inter personas alterius sexûs commorantes, & istas obviam habentes, maximè in cauponis, cooperante simul nimio potu, easdem quacunque data occasione turpiter tangunt, libidinosè exosculantur, amplectuntur, &c. non raro
cum

cum summo aspicientium, præcipuè innocentis juventutis, scandalo. Non dicant, quòd talia faciant curiositatis, joci, affectûs, amicitia conservandæ gratiâ, &c. vel quòd nulla prorsus interveniat turpis cogitatio, desiderium, aut motus inhonestus: quia inprimis transeat, quòd tales nil mali intendant, nil mali cogitent; attamen procul dubio personis ita tactis, exosculatis, &c. causabunt turpia desideria, commotiones carnales, &c. vel saltem ansam ad ista præbebunt. Deinde dato, quòd ex neutra parte prædicta fiant, ipsa tamen occasio est graviter peccaminosa, eò quòd sit de se proximè inducens periculum probabile, vel omnino certum peccati.

89. Infertur VI. Non se ipsas puellæ seducant, dum fingunt atque prætendunt plurima ad excusandas excusationes in peccatis, neutiquam pro occasione proxima formali peccandi agnoscere, ac reputare volentes, dum juvenes tam diurno, quòd nocturno tempore, præsertim diebus festivis ad se alliciunt, invitant, illos ad choreas, ad cauponas ~~con~~comitantur, nocte imtempesta non rarò ab eisdem etiam totaliter, vel saltem semiebrijs, ac aliàs ad omnem petulantiam dispositis, etiam ipsæ cerevisiâ, mustô, vel vinô aliquantulum incrapulata domum reducuntur, non quidem (uti ajunt) ex alio fine, quàm vel ut amafios, sicut cætera, habeant, & sic ab alijs non despiciantur; vel ut poculenta, esculenta, honoraria, &c. acquiritant; vel ut suo tempore talibus Matrimonio
jungi

jungi valeant. Imò, quod adhuc pejùs esse videtur, ipsimet Parentes, maximè Matres, non tantùm talia scientes dissimulant, connivent, atque permittunt; verùm etiam proprias filias ad hoc instruunt, omnes possibiles occasiones inquirunt, procurant, atque subministrant, ipsas ut inurbanas, devotulas, solitarias, infensas, &c. increpant, nec non, si in talibus non obediant, minùs quàm alios liberos diligunt, ac sæpiùs odio prosequuntur, nil aliud quidem per hoc intendentes, quàm ad captivandos, ac vinculo matrimoniali suo tempore ligandos juvenes, præcipuè divites, præpotentes, ad insignia officia promotos, vel promovendos, &c. Nihil dicam de illis sceleratis parentibus, qui omnem paternam atque maternam curam, ac sollicitudinem, omnem etiam aliàs naturæ insitum amorem deponentes sine omni conscientia vel scrupulo divitibus, præpotentibus juxta ipsorum voluntatem, ac beneplacitum proprias filias tradunt, has ad eosdem inducunt, cogunt, omnem ansam præbent, &c. ex nullo alio fine, quàm vel quia forsàn cuncta dilapidârunt, pigritiæ, ac comestationibus dediti laborare nolunt, ut pro se suisque sustentatione, aut media pro consuetis, ac quotidianis potationibus necessaria acquirant; vel ut ad aliquod officium, dignitatem, &c. promoveantur. Hi profectò non sunt parentes, sed lenones, imò latrones prolium suarum animas trucidantes, quas suo tempore divinus Judex ab ipsorum manibus requiret. Quod autem de similibus

mate-

materijs dictum est, ad alias quoque applicari poterit.

90. *Quaritur V.* An sit obligatio sub peccato mortali stringens vitandi occasionem formalem peccandi non tantum determinatam, sed etiam indeterminatam, certum vel saltem probabile periculum peccati inducentem? *Resp.* Datur gravis obligatio, se non committendi, vel non manendi in occasione formali proxima peccandi peccato indeterminato: v. g. scio, ac praevideo, quotiescunque familiariter ago cum Titio, vel ipsum visito, quod semper grave peccatum committere soleam, non quidem idem, sed modo peccatum fornicationis, modo blasphemiae, modo ebrietatis, &c. tunc aequè teneor sub peccato mortali vitare hanc occasionem formalem proximam peccandi indeterminatam, quàm determinatam. Ita Lugo, Aversa, Herinx, Bosco, La Croix cum alijs. Ratio est: quia velle peccatum aliquod, in communi cognoscendo plura, aequè, imò magis malum est, quàm velle aliquod in particulari: prior enim voluntas est indifferens, atque parata ad plura peccata committenda; consequenter magis peccaminosa.

91. *Quaritur VI.* An, & quando aliquis deobligetur evitare occasionem formalem peccandi proximam involuntariam, seu necessariam? *Resp.* I. Quando occasio formalis proxima peccandi est involuntaria, seu necessaria necessitate physica, etiamsi inducat, atque causet periculum certum
pec-

peccati, non datur obligatio gravis eam deserendi; bene tamen pro possibili vitandi. Ita in re communiter DD. Ratio hujus patet: siquidem ad impossibile nemo tenetur: cum ergo impossibile sit, ut aliquis deserat occasionem illam peccandi, cui necessario necessitate physica est alligatus; ut si luxuriae aliàs deditus cum aliqua foemina etiam non adeò honesta in carcere inclusus detineatur; consequenter ad illam deserendam in conscientia non obligatur: imò non potest, ut supponitur. Nec dicas, quòd taliter in occasione proxima peccandi necessario constitutus sit quasi moraliter certificatus, se peccaturum propter naturam suam pronissimam in peccatum illud, cui est expositus, adeoque necessario debeat pati aeternae salutis damnum: nam, dummodo firmum habeat propositum, omni possibili modo peccatum vitandi, simulque serium adhibeat conatum, suam naturam corrigendi, passiones refranandi, &c. nec non speciali gratiae divinae assistentiae confidat; tunc experietur, quòd hac adjuvante atque cooperante victor evasurus sit, saltem successivè ex occasione formali proxima faciendo remotã. Quòd si quæras, utrùm talis, præter extrinsecam occasionem vehementissimè ad peccatum inducentem, atque trahentem perspiciens propriam suam in malum pronissimam naturam, & sic relapsum moraliter certò prævidens data occasione teneatur applicare media extraordinaria deserendi dictam occasionem extrinsecam, v. g. effringendo

carcerem, apprehendendo fugam, &c. Resp. quòd sic; si moraliter certò scit, quòd adhibitâ diligentia, & mediis necessariis tentatis nequeat tamen à tali vitio abstinere. Ratio est: quia tali modo non manet amplius necessitas physica; sed solummodo evadit moralis, utpote quam deponere potest, & quastante quilibet non tantum vitare, sed deferere quoque obligatur occasionem formalem proximam peccandi etiam necessariam, periculum peccati certum inducentem, ut statim dicitur. Nec obest, quòd ista sint media insolita & extraordinaria: quia juxta dicenda quilibet obligatur etiam cum periculo vitæ deferere talem occasionem. Additur notanter, *bene tamen pro possibili vitandi*; magna quippe differentia est inter deferere, ac vitare occasionem peccandi: nam *ly deferere*, afficit ipsam circumstantiam extrinsecam occasionis proximæ, quæ se tenet ex parte objecti, cui talis est alligatus: *ly vitare* verò afficit intrinsecam circumstantiam occasionis, quæ se tenet ex parte ipsius tali objecto extrinsecò alligati: quamvis ergo in posito casu sit impossibile, ut prima mutetur, potest tamen mutari secunda; cum quilibet suam fragilitatem, depravatam, habituatam, atque in malum omnino proclivem naturam, vincendo se ipsum adjuvante divina gratia, corrigere possit; consequenter tali modo vitare illam occasionem extrinsecam, ne per eam in peccatum inducatur.

92. Resp. II. Quando occasio formalis proxima
 pec-

peccandi est involuntaria, seu necessaria necessitate morali, atque inducit periculum peccati certum, tenetur aliquis non tantum eam vitare, sed etiam deserere. Ita Tannerus, Lopez, Cardenas, Stoz, & alij. Ratio est: quotiescunque enim duo mala simul concurrunt, quorum unum necessaridè eligi debet, tunc minus eligendum est: sed in hoc casu respectu illius, qui constituitur in occasione formali proxima peccandi necessaria necessitate morali, concurrunt duo mala, quorum primum majus & fortius est, nempe peccatum mortale, per quod amittitur æterna salus; alterum verò longè minus, nempe vel magnum detrimentum in bonis famæ, vitæ, vel fortunæ, quod importat necessitas moralis; consequenter potius secundum malum tanquam minus, quàm primum, utpote majus, eligi debet; & sic constitutus in tali occasione potius sustinere debet aliquod magnum damnum, quàm committere se periculo certo peccati. Nec dicas 1. mò, quòd occasio peccandi in se peccatum non sit, sed tantum periculum peccati afferat, neque necessitatem peccandi inferat, aut libertatem tollat, sed possit cum ea consistere vera detestatio peccati. Contra est: licèt enim occasio peccandi non sit ipsum peccatum, est tamen causa peccati, & quidem certò futuri, seu moraliter certam connexionem habentis cum illa occasione, ut supponitur: consequenter velle in tali occasione ac periculo manere, est moraliter velle ipsum peccatum: in nullo autem casu licitum

tum est velle peccatum : ergo nec tale periculum , & occasionem peccati. Nec dicas 2. dō , quōd sit tantum permissio peccati : nam licet peccatum alienum permitti possit , concipi tamen nequit , quomodo quis dicatur permittere peccatum proprium formale ; si enim permittit , eō ipso admittit : qui autem admittit , peccat ; sicut enim , qui ex metu mortis mentitur , adhuc peccat , quamvis non mentiretur , si abesset metus mortis ; ita similiter peccat , qui ex metu mortis v. g. vel alterius gravis damni manet in periculo formali peccati , quod occasio formalis proxima importat , cum qua moraliter conjunctum est peccatum. Nec dicas 3. tiō , quōd tantum permittatur periculum proprii peccati , non verō ipsum peccatum. Contra enim est : quia eō ipso , quōd permittatur periculum peccati , permittitur simul & ipsum peccatum , quod in hoc casu certō sequitur , posito tali periculo ; uti supponitur. Hinc errant non pauci in hoc , quōd confundant occasionem extrinsecam cum periculo peccandi : licet enim aliquoties permitti possit occasio peccandi saltem inadæquatè talis , quatenus importat solam illam circumstantiam extrinsecam objecti ad peccatū inducentem ; non tamen periculum formale peccati , quod certō consurgit ex occasione adæquatè sumpta , seu in quantum simul importat circumstantiam intrinsecam jam sæpius descriptam illius , qui constituitur in occasione peccandi extrinseca : siquidem , ut dictum est , permittere periculum formale

male peccati, est permittere ipsum peccatum, utpote moraliter certò cū illo conjunctū, quod nunquam licet. Nec dicas 4.tò, quòd Ecclesia nullum obliget cum tam gravi difficultate ad servanda præcepta Ecclesiastica; consequenter neq; Deus in tali casu: negatur enim paritas; siquidem transgressiones præceptorum Ecclesiasticorum in se, & intrinsecè malæ non sunt, sed quia sunt prohibita; & sic cessante obligatione Legis ex intentione Legislatoris cessat quoque ratio peccati: peccata autem, ad quæ dictæ occasiones moraliter certò inducunt, v.g. fornicationes, detractiones, blasphemia, ebrietates, &c. sunt intrinsecè mala, & & non tantum ideo, quia sunt prohibita; consequenter ob nullam difficultatem, vel damnum licet ea committere, aut periculo formali talia committendi se exponere, cum quo moraliter certam habent connexionem. Dicitur autem, *quando inducit periculum certum peccati*: si enim non adest talis certitudo, eò ipso non manet amplius tanta obligatio; ut infra videbitur.

93. Infertur I. Filiusfamilias cum sua consanguinea, aut famula domestica continuo peccans, dum ex una parte in sua potestate non est, ut istas personas ejciat: ex altera verò parte post tot repetitas Confessiones, Confessarij admonitiones, promissiones, ac proposita à se facta, videt, imò certò scit, quòd ex inveterata consuetudine, ac natura depravata huic vitio cum talibus personis sibi cohabitantibus nequitquam valedicere possit; te-

netur ex domo paterna discedere, saltem ad tempus, usque dum dictæ personæ amoveantur. Ratio patet ex dictis.

94. Infertur II. Ponendo casum ex Crisi Theologica P. Cardenas. Puella parentibus orbata, omnique spe humana destituta, nec non omnis artis ac laboritij ad se sustentandam ignara, ne fame certò certius pereat, juvenis nobilis domum adit, per totum annum ejus explendæ libidini inserviens. Modò conscientia moribus lacerata serriò vult ab illo separari, ut animæ consulat. Sed, quid misera incipiat? si discedat, fame moraliter certò peribit; si permaneat: aut inhonestis peccatis obtemperare, & sic in continuo statu peccati mortalis vivere debet: aut non obtemperans infallibiliter domo expelletur, sic denuo fame peritura. In hoc casu tenetur ista puella unicum apprehendere medium, nempe talem relinquendo domum, etiamsi fame peritura sit. Ratio est evidens: homo enim tenetur ad vitandum peccatum mortale, ac malum intrinsecum, etiam cum periculo vitæ; sed hæc puella in data hypothese peccat mortaliter, dum persistit in proposito luxuriandi, neque desistere potest ab eo proposito, nisi domo egrediatur, eò ipso, quòd, si velit manere, debeat in peccatum consentire, ut supponitur; ergo tenetur ab eo proposito desistere, deserendo illam domum, etiam cum evidenti periculo vitæ. Cæterùm tali puellæ regnum Dei, & suam salutem quarenti, Deus providebit: vel, si miseram fame mori

mori contingat, in hoc tamen felix erit, quòd, ne Deum suum ampliùs offendat, mori non solum parata fuerit, sed etiam maluerit. Nec dicas, quòd per hanc doctrinam detur ansa incurrendi alia pericula peccandi, v. g. furandi, desperandi, &c. nam hoc fit per accidens; cùm non sint facienda mala, ut eveniant bona, seu talis evitatio majoris mali, ut minus malum in tali casu evitari possit. Et ex his facilè resolvi poterunt alij quicunque casus de constitutis in occasione formali proxima peccandi necessaria, periculum certum peccati inducente.

95. Resp. III. Quando occasio formalis proxima est involuntaria, seu necessaria necessitate morali, & inducit periculum peccati probabile tantum, tenetur quidem aliquis talem vitare, non autem deserere. Ita in re communiter DD. Ratio primi est: quia juxta dicta *ly vitare*, afficit occasionem atque circumstantiam intrinsecam, quæ in tali casu, quando nempe adest solummodo periculum probabile peccati, tolli potest, eò ipso, quòd non importet necessariam connexionem cum futuritione peccati. Adeoque supponitur, quòd constitutus in tali occasione adhuc vincere valeat suos pravyos habitus, & consuetudines, refrænare passiones, atque naturam in malum proclivem, per firmum propositum, ac gratiam divinam cooperantem fragilitatem suam corroborando, tentationibùsq; resistendo. Ratio secundi est: quia *ly deserere*, afficit occasionem extrinsecam,

quæ, sublatâ dictô modô occasione intrinsecâ, non ampliùs causat, vel inducit periculum moraliter certum, connexionem cum peccato habens: consequenter ex morali necessitate in ea constitutus talem deserere non tenetur. Hinc

96. Infertur, & ex dictis evidens apparet disparitas inter hanc & priorem Responſionem: quia cum periculo probabili non infallibiliter connexum est peccatum, sicuti cum periculo certo: neque in hoc contradicitur Respons. II. ad Quæsitum III. hujus Sectionis; ubi dictum est, quòd quilibet sub peccato mortali devitare, ac deserere teneatur occasionem formalem proximam, periculum probabile peccati inducentem, ex hoc fundamento: quia tale periculû quoad hoc æquiparatur periculo certo, quatenus tam hoc primum est præſens malum animæ, quàm secundum; cum in existendo sit æquè certum, ac alterum. Nam contra est: licet in existendo quoad circumstantiam extrinsecam, seu objectum illud inducens ad peccatum, sit æquè certum, quàm alterum; non tamen quoad circumstantiam intrinsecam, quæ per media competentia auferri, aut saltem impediri potest; & sic eâ sublatâ, vel impeditâ, non ampliùs adest tale periculum formale peccati, sicuti priùs. Econtra eò ipso, quòd in altero casu non possit illa circumstantia intrinseca tolli, vel impediri, necessario ac infallibiliter oritur exinde certum periculum formale peccati, atque ipsum peccatum, quod necessariam connexionem habet cum illo; consequenter

quenter nunquam licitum est, manere, vel se committere tali periculo; cū hoc nihil aliud esset, quam velle ipsum peccatum. Nec obest, quòd talis in occasione formali proxima involuntaria, periculum tantummodo probabile peccati inducente, constitutus sæpius peccet: quia ad hoc, ut non teneatur deserere talem occasionem involuntariam, non requiritur, ut non amplius peccet, sed ut adhibeat sufficientem diligentiam, atque efficacem conatum amovendi ac tollendi dictam intrinsecam circumstantiam, & sic ex occasione proxima faciendi remotam.

97. Quæritur VII. Quænam necessitas moralis requiratur, ut aliquis sine peccato possit manere in occasione formali proxima involuntaria, periculum probabile peccati inducente? Resp. I. Ad hoc non sufficit qualibet necessitas apparens, ficta, simulata, vel imaginaria; sed debet esse vera, realis, seu à parte rei existens. Ita communiter DD. Ratio desumitur ex Decreto Innocentij XI. hanc Propositionem, ordine 62. damnantis: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.* Unde constat, quòd non sufficiat quæcunque causa, quamvis sit utilis & honesta, sed requiratur causa gravis, urgens, &c.

98. Infertur I. Concubinarius nullo titulo utilitatis potest servare apud se concubinā, v.g. quia est optima œconomia, fidelis serva, atq; utilis, præsertim in rebus domesticis ordinandis, conservandis,

pro lucro ex negotiatione, mercatura reportando, &c. cui similis non facilè haberi nequit. Ideoque ab Alexandro VII. sequens Opinio, ordine 41. damnata quoque fuerat: *Non est obligandus concubinarus ad eijciendam concubinam, si hac nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij, vulgò regalo, dum deficiente illa nimis agrè ageret vitam, & alia epule radio magno concubinarium afficerent: & alia famula nimis difficilè inveniretur.* Ratio est: quia in his ac similibus casibus nulla invenitur vera necessitas moralis excusans à dimissione occasionis proximæ peccandi extrinsecæ: & meliùs est, aliquam jacturam pati in bonis temporalibus, quàm in bonis spiritualibus gratiæ, atque salutis. Imò si quælibet talis causa sufficeret, vix casus esset assignabilis, in quo non posset reperiri aliqua causa, aut honesta, aut utilis de non fugiendo aut deserendo occasionem proximam peccandi extrinsecam: quod utique vergeret in deplorabilem ac irreparabilem animarum jacturam.

99. Infertur II. Non est sufficiens causa, atque vera necessitas moralis, à deserenda occasione proxima peccandi extrinsecæ deobligans; & quidem respectu famularum: quando relinquendo domum concubinarij, ubi sunt in servitijs, nequeunt æquè bonum ac sibi conducentem famularum acquirere; vel per hoc ipsarum parentes, consanguinei, &c. concubinarij gratiam, favorem, honoraria, &c. propter concubinam ipsis præ-

præstita amitterent. Respectu famulorum: quando apud alios artifices atque magistros non ita se in sua arte perficere possunt, quemadmodum in domo, ubi sunt in occasione proxima peccandi constituti; vel non tam magnum salarium, atque mercedem alibi habere queunt. Respectu studioforum: quando in alio convictu non adeo bona accommodatio quoad victum atque habitationem invenitur. Respectu Dominarum, præsertim viduarum: quando dimissio famulorum concubinariis non æquè diligentem, peritum, ad œconomiam atque res domesticas gubernandas conducentem habere queunt. Limita tamen: si tali dimisso, in his regionibus, ubi certa aliqua ars est valde rara, omnino nullum longo tempore invenire possent hujusmodi artis gnarum, & sic cum tota sua familia maximum detrimentum, aut penitus quotidianæ sustentationis penuriam pati deberent: quamvis, non obstante aliqua alia causa impediende, consultius, imò necessarium esset, ut similes viduæ talem sibi matrimonio jungerent.

100. Resp. II. Tunc habetur vera ac realis necessitas moralis, stante qua aliquis non obligatur occasionem peccandi proximam extrinsecam deserere, quando hoc facere nequit absque gravissimo, vel saltem valde gravi detrimento sive corporali, sive spirituali, v. g. vitæ, famæ, honoris, divitiarum, & similibus; aut etiam sine magno scandalo. Ita Layman, Bonacina, Suarez, Reginaldus, Sbogar, & alij communiter. Ratio est: quia tale detri-

detrimentum inducit moralem impossibilitatem; ad impossibile autem nemo tenetur: hinc cap. 4. de Reg. Juris dicitur: *Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum.* Deinde necessitas moralis & Theologica æquiparantur necessitati physicae; consequenter qui moraliter devitare nequit occasionem proximam peccandi, idem erit, ac si physicè vitare non posset. Quare bene argumentur Layman à Sporer adductus; vel præceptum deserendi occasionem formalem proximam peccandi est affirmativum, vel negativum? Si affirmativum: ergo tunc manifestè liquet, non obligare in tali necessitate. Si negativum; ergo tantum obligat, ne quis ultro ac voluntariè in tale periculum se conijciat, aut in eo persistat: quod tamen non fit, quando adest necessitas moralis.

101. Infertur I. Si concubinarius propter ejectionem concubinae reduceretur ad extremam, vel quasi extremam necessitatem, v. g. quia illà remotà deberet agere vitam miserrimam ex eo, quia vivit ex medijs concubinae: vel quia ex tali ejectione sequeretur gravissimum scandalum, præsertim apud simplices & plebeios, qui statim suspicarentur, rem non bene se habere: vel quia aliquis propter talem ejectionem incurrit periculum occisionis, gravis mutilationis, &c. à consanguineis concubinae. In his & similibus casibus videtur adesse impossibilitas moralis deserendi occasionem proximam peccandi.

102. Infertur II. In proxima occasione peccandi

di constituti non tenentur eam amovere, si ad persistendum in illa moveantur à metu gravi incusso, v. g. gravis mutilationis, mortis, exilij, longi carceris, amissionis notabilis famæ, aut honoris; ut si concubina ejecta animò vindicativò concubinarium apud omnes aliàs bonæ æstimationis, reputationis, atque authoritatis, ubique propalaret, diffamaret, traduceret. Insuper, quando valde grave detrimentum pateretur in bonis temporalibus, divitijs, &c. hæc enim omnia spectant ad necessitatem moralem. Dixi notantur, *grave damnum*; secus enim esset, si incurreretur detrimentum leve, vel non adeo grave respectu talis personæ, quæ patitur illud. Ne tamen aranea nocivum ex salubri flore trahat venenum;

103. Infertur III. & dicta limitantur primò.

Quando talibus concubinis ab alijs nulla adhibeatur fides. Limitantur II. Quando concubinarium aliàs jam in tali materia est diffamatus, ac ubique ferme notorius. Non tamen, quando aliquialiter est tantùm suspectus, cùm tali modo adhuc sit in possessione bonæ suæ famæ, quam per talem diffamationem totaliter perderet; maxime si esset Superior, vir magnæ authoritatis. Limitantur III. A potiori tales concubinarij alio bono, facili & congruo modo concubinas possent dimittere, sine omni gravi exacerbatione, indignatione, ac commotione; dummodo seriam se emendandi, atque occasionem proximam deserendi haberent voluntatem: si nempe aliunde ansam

eas dimittendi arriperent, v. g. ob aliquem notabilem errorem, intimationem secretam ac energeticam, quòd ex mandato Confessarij, admonitione Superioris, ratione scandali, imò ob æternæ damnationis periculum dimittere necessitentur. Aut, si vires suppetunt, promoveantur tales personæ ad honestum aliquod matrimonium, honorificum servitium, officium. Ideoque si talia media deserendi occasionem proximam peccandi extrinsecam in promptu sunt, & tamen non deseritur, neutiquam judicandum erit, adesse veram necessitatem moralem, à dicta obligatione excusantem.

104. Infertur IV. & ex ista doctrina generali unus vel alter casus particularis deducitur. Famulus, vel famula in proxima occasione peccandi extrinseca constituti, quando totaliter privarentur suo salario (utpote in quo unico omnes ipsorum divitiæ consistunt) à dominis vel dominabus præpotentibus, contra quos implorare non licet auxilium judicis, vel si sumptus in acquirendo salario excessivi fieri deberent in judicio; si ob defectum alterius famulatûs honestè se sustentare non possent: si parentes, vel consanguinei ipsorum ingens paterentur damnum, v. g. privationem officiorum. Pariformiter Medici, Chirurghi, balneatores, & alij hujusmodi, dum in suo munere exercendo ferme semper quomodocunque demum graviter labantur; & sic de cæteris: tales non obligantur relinquere servitium, vel officium suum,

suum, tanquam occasionem peccandi, utpote constituti in vera necessitate morali.

105. Infertur V. Insuper frequentissimus casus esse poterit de prædictis servitibus, famulis, vel famulabus, in proxima occasione peccandi constitutis, qui ob gravissimas causas suum servitium non statim derelinquere possunt, v. g. quando ad certum tempus sunt conducti, & sic, priusquam aliquot septimanis antea famulatu se abdicent, ac dimissionem petant, ex servitio discedere non licet: quando ad removendam suam occasionem proximam peccandi sedulo inquirunt, ac sibi providere volunt de alio honesto servitio, nullum verò aliud, priori dimisso, continuo invenire queunt; sed potius adhuc magis periculosam domum accedere, aut mendicare coguntur. Imò non raro tales personæ, maximè fœminæ, per hoc luridæ, ac omnino meretriciæ vitæ exponuntur: & sic de pluribus alijs circumstantijs, de quibus prudens Confessarius judicare debet, utrum sint rationabiles ac ponderosæ, nec ne. Hi namque saltem ad aliquod tempus (servatis servandis, ut statim dicetur) à Confessarijs relinqui poterunt in occasione proxima peccandi extrinseca ob eandem rationem: quia tam bene constituuntur in vera necessitate morali, quàm præcedentes. Attamen ut hæc, & similia licite ac sine peccato fiant;

106. Quæritur VIII. Quomodo tales ob necessitatem moralem in occasione proxima peccandi extrinseca persistentes debeant esse constituti, ut
in

in eadem sine peccato mortali manere valeant? Resp. Quinque potissimum conditiones talibus necessario observanda veniunt. 1. mò, In illis sit vera animi resignatio, atque voluntas parata deserendi illam occasionem, si commode possent, & quamprimùm commode poterunt. 2. dò, Vera pœnitudo peccatorum præteritorum in ejusmodi occasione commissorum. 3. tiò, Verum ac firmum propositum de cætero in ea occasione non peccandi. 4. tò, Omnem possibilem conatum adhibeant, ut ex occasione proxima faciant remotam. 5. tò, Debet in ipsis esse spes firma, ac fiducia specialis, quòd adjuvante divina gratia (cui cooperando omnia possumus) deinceps valeant abstinere à peccato in ea occasione: nam qui certò crederet, vel putaret, impossibile sibi esse, in tali occasione abstinere à peccato, deberet eam omnino deserere, non obstante quacunque difficultate, incommodo, atque detrimento, ut suprà jam dictum, & probatum est.

107. *Quæritur IX.* Quomodo aliquis ex occasione proxima peccandi possit, ac debeat facere remotam? Resp. Tunc ex occasione proxima fit remota, quando remanet quidem illud extrinsecum objectum, seu extrinseca circumstantia ad peccandum inductiva, ipse tamen involuntariè in ea constitutus ex parte sua omnia illa remove, impedire, corrigere, &c. possibiliter laborat, quæ sunt altera cõcausa inductiva, nempe occasio intrinseca: ut si v. g. passiones suas refrænât, consuetu-

fuetudines pravas deponit, naturam depravatam corrigit, illud objectum extrinsecum possibiliter averfatur, atque devitat: nec non, quando v. g. complicem domi habet, nimiam familiaritatem, atque blanditias cavet, solus cū sola, nocturno præsertim tempore, in eodem loco, &c. non commotatur, in potu sibi temperat, de quibus plura in ultima Sectione. Cæterum ratione dictorum compendiosa ac universalis ponitur regula, atque

108. Infertur. Semper vitari debet occasio proxima peccandi alterutrô ex his modis, nempe vel auferendo circumstantiam & occasionem extrinsecam, si possibile sit; vel, stante necessitate physica aut morali, auferendo saltem circumstantiam atque occasionem intrinsecam, manente extrinseca: siquidem unâ ex his sublatâ, non manet ampliùs vera occasio formalis proxima peccandi adæquata, inducens periculum certum vel probabile peccati; sed vel evadet occasio remota, si cesseret occasio intrinseca; vel sublata occasione extrinseca, erit mera fragilitas ac proclivitas intrinseca peccantis. Interim tamen, nulla urgente necessitate ut plurimùm vitari debet occasio formalis proxima peccandi (ut bene advertit Joannes Euphrates in sua Cynosura Neo - Confessariorum) tollendo nempe circumstantiam extrinsecam; & non sufficeret conari ad tollendam circumstantiam intrinsecam. Ratio est: quia licet ex hypothese, quòd tollatur occasio intrinseca proprijs

actibus, refrænatione v. g. suarum passionum, ac naturæ correctione, &c. non sit necessarium tollere occasionem extrinsecam, eò ipso, quòd fiat remota: nihilominus tamen ut plurimum, attentis circumstantiis practicis, talia non sunt hìc & nunc media apta, ac sufficientia ad vitandum periculum intrinsecum, non quòd homo nequeat resistere occasioni, & vitare peccatum absolutè loquendo; est enim liber: sed quia reperiuntur in illa circumstantia tot incentiva ad peccandum, & in tali homine tanta fragilitas ac propensio ad peccatum, ut in illa circumstantia vel non sit ex sua libertate usus dictis medijs; vel quamvis utatur, inefficaciter tamen, ita ut insufficientia hìc & nunc evadant ad resistendum.

109. Quæritur X. An liceat directè se committere, & exponere occasioni formali proximæ peccandi ob bonum spirituale vel temporale proprium, aut proximi; præsertim quando aliquis advertit occasionem extrinsecam valde allicientem, ac inducentem ad peccandum, ac insuper agnoscit propriam suam fragilitatem, atque in malum proclivitatem; & sic prævidet, vel rationabiliter prævidere potest periculum certum, vel saltem probabile peccati? Resp. Nunquam est licitum regulariter loquendo quærere directè, seu exponere se occasioni proximæ peccandi. Ita defacto communiter DD. Ratio patet partim ex Decreto Innocentij XI. Propositionem 63. reijcientis, quæ sic sonat: *Licitum est, quærere dire-*

*Etè occasionem proximam peccandi pro bono spiri-
rituali, vel temporali nostro, vel proximi. Par-
tim ex hoc: quia nunquam est licitum peccare;
sed querere directè occasionem proximam pec-
candi, seu eidem se exponere, est peccare; cum ni-
hil aliud sit, quàm liberè velle periculum certum
aut probabile peccati, quod juxta dicta est pec-
catum; consequenter talis se ita exponendo pec-
cat. Ex quo patet, quòd aliud sit occasionem pec-
candi pati, aliud voluntariè, & sine necessitate
eidem se exponere. Primum juxta dicta aliquoties
non est peccaminosū; Secundum verò regulariter
semper est peccatum. Nec obstat 1. inò, quòd
talis directè non velit periculum peccandi, sed tan-
tùm intendat bonum spirituale aut temporale pro-
prium, aut proximi: siquidem non sunt facienda
mala, ut eveniant bona: querere autem directè oc-
casionem proximam peccandi etiam pro bono
spirituali vel temporali, est malum, quia volitum;
consequenter tale periculum peccandi propter
nullum tale bonum querere licitum est: *Quid
enim prodest homini* (ait Salvator Matth. 5.) *si
mundum universum lucretur, anima verò sua de-
rrimentum patiatur?* Nec obest 2. dò, quòd
Sancti viri multoties se exposuerint occasione pro-
ximæ peccandi ad peccatores v. g. meretrices con-
vertendas: negatur enim suppositum, quòd tales
se exposuerint occasione proximæ peccandi; cum
ad hanc juxta dicta requiratur non tantùm obje-
ctum, & circumstantia extrinseca, sed etiam in-*

intrinsicæ; quam illi per suos heroicis actus mediante speciali gratia, assistentia, ac inspiratione divina abstulerunt: qualem tamen carentiam occasionis intrinsicæ non quilibet in seipso, utpote homine omnino fragili, temerariè præsumere debet. Nec obest 3. tiò, quòd fieri possit, imò sæpiùs accidat, fœminam catholicam matrimonio jungi viro infideli, vel hæretico propter ingens bonum inderesultans, v. g. propter regnorum salutem, vel publicum catholicæ Religionis exercitium, &c. in his autem ac similibus eventibus utique quæritur directè occasio proxima peccandi; datur enim in his periculum perversionis. Contra est: quia nihil horum intendi poterit, etiamsi adsit urgentissima causa, si interveniat periculum formale peccandi, certum vel probabile. Si tamen adsit causa, illam occasionem moraliter involuntariam reddens, adhuc quis obstringeretur ad tollendam occasionem intrinsicam, & sic ad extenuandum periculum formale peccandi, quantum potest; ut supra dicebatur de constituto in occasione voluntaria peccandi. Hinc

110. Infertur. Non licet simplicibus malè fundatis aut infirmis in fide disputare, sermocinari, imò nimium conversari cum infidelibus ratione Religionis, atque Articulorū fidei; ut cum Turcis, Judæis, hæreticis, &c. quia taliter se constituunt in occasione proxima subversionis; siquidem experientia constat, quòd ex nimia familiaritate præcipuè hæreticorum tales paulatim deficient, vel

vel in toto, vel saltem in parte à Catholicismo; ut videmus in famulis atque ancillis in locis A Catholicorum longo tempore famulantibus.

111. Quæritur XI. An, & quando Confessarius aliquem in occasione formali proxima peccandi constitutum possit, ac debeat absolvere? Resp. I. Ille nequit absolvi etiam prima vice, qui est constitutus in occasione proxima voluntaria, seu quam dimittere potest, & tamen sine omni rationabili causa non vult dimittere; etiamsi firmiter proponat, atque Confessario promittat, quòd imposterum omne peccatum devitare velit. Ita defacto communior ac probabilior DD. Ratio patet 1. mò, ex Decreto Innocentij XI. hanc ordine 61. Propositionem damnantis: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere.* Bene notentur verba, *potest aliquando*; quia Pontifex non tantùm damnat sententiam asserentem, quòd talis semper absolvi possit; sed etiam illam defendentem, *quòd aliquando possit absolvi*; consequenter vult indicare, quòd nunquam liceat absolvere, nec etiam prima vice illum, qui potest, & non vult omittere occasionem proximam peccandi. Ratio patet 2. dò exinde: quia nullus manens in statu peccati mortalis potest absolvi: cùm ergo talis in occasione proxima peccandi constitutus tandiu maneat in statu peccati mortalis, quamdiu eam devitare non vult, cùm tamen faciliter possit; eò quòd non velit ponere ea, quæ

spectant ad salutem spiritualem animæ : consequenter absolvi nequit etiam prima vice. Nec sufficit firmum propositum impostero non peccandi; eò ipso enim, quòd nolit relinquere illud, cum quo peccatum moraliter necessariam habet connexionem, scilicet occasionem proximam peccandi; nequit illius propositum dici verum & efficax se emendandi. Ex quo patet, quòd concubiniarius habens concubinam, quam faciliter potest, & tamen non vult expellere, licet proponat, & promittat, se impostero cum illa non amplius peccaturum, non sit absolvendus. Et sic de alijs in occasione proxima peccandi voluntaria, quam possunt, non tamen volunt dimittere, constitutis est discurrendum.

112. Infertur. Neutiquam amplectenda videtur illa doctrina alicujus Authoris insigniter docti, dicentis, quasdam puellas plebeias ac rusticanas in Germania absolvi posse, etiam non habentes voluntatem, ac propositum, nunquam amplius suum procum admittendi in lectum, dum assurrunt, inter sex aut septem vices, quibus admiserunt, imò à potiori non solere, vel semel aliquid malè agere; ideòque occasionem illam respectu talium debere censerì remotam juxta hunc Authorem; neutiquam, inquam, ista doctrina amplectenda, sed potius reiicienda videtur: cum plerumque interveniant oscula, aspectus, tactus, aut saltem cogitationes morosæ, desideria, ac commotiones turpes; quæ forsan tales rustici homines

mimes ex ignorantia crassa non apprehendunt esse peccata. Imò, si omnia ista absint, hoc tamen cohonestari neutiquam² concedi debet, vel potest à Confessarijs, sed potius isti pœnitentes, si talia devitare recusent, tanquam indispositi absolventi non sunt; quia ad constituendam occasionem proximam peccandi non requiritur, quòd semper, vel quasi semper peccata fiant in ea, sed quòd ex se inducat ad peccandum; ut suprà dictum est. Eâdem ulnâ mensurari debent frequentissimi accessus ad fenestras (uti communiter vocant) nocturno tempore sine arbitris; ubi plerumque & ferme semper intercedunt colloquia inhonesta, oscula lasciva, tactus turpes, &c. Hinc omnino laudabilissima, ac pijsima essent Statuta illa jam sæpiùs renovata, præsertim in Bavaria, quibus similes frequentissima, ac quotidiana visitationes, atque valde suspecti ad fenestras accessus juvenibus rusticis gravissimè prohibentur: dummodo seriæ executioni mandarentur, & non potius à multis Superioribus tales innocentia corruptelæ dissimularentur, quasi pro joco haberentur, aut ex alijs motivis non adeo bonis ac justis passim permetterentur. Eò demum impunita, infranata juvenutis petulantia pervenit, ut sibi magno dedecori ducant, non habere amasium, vel amasiam, cum quibus tales peccaminosas conversationes, ac visitationes instituant.

113. Resp. II. Ille, qui est in occasione formali proxima peccandi notoria, & quidem cum scan-

dalo aliorum, constitutus, nequit absolvi, nisi prius amoveat illam; non obstante, quod promittat, se velle amovere. Ita Navarrus, Sporer, Cardenas, & alij. Ratio est: quia quilibet sub peccato mortali obligatur quamprimum tollere grave scandalum à se positum; consequenter etiam talis, præsertim concubiniarius. Imò concubiniarius à Concilio Trid. Sess. 24. cap. 8. excommunicationi subijci jubetur, nisi post trinam admonitionem ab Episcopo factam, in hoc se emendaverit.

114. Resp. III. Regulariter loquendo nequit absolvi in occasione proxima peccandi voluntaria constitutus, de quo utpote jam sæpius ad eandem deserendam admonito, sed propositi ac promissionis suæ semper fœdisfrago, Confessarius rationabiliter dubitare potest, an habeat sufficiens propositum se emendandi, atque dictam occasionem seriò deserendi. Ita communiter DD. Ratio est: quia nunquam licet Sacramentum Pœnitentiæ exponere periculo nullitatis; sicuti tamen in tali casu contingeret tam ex parte Confessarij, prout considerandi patet; quàm ex parte ipsius pœnitentis: si enim ante Absolutionem non removeat dictam occasionem, cum tamen per experientiam sciat, se solere talia proposita semper ac semper mutare; eò ipso exponit se periculo proximo, postea iterum non removendi, aut saltem non statim, ad quod tamen sub peccato mortali tenetur; consequenter ita se exponens tali periculo peccati

mor-

mortalis, eò ipso peccat mortaliter: & sic quoque ex parte ejus Sacramentum Pœnitentiæ exponitur periculo nullitatis,

115. Infertur. Signa, atque rationes, propter quas Confessarius rationabiliter dubitare potest de vero, ac firmo proposito pœnitentis, potissimum sunt istæ. 1. mò, Si nullam prorsus rationem habeat manendi in tali occasione. 2. dò, Si media ac remedia à Confessarijs præscripta applicare non soleat. 3. tiò, Si talis occasio externa conjuncta sit cum vehementi passione, cum habitu vitioso, vel cum forti tentatione; ratione quorum (ut experientia jam docebat) certò certius faciliter ad quemlibet occursum ac tentationem, suam occasionem denuo retinebit.

116. Resp. IV. Ille in proxima occasione peccandi voluntaria constitutus, de quo Confessarius prudenter, ac rationabiliter judicare potest, quòd habeat saltem defacto verum ac sufficiens propositum se emendandi, atque dictam occasionem statim amovendi, non tantum prima, sed etiam secunda, tertia, imò ulteriori vice absolvi poterit. Layman, Sporer, Viva, Hozes, Gobat, La Croix, Joannes Euphrates in sua Cynosura Neo-Confessariorum, aliique plures. Ratio est: quia, quotiescunque pœnitens est rite dispositus ad Sacramentum Pœnitentiæ suscipiendum, Absolutio Sacramentalis impendi potest, imò debet; cum ergo talis in nostro casu sit ita dispositus, quatenus habet verum dolorem de suis peccatis, atque pro-

positum omnia peccata devitandi, ac proximam occasionem continuò deserendi, nec non Confessionem integram deponat, cum debita satisfactione (uti supponitur) quæ ad tribuendam Absolutionem requiruntur, ac sufficiunt; consequenter talis absolvi potest, ac debet.

117. Nec dicat Cardenas in sua Crisi Theologica primò, quòd hujusmodi sententia damnationi Pontificiæ subjaceat, utpote coincidens cum hac Propositione damnata: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, & non vult omittere*: Siquidem hoc tantùm est damnatum, nempe dicere, quòd liceat absolvere talem pœnitentem, qui potest, & tamen non vult occasionem proximam omittere; non autem hoc est damnatum, quòd liceat absolvere illum, qui potest & insuper vult omittere, quatenus habet firmum propositum, statim amovendi occasionem, de quo loquitur nostra Responsio. Imò neque ista Sententia est virtualiter damnata: nam illud secundùm ipsummet Cardenas damnatur virtualiter, quod est antecedens, unde evidenter infertur Propositio formaliter damnata: cum ergo ex hoc, quòd possit bis, ter, imò sæpiùs, qui versatur in occasione proxima, quam potest omittere, & efficaciter quoque vult statim post Absolutionem deserere, non inferatur evidenter, imò nec probabiliter, posse absolvi in occasione proxima constitutum, quam potest, & non vult omittere, ut cuilibet bene consideranti patet;

patet; consequenter neque virtualiter nostra Responsio damnatur. Unde est magna differentia inter ista duo, posse aliquem absolvi in proxima occasione peccandi constitutum, dum habet firmum propositum omittendi illam: & posse aliquem absolvi in proxima occasione peccandi constitutum, qui non vult deserere, seu non habet propositum deserendi. Secundum damnatur: non autem primum. Nec dicat Cardenas 2.dò, quòd talis in occasione proxima constitutus, v.g. concubiniarius, sit actualiter in statu peccati mortalis; & sic in tali statu reciperet Absolutionem, eò magis, cum se denuo exponat evidenti periculo mortaliter peccandi. Nam contra est, & negatur suppositum, quòd talis reciperet in statu peccati mortalis Absolutionem, & sic sacrilegè suscipere Sacramentum Pœnitentiæ; cum ponat omnia essentialiter ad illud requisita, nempe contritionem, Confessionem, propositum ac satisfactionem; uti supponitur. Nec obest, quòd hucusque retineat occasionem proximam: quia hoc modò delet per suam seriam pœnitentiam, ac sinceram voluntatem eandem deserendi. Multò minùs obstat, quòd occasionem atque periculum peccandi protunc, quando actualiter peragit Confessionem, retineat: cum enim ipse sit in Ecclesia provolutus ad pedes Confessarij, nequit utique eam actualiter amovere, v.g. concubinam domi existentem eijcere. Quòd autem non sit retenturus, suum firmum adest propositum eam deserendi; & sic neque

que se exponit periculo peccandi, eò ipso, quòd certò tale periculum peccandi sit amoturus. Nec dicat 3.tiò Cardenas, quòd præceptum non retinendi occasionem proximam, utpote negativum, obliget semper ac pro semper; consequenter etiam eo tempore, quo talis in occasione proxima constitutus, v. g. concubinarius, facit Confessionem; quæ tamen obligatio non impletur pro tunc, retinendo occasionem proximam peccandi: negatur enim denuo, quod talis non impleat hujusmodi præceptum negativum deserendi occasionem. Et licèt pro tunc nequeat implere hoc præceptum negativum removendo dictam occasionem extrinsecam actualiter; implet tamen auferendo suo firmo proposito periculum intrinsecum, cum firma intentione amovendi quoque statim periculum extrinsecum. Neque periculum aliquo modo remotum infringendi propositum obstat Absolutioni impertiendæ: aliàs nunquam absolvi possent concubinarij quoque in occasione proxima necessaria retenti, nec non alij magni peccatores: quia similiter de his prudenter suspicari potest Confessarius, quòd, licèt tunc firmiter proponant, sint tamen postmodum mutaturi propositum, ac proinde peccaturi. Quapropter ad Absolutionem impertiendam sufficit, quòd tunc habeatur firmum propositum imposteriorum non peccandi, ac obligationem suam implendi, nempe amovendo suam occasionem proximam. Nec obstat prævisio futuri peccati; hac enim stante

ex certis motivis, stare adhuc poterit propositum efficacem non peccandi, ac occasionem deserendi; cum hoc sit actus voluntatis: prævisio autem de peccato futuro, actus intellectus. Dicitur tamen notanter in Responsione, *de quo Confessarius prudenter ac rationabiliter judicare potest*; ut quando pœnitens exhibeat extraordinaria signa sui propositi, enervantia vehementer suspicionem priorem Confessarii, à communi experientia exortam: secus enim (ut in præcedentibus Responsionibus dictum est) sine Absolutione talis regulariter dimittendus esset, usque dum occasionem proximam peccandi actualiter removeret.

SECTIO IV.

De Remedijs, quæ Medicus spiritualis, Confessarius, Recidivo in occasione proxima peccandi constituto applicare potest, ac debet.

118.

Periculosissimus quidem morbus, atque ad mortem æternam proximè disponens, est Recidivitas in illo, qui in occasione formali præsertim proxima ac voluntaria peccandi est constitutus. Attamen hoc periculum non rarò summè augetur aut culpabili Medici spiritualis, Confessarii, neglectu, aut indiscreto, imprudente, ac nocivo curationis modo; dum aliqui Confessarii remedia passim molliora, & externam curationem

tem tantùm tangentia admovent; nusquam verò ad radices manum mittunt, contenti palliata quadam medicatione, ac imitantes eos, qui exteriori stibio, & purpurissâ intus latentem fæditatem contegunt, atque candido linteo exulcerata obvolvunt ulcera, non cogitantes, illa aliquando majori eruptione cum damno, imò vicina quoque, ac intima demum animæ pestilenti sanie infectura. Hinc fit, ut tales recidivi, dum non persentiscunt mala, quibus in dies magis, magisque immerguntur, labantur in deterius, & prius ipsum lapsum, quàm periculum sentiant, sera post ruinam medicatione, etiam per alios peritiores Medicos adhibendâ. Alij verò ab ustulationibus indiscretæ severitatis medicationem inchoant, cum tamen à mitioribus curatio sit instituenda; nec ad illa veniendum, nisi vis mali molliora respuat, tantâ tamen cautelâ atque prudentiâ Medici spiritualis, ut sentiat æger, non voluntate illius, sed mali necessitate ad illa trahi, sine quibus animæ salus recuperari nequit. Utinam! de multis commune illud adagium non verificetur: *Acesias medicarus est*: utpote qui imprudens Medicus morbos magis augebat, quàm tollebat. Sequantur potius consilium, imò præceptum, quòd Doctor Gentium dederat amantissimo suo Timotheo Epist. 2. cap. 4. *Insta opportunè, importunè, argue, obsevera, increpa in omni patientia & doctrina: erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt; sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros*

gistros prurientes auribus. Attamen ut hoc feliciùs sequatur;

119. *Quæritur I.* Quidnam tam ex parte Medici spiritualis, Confessarij, quàm ex parte Recidivi, in occasione proxima peccandi constituti, requiratur, ut hic periculosissimus Recidivæ morbus radicitùs curari valeat? Resp. Easdem regulas, quæ Sectione II. Quæsto I. sunt præscriptæ, hic quoque observari convenit tam à pœnitente in occasione proxima peccandi constituto, quàm à Confessario: qui tamen excipiendis confessionibus actualiter jam expositus non existimet, se non ampliùs studio, atque labore indigere, præsertim quoad istum periculosissimum morbum curandum; sed potiùs legat, ac relegat Authores utiles de talibus materijs tractantes, nec non consulat viros in Confessionali expertos: *Cùm enim videamus* (inquit Angelicus Doctor Opusc. 65.) *Medicos corporum quotidie & legere libros physicales & medicinales, in quibus docetur curare corpora moritura; magna certè stultitia est, non legere libros Medicinales, in quibus docemur curare animas, in æternum viventes.*

120. *Quæritur II.* An, & quando Confessarius Recidivum in occasione peccandi proxima constitutum non tantùm de sua obligatione dictam occasionem deferendi admonere, verùm etiam eidem congrua remedia præscribere teneatur? Resp. I. Confessarius sub peccato mortali tenetur, pœnitentem in occasione proxima peccandi

constitutum admonere de dicta obligatione, si advertat, quòd talem aut ex ignorantia culpabili, aut ex incuria, negligentia, &c. non agnoscat, vel ex malitia ac pertinacitate non agnoscere velit. Ita communiter DD. Ratio est evidens: quia Confessarius non solum agit personam Judicis, atque Medici, sed etiam Doctoris, cujus munus exigit, ut in rebus ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ spectantibus (uti est obligatio deserendi occasiones proximas peccandi, præsertim voluntarias) ignorantes instruat; aliàs sanè indispositos absolveret, & sic Sacramentum redderet nullum, cum proprio ac gravissimo sacrilegii peccato, & summo pœnitentis damno, vindictam suo tempore coram divino Judice de Confessarijs faciendam exigentis, quòd in rebus æternam salutem concernentibus non admonuerint, non instruxerint, cuncta dissimulaverint, & sic æternum perire permiserint, cum tamen ratione sui officij obligati facili negotio, atque sincera admonitione hoc irreparabile damnum impedire potuissent. Non rarò quidem pœnitentes male sentiunt, imò refugere conquirunt manum curantis: ægtè ferre videntur paternas admonitiones, & adhortationes Confessarij de æterno damnationis periculo, & peccatorum gravitate, sicque invenire atque excogitare student plura effugia, excusationes, tergiversationes, necessitates, &c. permanendi in occasione proxima peccandi: attamen maximè oportet, quòd Confessarius

farius in hoc puncto prudentiam habeat serpentis, & non solam simplicitatem columbæ, quando tales somniant scandala, suspensiones, infamationes, impossibilitates ad resistendum, ad evitandum, &c. cum tamen nihil horum adsit, vel sequatur; adeoque non est hujusmodi pœnitentibus facile, ac passim simpliciter credendum: non enim arbitrio Confessarij permissum est, ut pœnitentis miseratione motus sinat eum permanere in occasione proxima peccandi præsertim voluntaria, neque, si permittat, Deo suam probabit clementiam, sed potius sui officij negligentiam.

121. Resp. II. Confessarius graviter peccat, recidivo in occasione proxima peccandi constituto, congrua ac proportionata non præscribens remedia, quando rationabiliter judicat pœnitentem illis indigere ad acquirendam vel conservandam spiritualem animæ salutem. Ita Gobat, noster Marchantius in suo Tribunali Pœnitentiæ cum communi DD. Ratio est: eò ipso, quòd Confessarius hoc munus in se suscipiat, & pœnitens se ipsius directioni committat, obligationem gravem sive ex justitia, sive ex charitate contrahit ad omnia illa præstanda, sine quibus pœnitentis animæ salus nec recuperari, nec conservari potest; qualia sunt remedia congrua atque proportionata; quemadmodum Medicus corporalis graviter obligatur patienti, qui se ejusdem curationi submitit, possibile præscribere remedia ad tollendam infirmitatem conducentia.

122. Quæritur III. Quanam sint remedia generalia, à Medico spirituali, Confessario, Recidivo in occasione proxima peccandi constituto applicanda? Resp. Ne idem bis sine necessitate repetatur, inveniri poterunt potissima talia remedia in Sectione II. Quæsitio III. quæ non tantùm recidivis consuetudine peccandi infectis, verùm etiam in occasione proxima peccandi constitutis proportionaliter præscribi, & applicari poterunt.

123. Quæritur IV. Quanam sint remedia particularia, à Medico spirituali, Confessario, recidivo in occasione proxima peccandi involuntaria seu necessaria constituto applicanda? Ante Responsionem notandum: cùm juxta Regulam V. Sect. II. Quæsit. I. Medico spirituali, Confessario, præscribatur, quòd non cuilibet recidivo idem remedium ac medicina applicentur, ne imperita Medici manus per incompetentia remedia morbum adhuc curandum, peritissimis etiam Medicis incurabilem reddat: hinc alia & alia remedia pro morbi varietate, atque ægroti dispositione præscribi & applicari convenit. Modò hoc notato;

124. Resp. I. Remedia Recidivo in occasione proxima peccandi necessaria necessitate physica constituto applicanda, sunt sequentia. Quandoquidem, stante hac necessitate physica, tolli nequeat occasio proxima peccandi extrinseca, Confessarius studeat remedijs competentibus, prudentibus, atque proportionatis in tali recidivo
tollere

tollere occasionem proximam peccandi intrinsecam, corrigendo scilicet pravos habitus, vehementem in certum aliquod vitium proclivitatem, atque naturam in malo inveteratam. In quem finem: I. moderata severitate & efficacia salutarem incutiat horrorem peccati, propositis motibus, vel supra Sect. II. Quæsit. III. specificatis, vel alijs, quæ Spiritus sanctus, vel Authores de hac materia tractantes, aut proprium judicium suppeditabunt. II. Procuret in recidivo efficax propositum sæpius repetitum, ac præsertim de manè renovatum, tale peccatum, cujus committendi periculo est expositus, omnibus viribus evitandi. III. Excitet in illo firmissimam fiduciam in adjutorium Dei, utpote facienti, quantum in se est, gratiam suam auxiliantem non denegantis, & sic in medio peccandi periculo conservantis; quemadmodum tres pueros in medijs fornacis Babylonicae flammis conservavit incolumes: quod procul dubio fiet, dummodo & ipse pœnitens gratiæ divinæ cooperetur. IV. Inculcet frequentem memoriam Dei ubique præsentis, tanquam severissimi omnium malorum vindicis, justitiæ suæ gladium jam jam vibrantis forsitan hæc ipsa hora, hoc ipso, quo peccat, momentò, è vivis ad suum Tribunal evocaturi, & mox pro merito æternæ pœnæ cruciatibus adjudicaturi. V. Proponat Redemptorem è Cruce pendentem, ac suos recidivo, dum peccate cogitat, labores, dolores, sua vulnera, suum sanguinem, quem pro eo ad ultimam guttulam

usque profuderat, exhibentem, atque summam ingratitude[m] exprobrantem. VI. Suadeat honestam occupationem ad tempus terendum, legendo, laborando, &c. pro cujuslibet conditione & statu, ut tali modo & otium devitet, & pravam voluntatem ad alia objecta honesta trahat, nullamque tentationibus ansam præbeat. VII. Admoneat, ut recidivus principio cujuslibet tentationis quantocyus resistat; dum aut scintilla prave cogitationis statim extinguitur, antequam intret, & cor accendat, aut carnis rebellio supprimitur, aut objecti extrinseci illicia heroica virtute quamprimùm retunduntur. Hæc si Medico spirituali bene successerint, integra recidivi sanatio haud procul aberit; cum sublatâ circumstantiâ intrinsecâ non maneat amplius occasio formalis proxima peccandi adæquata, certum aut probabile periculum peccati inducens. Ex quo facilè sequetur, quòd recidivus etiam ipsam occasionem, ac circumstantiam extrinsecam vel aversetur, & respuat, vel etiam efficaci admonitione complicem ad meliorem frugem reducat.

125. Resp. II. Remedia Recidivo in occasione formali proxima peccandi necessaria necessitate morali constituto applicanda, sunt eadem in priori numero specificata, aut similia. Quibus addi poterit frequens Confessio ac Communio: specialis devotio erga Beatissimam Virginem, vel alium Sanctum: nec non, ut recidivus votum faciat sustinendi gravem aliquam pœnam, v. g. jejunando

in

in pane & aqua, dando notabilem eleemosynam, quoties relabi contigerit. Et hæc quoad circumstantiam intrinsecam. Quoad circumstantiam extrinsecam, seu Objectum illud ad peccatum alliciens atque inducens, consultissimum, imò necessarium erit, ut recidivus dictum objectum, quod hic & nunc ob necessitatem moralem supra explicatam, deserere nequit, saltem omni possibili modo deflectat; v. g. si domi complicem seu concubinam habet, nimiam familiaritatem, blanditias, consuetam affabilitatem, aliave externa interioris affectûs signa, colloquia non necessaria, conversationes præsertim sine arbitris, nocturno tempore, &c. instituta evitet. Nec incongruum quoque erit remedium pro tali recidivo concubinario, quod Sporer in sua Theologia Morali Sacramentali de Sacramento Pœnitentiæ hisce formalibus insinuat: quando concubina de se non admodum voluntaria est, aut gravatè consentire solet; rediens à Confessione dicat, jam tandem firmissimè statui, mutare vitam: volo ergo, jubeo, & rogo seriò, ut si fortè tentatione victus te rursus sollicitavero, resistas omni possibili modo, revocans mihi in mentem mea proposita facta, &c. Præ omnibus autem Confessarius talis recidivi conscientiam oneret, ut cessante necessitate morali quamprimùm illam circumstantiam extrinsecam amoveat; ne aliàs, dum Confessarium fallere putat, se ipsum decipiat, ac in æternæ damnationis periculum conijciat. Efficaciter simul ad-

moneat, ne fingat, pratendat, studiô inquirat necessitatem moralem, quæ tamen à parte rei non subest: quia sanè similibûs effugiis, fallaciis, prætextibûs, tergiversationibûs, &c. Confessarium quidem, utpote hominem, non tamen omniscium Deum circumvenire poterit.

126. Resp. III. Remedia Recidivo in occasione formali proxima peccandi voluntaria, seu quam recidivus potest, non tamen vult dimittere, constituto hæc applicanda sunt. Medicus spiritualis non statim de salute illius desperet, sed potiùs eidem imitanda est mansuetudo, ac patientia Christi, quæ peccatores expectat, & recipit: siquidem illius ars, & industria in hoc non consistit, ut continuò ac passim tales pœnitentes sine Absolutione dimittat; quemadmodum prudentis Medici non est, ut statim agrotum rejiciat; aliàs quicumque demum Medicum, vel Confessarium agere posset, cùm artis non sit, repellere infirmum, sed sanare. Ideoque potiùs studeat Confessarius, ut priùs bonis verbis, efficacibûs motivis, adhortationibûs energicis à sua prava intentione, ac voluntate recidivum avertat, antequam penitus desolatum, perturbatum, de sua salute desperandum, & sic laxatis franis impostherum se desiderijs suis tradentem repellat. Quia tamen à potiori tales in occasionibus proximis peccandi, præsertim materiæ lubricæ, totaliter illaqueati, & implicati difficulter extricari, atque à sua obcæcra, ac in voluptatibus, similibûsque rebus penitus ab-

absorpta voluntate vix dimoveri possunt, ad medicamenta duriora, imò ferrum & ignem recurrendum erit. Quapropter talis recidivus terrendus est propositis hominis extremis, morte, iudicio, atque inferno; item periculo æternæ damnationis ob incertitudinem vitæ, ob facilitatem casuum lethalium quotidie contingentium. Etiam terror injici potest propositâ Dei justitiâ per exempla illorum, quos æternaliter punivit: item intimatâ judiciorum Dei abyssu inscrutabili, qui juxta multorum gravissimorum Doctorum sententiam unicuique homini certum peccatorum numerum præstituit, quem si impleat, certò privabitur gratia abundantiore, & sic non amplius resurget, aut saltem difficulter, sed propriâ culpâ peribit; unde quilibet meritò timeat, ne novus relapsus, ac novum peccatum sit ultimum, post quod sequatur damnatio æterna. Caveat, ac pertimescat talis in malo pertinax recidivus illud irati Numinis fulmen: *Vocavi te, & renuisti: ego quoque in interituum tuo ridebo.* Si neque per hæc, ac similia moveatur recidivus, tanquam indispositus sine Absolutione dimittatur, ac misericordiæ divinæ ipsum forsan adhuc illuminanti, atque cor induratum emollienti relinquatur. Dicta tamen semper cum grano salis intelligenda sunt, maximè de protervis, & incorrigibilibus: siquidem non sic terrere convenit animas pusillanimes, vel turbati ingenij homines, ne in desperationem incidant: multò minus cum indignatione, zelò indiscretò, scandalo-

sa reprehensione, invasione, &c. repellendus talis recidivus est, sed potius bonis ac discretis verbis admonendus, quòd, stante hac intentione, ac voluntate non deserendi occasionem proximam peccandi, quam tamen deserere potest, ac debet, neque ipse ut Confessarius Absolutionem Sacramentalem sine gravissimo peccato sacrilegij, & nullitate Sacramenti dare, nec recidivus sine novo peccato recipere valeat. Vadat ad interim in pace, ac suo tempore per divinam gratiam rite dispositus redeat, & certus sit, quòd non severum judicem, sed benevolum patrem in se (Confessario) sit reperturus, qui vera ac sincera mente nil aliud exoptat, quàm æternam pœnitentis salutem.

127. Resp. IV. Cùm alia remedia dicantur curativa, alia præservativa, ac conservativa; hinc illi recidivo in occasione proxima formali constituto, quam tamen actualiter deseruit, vel saltem statim deserere efficaciter proposuit, pro remedijs curativis maximè conducent, quæ tam pro tollenda occasione extrinseca in præcedentibus sunt præscripta, præsertim omnis perniciosa cum objecto, persona, re, negotio, officio, &c. ad peccatum alliciente vel inducente familiaritas, conversatio, occupatio, applicatio, &c. quàm pro tollenda occasione peccandi intrinseca; uti sunt passionum refrænatio, naturæ in malum proclivis correctio, habituum vitiorum extinctio, &c. Pro remedijs verò præservativis inter alia magis utilia esse videntur

dentur ad occasionem extrinsecam totaliter excludendam, ut pœnitens non tantùm illa fugiat, quæ de se periculum peccati causare valent, sed etiam illa de se quidem non periculosa, attamen ut novæ ac novæ dispositiones ad periculum peccati inservientia; uti sunt v. g. litteræ neutiquam necessariæ, etiam neutiquam inhonestæ, bene tamen affectuosæ, honoraria, ac similia talibus personis, quæ sibi fuerunt occasio peccandi, aliàs transmitti solita, &c. isti enim laquei sunt venatorum absconditi, quibus incautæ, & jam semel ab interitu liberatæ animæ non rarò iterum capiuntur. Ad cavendam autem occasionem intrinsecam aliquantulum adhuc gliscentem, & suo tempore, nisi præoccupetur, denuo reviviscentem, optimum erit, si recidivus proprijs viribus neutiquam confidat, cùm & sapientissimum Salomonem, fortissimum ac prudentissimum Davidem, insuperabilem aliàs Samsonem, ac novissimâs temporibus maximas Ecclesiæ columnas, vel proprijs suis viribus nimium confidentes, vel occasiones peccandi debitè non fugientes, turpiter cecidisse noverimus. Econtra verò divinæ gratiæ totaliter innitatur, eandem semper ac semper fiducialiter in hoc suo certamine implorando, qua adjuvante, & ipso cooperante certò certius victor evadet. Non animo desperet de sua emendatione, atque natura in malo inveterata corrigenda; & si millies cadat, continuò resurgat, ac innovet pugnam; ille enim solummodo victus reputatur,

tatur, qui armis & voluntate pugnandi abjectis hosti se tradit. Et quidem post lapsum statim resurgere consultum erit; Confessionem enim diu differre, est eandem difficiliorem reddere.

128. Resp. V. Si Medicus spiritualis, Confessarius, habeat pœnitentem in occasione proxima peccandi constitutum, inò etiam consuetudinarium (de quo in primis duabus Sectionibus) & quidem in materijs plurium peccatorum recidivum, non nimium angustietur, si recidivus non continuo omnia emendet; dummodo ea sint emendata, quæ valorem Sacramenti Pœnitentiæ impediunt; ut supra dictum est. Hinc neutiquam necessarium erit, ut cuncta simul vulnera ex integro curet; sed prius studeat tollere radicem cæcorum, aut illa prius peccata emendare, quæ magis sunt scandalosa, periculosa, nociva, &c. usquedum unum post alterum expungatur: vix enim aliquis, etiam fortissimus totum ramorum fasciculum collectivè sumptum confringet; bene tamen disjunctivè, unum nempe post alterum. Inò tales recidivi sunt sæpè laudandi, si quid etiã in minimo emendaverint, ac aliquam vim sibi intulerint; simulque adhortandi, ut gratiæ divinæ cooperari pergant, quæ eò faciliora reddet omnia, quò tali firmius ac diutius inniti conabuntur. Quòd si Confessarius fecerit, quod in se est, totum eventum Deo committat, ad quem solum spectat, convertere animas: unde nec vanè extollatur, si videat consilia, ac remedia sua prodesse; multò minùs pro-

proprijs viribus præcisè adscribat : nec deiciatur, si minùs proficiant; siquidem & Angeli Jerem. 51. conquerebantur : *Curavimus Babylonem; & non est sanata.* Denique notat Cardenas in sua Crisi Theologica apud La Croix de Pœnitentia : quando recidivi tam consuetudinarij, quam in proxima occasione peccandi constituti advertuntur, esse verè pœnitentes, ac se emendare incipientes, monendos esse de Confessione generali : prudenter enim timeri potest, ne antehac aliquando confessi sint sine sufficiente dolore, aut proposito; alioquin non tam diu in pessima consuetudine vel occasione hæsisent.

129. Quæritur V. & ultimò. Quomodo Confessarius in imponenda pœnitentia medicinali erga recidivum potissimùm in occasione proxima peccandi constitutum se gerere debeat? Ante Responsionem supponitur I. quòd Pœnitentia seu Satisfactio semper requiratur in Sacramento Pœnitentiæ, vel in re, vel in voto; & quidem secundùm quosdam ut pars essentialis; juxta alios verò saltem ut conditio, sine qua non fieret Sacramentum Pœnitentiæ. Supponitur II. quòd juxta Reiffenstuel in sua Theologia Morali de Sacramento Pœnitentiæ Confessarius pœnitentiam designaturus ad duo principaliter attendere debeat, nempe ad gravitatem, ac qualitatem peccatorum, nec non ad pœnitentis dispositionem. Supponitur III. quòd inter remedia & pœnitentias à Confessario imponendas sit hæc differentia,

rentia, quòd remedia regulariter per modum consilij præscribantur, pœnitentiæ verò per modum præcepti imponantur. Modò

130. Resp. I. Medicus spiritualis, Confessarius, Recidivo præsertim in occasione proxima peccandi constituto talem imponat pœnitentiam ac satisfactionem, quæ eidem est salutaris, ac proportionata. Ita expressè habetur ex Concil. Trident. Sess. 18. cap. 8. sic præcipiente: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum Spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutare, & convenientes pœnitentias injungere: ne si foriè peccatis conivideant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, levissima quedam opera pro gravissimis delictis injungendo, aliorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio, quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem.* Ex quibus verbis Concilij patet I. quòd pœnitentia & satisfactio à Confessario imponenda debeat esse salutaris ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum; nec non proportionata ad peccatorum vindictam & castigationem pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate. Patet II. quòd sit aliqua differentia inter ista duo, esse salutarem, & esse proportionatam pœnitentiam: siquidem ratio salutaris attenditur ex parte operis in satisfactionem imponen-

nendi ; ratio proportionis verò consideratur in ordine ad ipsum pœnitentem, ac satisfacientem. Deinde ratio salutatis respicit qualitatem operis injungendi, nempe vel orationis, vel jejunij, &c. Ratio proportionis respicit quantitatem pœnitentiæ injungendæ vel majoris vel minoris pro facultate pœnitentis. Cæterùm, quemadmodum juxta dicta alia remedia dicuntur curativa, alia præservativa, aut conservativa ; ita quoque quædam pœnitentiæ sunt curativæ, quædam præservativæ vel conservativæ. Quare

131. Resp. II. Pœnitentiæ curativæ, seu ad curandum Recidivum utiles atque salutares, sunt omnia illa, quæ aut occasionem peccandi proximam extrinsecam magis, ac magis elongando remonent (& consequenter congruum erit, ut talia quandoque non ut mera remedia per modum consilij, sed simul ut pœnitentiæ per modum præcepti præscribantur) aut quæ occasionem proximam peccandi intrinsecam corrigunt, ac successivè omnino tollunt ; uti sunt respectu recidivi quoad materiam lubricam v. g. moderata jejunia, corporales castigationes atque mortificationes : & sic de alijs peccatis, in quæ aliqua natura est proclivis : siquidem contraria contrarijs curare convenit.

132. Resp. III. Pœnitentiæ medicinales atque salutares præservativæ, aut conservativæ sunt potissimum illæ, per quas copiosiores gratias divinas atque auxilia vel ex opere operato, velex opere operantis pœnitens acquirit : quales sunt frequens

Confessio & Cœmmunio, exercitium bonorum operum, implantatio habituum virtuosorum, præcipuè contrariorum illi vitio, ratione cuius pœnitens erat recidivus; elargitio eleëmofynæ, &c. Et hæc, quatenus pœnitentiæ injungendæ sunt salutares. Sed ulterius

133. Resp. IV. Non sufficit, ut pœnitentiæ sint salutares, sed simul proportionatæ esse debent ipsi pœnitenti Recidivo. In quo tam illi Confessarij errant, qui respectu omnium peccatorum, ac pœnitentium eandem quasi habent mensuram, seu eandem semper imponunt pœnitentiam multoties omnino improportionatam tam gravibus, ac multiplicatis sceleribus: tales profecto agunt non tantum contra Concilium Tridentinum citatum, quod severissimè prohibet, ne Confessarij levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungant: verum etiam contra officium æqui Judicis, boni Medici, ac fidelis dispensatoris mysteriorum Dei. Si Confessarius sine justa causa minimas injungit pœnitentias, nec liberè pro officio suo admonet pœnitentem, in primis dat ipsi pœnitenti scandalum, qui satis advertit, talem Confessarium ex humano respectu remittere de obligatione sui officij. Deinde est causa novorum relapsuum; quia pœnitens sic minùs apprehendit gravitatem sui peccati, minùsque deterretur. Alij econtra Confessarij errant in altero extremo, nempe longissimas, ac improportionatas pœnitentias injungendo, putantes se optimè suò fungi officiò, dummodo in Rosarijs im-

imponendis liberales se exhibeant. Media itaque via procedendum est, quatenus Confessarius nec nimia indulgentia peccatoribus recidivis coniveat, & ad vitæ dissolutionem fræna relaxet; nec nimio rigore pœnitentes absterreat. Hinc prudens Confessarij judicium ratione pœnitentiæ imponendæ spectare, ac considerare debet dispositionem, & facultatem pœnitentis recidivi: dispositionem quidem; quando enim Confessarius prudenter timet, aliquem promeritam pœnitentiam gravem, si imponatur, non impleturum, tunc omnino ejus infirmitati condescendendum erit (dummodo non est talis pœnitentia vindicativa, & curativa, sine qua recidivi sanitas spiritualis nequiquam haberi potest; tunc enim non condescendendum, sed officium veri Medici spiritualis observandum erit) ne ei præbeatur occasio novi peccati quoad omissionem pœnitentiæ, vel ne quærat Confessarium, qui nesciat eum curare, vel ne penitus absterreatur à frequentanda Confessione, ad quam potius alliciendus esset. Præstat magis (ut inquit Gerson apud Layman) cum parva pœnitentia, quæ tamen videtur esse implenda, ducere pœnitentem ad purgatorium, quàm cum magna, ab illo autem executioni non mandata, præcipitare in infernum. Rectè autem talis pœnitens esset commonendus, minorem pœnitentiam injungi solùm ob ipsius imbecillitatem, ut propterea ipsemet deinde spontaneis operibus bonis defectum pœnitentiæ suppleat, & peccata sua non pro parvitate pœnitentiæ parvi faciat.

134. Resp. V. Facultatem quoque ipsius pœnitentis recidivi Confessarius considerare debet. Non enim esset utique proportionata pœnitentia, si illi longæ orationes imponeretur, qui vix tempus habet orandi, aut aliàs obligatus est ad multum orandum, aut se accusat in Confessionali de omissis sæpè longis orationibus pro pœnitentia injunctis? utique improportionata esset pœnitentia, famulis ac famulabus, opificibus, ac alijs laboriosis hominibus, aliàs de quotidiano victu non adeo bene provisus injungere frequentia jejunia, aut infirmis, imbecilibus, multîs negotiis ac officiis occupatis longas peregrinationes? Optimum pondus addet Confessarius pœnitentijs discreta, sincera, energica admonitione, & adhortatione de æternæ salutis periculo, de gravitate peccati, nec non de summo damno, quod quodlibet peccatum mortale infert. Si plura de his desideras, consule Reiffenstuel in sua Theol. Mor. Tr. 14. dist. 10. q. 2. ubi assignat potissima opera pro pœnitentia salutari injungenda respectu cujuscunque pœnitentis proportionata: item Stoz in Tribunali Pœnitentiæ, & alios de similibus materijs tractantes. Nobis sufficiat, hæc pauca, ac simplicia folia recta mente & optimo fine elaborata pro aliquali ac compendiosa informatione novorû Medicorû spiritualiû, seu Neo-Confessariorum in rebus ad Confessionale spectantibus nondum bene versatorum, atq; sufficienter practicatorû ad manum dare: cum nostrû intentû ne utiquâ sit expertissimos in Confessionali Magistros instruere; sed potiùs illorû discipulû agere. PAR.



PARERGA SPECULATIVA:

*De Sacramentis in genere, & in specie,
Sacrificio Missæ; nec non Censuris Eccle-
siasticis:*

AD MENTEM DOCTORIS MA-
RIANO-SIBTILIS JOANNIS DUNS
SCOTI.

1.

Sacramentum ut sic propriè dictum, quatenus importat totum concretum ex esse materiali seu fundamentali, & formali, bene definitur, quòd sit Signum sensibile, gratiam Dei, vel effectum ejus gratuitum, ex institutione divina efficaciter significans, ordinatum ad salutem hominis viatoris. 2. Esse materiale ac fundamentale Sacramenti propriè dicti in omnibus Sacramentis in fieri consistentibus, componitur ex rebus & verbis vel formaliter, vel equivalenter talibus, tanquam materiâ & formâ. 3. Quòd tamen non verificatur de Sacramento in factò esse consistente, nempe Eucharistia, ubi ad rationem fundamenti essentialiter non requiruntur verba Consecrationis per modum forme. 4. Esse formale Sacramenti est Relatio realis Signi, seu Sacramenti pro materiali accepti, ad suum signatum, seu ad gratiam sanctificantem Sacramentalem. 5. Ista Relatio non est physica, sed præcisè moralis; 6. Denominationem quamdam extrinsecam importans. 7.

K

Etiams

Etiam per absolutam Dei potentiam pure creatura nequit communicari potestas, verè ac propriè instituendi Sacramenta. 8. Omnia nova legis Sacramenta tanquam verè species inter se essentialiter differunt. 9. Attamen remedium peccati originalis, & circumcisio à Sacramento Baptismi non nisi accidentaliter distinguuntur: 10. Sicut inter Sacramenta Eucharistia, Ordinis, & Matrimonij Status innocentia (si perdurasset) ac nostra ejusdem rationis nulla intercessisset essentialis differentia. 11. Sacramenta propriè dicta non sunt mere conditiones, quibùs positus Deus ponat effectum: 12. Sed verè causæ instrumentales gratia sanctificantis: 13. Nec non characteris Sacramentalis: 14. Non quidem physicae; sed morales. 15. Tam Theologicè, quàm Philosophicè loquendo nequit bene salvari vera distinctio specifica Sacramentorum, nisi admittatur, quòd gratia sanctificans unius Sacramenti physicè ac moraliter differat à gratia sanctificante alterius. 16. Character Sacramentalis essentialiter importat & qualitatem aliquam absolutam à Deo immediatè creatam, ac homini impressam; & relationem specialis ordinationis obligatorie anime ad Christum. 17. Cujus immediatum subiectum assignatur ipsa voluntas hominis. 18. Characteres Sacramentales Baptismi, Confirmationis, ac Ordinis inter se specie differunt. 19. Nec Christus, nec Angeli fuerunt capaces characteris Sacramentalis. 20. Bene verò Beatissima Virgo.

21. Peccatum in ultimo instanti terminativo Baptismi commissum, recedente obice, remitti nequit per Sacramentum Baptismi: 22. Sed spectat ad Sacramentum Pœnitentiæ; vel perfectam contritionem. 23. Materiaremota Sacramenti Confirmationis est quidem Chrisma ex oleo, & balsamo confectum; ita tamen 24. Ut primum habeat rationem partis essentialis, secundum verò partis integralis. 25. Quamvis reliqua omnia Sacramenta sint species atomæ Sacramenti ut sic: 26. Non tamen Sacramentum Ordinis: 27. Hinc subdividitur in Ordines majores, & minores, tanquam vera & propriè dicta Sacramenta. 28. Sole species sunt de ratione formali constitutiva Sacramenti Eucharistiæ. 29. Præsentia Sacramentalis Christi ad species Eucharisticas non importat aliquam physicam unionem: 30. Aut modum absolutum: 31. Sed meram Relationem, ad Prædicamentum ubi spectantem. 32. Christus in sacra Hostia tot habet præsentias, quot sunt partes Hostiæ. 33. Imò tam ante, quàm post divisionem Hostiæ consecrate manet totus in qualibet parte sensibili: 34. Non tamen sub puncto indivisibili. 35. Sacramentum Eucharistiæ non tantum causat gratiam sanctificantem, quemadmodum cetera Sacramenta: 36. Verùm etiam gratiam subsistentem, & quidem ex sua institutione primario. 37. Regulariter ac de potentia Dei ordinaria loquendo nequit etiam per accidens causare gratiam primam sanctificantem. 38.

Accidentia Eucharistica neque acquirunt novum modum superadditum existendi; 39. Neque operandi. 40. Nullam actionem habere possunt, ad quam necessarius est influxus substantialis. 41. Tota ac essentialis ratio Sacrificij Missæ consistit in sola Consecratione: 42. Ut tamen habeatur verum Sacrificium, utraque species consecrari debet. 43. Mixtio aquæ cum vino in Missa non est de præcepto Divino, sed Ecclesiastico. 44. Ista aqua neque immediatè per verba Consecrationis convertitur in sanguinem Christi; 45. Neque manet in sua substantia post Consecrationem: 46. Sed immediatè transit in substantiam vini; postmodum in sanguinem Christi. 47. Objectum Virtutis Pœnitentiæ adequatum est peccatum vindicabile, quatenus offensa Dei. 48. In aliquibus casibus sufficit Pœnitentiæ virtualis. 49. Sacramentum Pœnitentiæ non in sola Absolutione Sacramentali essentialiter consistit: 50. Sed simul essentialiter importat actus pœnitentis, scilicet dolorem, Confessionem & satisfactionem saltem in voto: 51. Quamvis istæ partes solummodo importentur in obliquo. 52. In nullo casu potest dari Sacramentum Pœnitentiæ validum simul & informe. 53. Sufficit Attritio ad iustificandum peccatorem, quamvis non procedat ex motivo dilectionis Dei: 54. Etiam cognita ut talis: 55. Imò in articulo mortis. 56. Effectus primarius, ac principalis Sacramenti Extreme Unctionis est gratia sanctificans, finaliter remissiva peccatorum

rum venialium, ac specialiter ipsius anime condecorativa: 57. Ceteri autem effectus sunt solummodo secundarij. 58. Matrimonium ter immaculata Virginis cum S. Ioseph fuit verum, ac propriè dictum matrimonium in ratione contractus, non autem in ratione Sacramenti. 59. Potest ex justa, ac rationabili causa Summi Pontificis dispensatione, & autoritate, à Christo Domino sibi ut ejusdem in Ecclesia Vicario commissa, totaliter dissolvi matrimonium ratum, ita ut utraque pars ad alia connubia transire valeat: 60. Invalidatamen esset dispensatio, si nulla rationabilis causa interveniret. 61. Omnes gradus in linea recta consanguinitatis de jure nature dirimunt matrimonium; & quidem in infinitum. 62. Iudex Ecclesiasticus inferior Censurâ Ecclesiasticâ afficere debet juridicè nocentem, seu convictum; licet privatâ scientiâ eum cognoscat esse innocentem. 63. Ignorantia concomitans tam juris, quàm facti excusat ab incurrenda Censura Ecclesiastica. 64. Omnis ille, qui potest absolvere à peccatis mortalibus, potest probabilius quoque absolvere à Censura quacunque juris non reservata.

Omnia ad majorem Dei gloriam.







